

కామునిపున్నమి

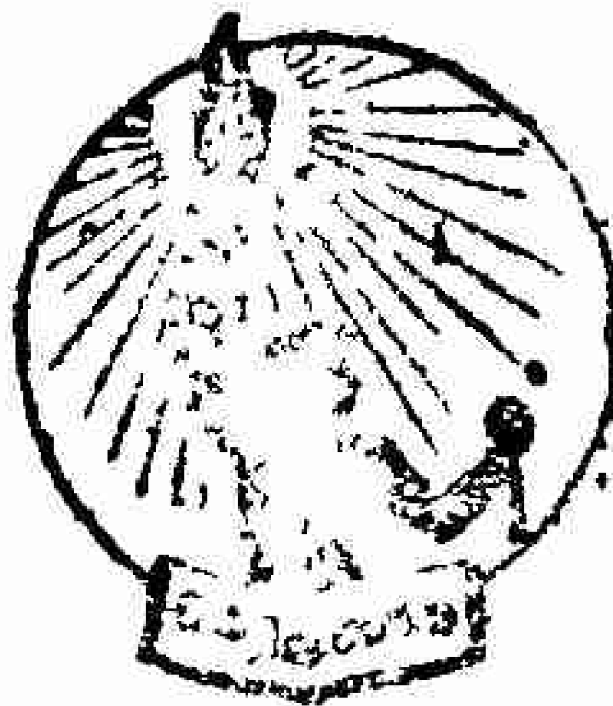
మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి

CP

కాముని పున్నమి

[కథలు]

మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి

ఆదర్శ గ్రంథమండలి విజయవాడ.

ఆదర్శ ప్రచురణ
తొలికూర్పు
ఆగష్టు 1960

వెల : రూపాయిన్నర

ముద్రణ :
విక్టరీ ప్రెస్,
విజయవాడ

3

ఇందులో

- వింత భావాలు
- పంచచామరం
- నేతి - నేతి
- ఖుషీ
- తమసం పరస్తాత్
- అర్ధ-నారి
- సాని-పాప
- యక్షగానం
- కాముని పున్నమి

5

వింతభావాలు

అది ఆతనికి మామూలయిపోయింది. ఏమీ తోచనప్పుడల్లా వచ్చి కూర్చుని కవ్వించి పోట్లాడి పోతూంటాడు.

కాని అతనితో కబుర్లు వేయడమంటే నాకమిత కులాసా. ఆతను చెప్పే వేమీ-చేసే వేమీకాని-నాకునచ్చవు. ఆ సంగతి అతనికీ బాగా తెలుసును. అయినా ఎప్పుడో ఓమారైనా మాట్లాడకుండా-పోట్లాడకుండా_రోజు గడిచేది కాదు. అందుచేత నేమోకూడాను-మా కిద్దరికీ అంతస్నేహం.

మామూలు వేళకే, మామూలుకన్నా మరీ చక్కగా వేషంవేసుకుని, ప్రత్యక్షమైనాడు సుందరం. దూరాన్నుంచే నాచేతులోపుస్తకం కనిపెట్టి తమాషాగా, చిరునవ్వుతో నావైపే చూస్తూ వస్తున్నాడు. నేనూ అది గ్రహించి, శాకుంతలంమూసేసి, సిగరెట్టు ముట్టించుకుని తయారుగా ఉన్నాను;

—మళ్లా మొదలూ!

కోటిమీద కోటి ఎక్కి వస్తున్నాడు. ఆతని ధోరణంతా వింతగా ఉన్నది:

"అవును, ఆలాగేఉంటుంది అర్థంగాకపోతే" అని ఈసడించాడు సుందరం.

నా కక్కడితో హుషారెక్కింది; ఇక ఊరుకోదలచ లేదు.

"అయితే, కవిత్వానికీ, వేషానికీ సంబంధ మేముందీ?" అని నే నందుకున్నాను.

"తెలియకపోతే అలా అడుగు-దోవలోకిరా- ఏముం దా? సోమయాజులుగారికీ శాలువకూ ఏం బాంధవ్య ముందో, అంతకన్న-"

"అంటే?"

"ఏ పాటకి తగిన ఆట. ఆ పాటకి అమరాలన్నమాట చూళ్లేదూ? తత్వాలు వ్రాసిన బ్రహ్మంగారూ, సిద్దయ్యా గారూ సన్యాసులయినారు. శృంగారం కురిపించిన సూరన్న గారు - "

"మహారసికులనే - కదూ, నీ వనబోయేది?"

"అవును. ఆలోచనవరకే కాకుండా - అనుభవంలోకి తెచ్చుకున్న రసికత్వంకూడాను వారిది;

"అనుభవం లేకపోతేనేం - ఊహించకూడదూ"

సుందరం నవ్వాడు. నాకు అది పిచ్చిప్రశ్నేమో నని పించింది.

"సరే, అనుగుణ్యమైన సంస్కారం అవసరమని - పోనీ - ఒప్పుకుంటాను: మరి ప్రత్యేకమైన నేపథ్యం ఎందుకూ ?"

"అవసరమే !- తన నమ్మకానికి, ఇతరులను నమ్మించ డానికీ: రంభతో ఇంటర్వ్యూ ఆసించపోయే అవధాన్ల గారు, వేసమంతా దిగవిడిచి, గావంచాతో బయలుదేరుతా డేమో కనుక్కో - పేస్‌పోర్టు కావద్దూ? అందుకనే కవితా కన్యకు ప్రియులమవుదామనుకునే మాదృశులు—

"అదేమిటోయ్ - నీవు కవివికావూ ? - కవికన్న కూతురు కవికి ఏమవుతుంది ?"

"ఆఁ - ఏమవుతుందా ? వాణి బ్రహ్మకు ఏమవుతుందో - నిమ్మళంమీద అది అవుతుంది; అవన్నీ పూర్వపు మాటలోయ్ - ఇప్పటిరకాలందరూ, పెంచుకునే బాపతు కాదు."

"సరే పెంచుకోండి, ఏమన్నా చేసుకోండి - మీరు చెడ్డదికాకుండా కవిత్వాన్ని ఓ కన్నెనుచేసి, దాన్ని చెడగొడుతున్నారు."

"అక్కడే మళ్ళా పొరబడుతున్నావు - అందరికీ తలో కన్నెనూ - అసలుపిల్ల ఒక్కతే; ఆమెను ఏ మహానుభావుడో ఎవరికీ తెలియకుండా రైలెక్కిస్తాడు. మిగతా దండంతా, ఆ అమ్మాయికి పింతల్లి పెత్తల్లిబిడ్డలోయ్ - ఎవరైతేనేం - రక్తస్పర్శ ఉంటేసరి."

"కనుక"

"ఇంతదూరం వచ్చినా మళ్ళా మొదటికేనా?—తీరుబడిగా ఆలోచించుకో. నిమ్మళంమీద నీకే అర్థంఅవుతుంది—'శృంగారీచేత్' మొదలైన వాక్యాలన్నీ సరిగా అర్థంచేసుకోకుండా ఎందుకూ వాదిస్తావూ?"

సుందరం అంతటితో అనుగ్రహించి విడిచిపెట్టాడు—అతను వెళ్ళిపోయిన చాలాసేపటిదాకా నవ్వుకుంటూనే ఉన్నాను.

చిన్నప్పటినుంచే ఎరుగున్నాను సుందరాన్ని. ఎప్పుడూ ఇంతే: అన్నీ విపరీతం ఆలోచనలు: కొత్తగా మాట్లాడేవాడు

మాత్రం కొంతసేపు ఉక్కిరిబిక్కిరవుతుతాడు - ఓమాదిరిగా ఎరుగున్నవాడు "క్రాక్" ఏమోననుకొని జాలిపడతాడు; ఏమైతేనేం, మొత్తంమీద చాలా చురుకైనవాడు- అక్కరకురావలసినవాడు.

ఉన్నట్టుగాఉండి - కవికి ప్రత్యేకంగా ఓ వేషముండాలని సుందరానికి సూచించింది : వెంటనే వెనుకటి ఫక్కీ అంతా మార్చేసి క్రొత్తపద్ధతిని తయారయినాడు. అసలే చక్కనివాడు; అంతకన్నా చక్కగా అలంకరించుకునేవాడు- అతను దోవను పోతూంటే చూసి, మెచ్చుకుని, - "ఇట్టి మనోహరాంగు డొక డెందయినన్ కలడేని" అన్న పద్యం భావాన్ని స్మరించని - పడుచుపిల్ల లుండరనుకుంటాను.

సుందరానికి లక్షణవతియైన భార్య ఉంది; అనుభవించడానికి కావలసినంత ఆస్తి ఉంది; హాయిగా తిని, ఇంటిపట్టున కడుపులోపాలు కదలకుండా కూర్చోక ఏమిటా ఈ వేషాలన్నీ అని ఒక్కొక్కప్పుడు నాకు కోపంవచ్చేది; కాని ఏంలాభం ? నాచేత నేమవుతుందీ ? ఆతను తనకుతోచినంత తానుచేయడమేకాని.

ఇంకొకరు ఏమనుకున్నా - ఏంచెప్పినా - లక్ష్యం చేసేవాడుకాడు; వినేవాడుకాడు.

౨

అప్పటికి అరగంటనుంచే కనిపెడుతున్నాను; సుందరం ఆలాగే కదలకుండా - నిల్చునే ఉన్నాడు.

నాకు కనబడి వారంఅయింది అప్పటికి. ఎక్కడికన్నా వెళ్ళాడేమో ననుకున్నాను; నాకోసమే వస్తూ—

అక్కడ ఆగిపోయ్యిఉంటాడు - అందులో ఆశ్చర్య మేమీలేదు. సుందరం ప్రకృతిదేవతసౌందర్యాన్ని ఉపాసించే జట్టులో ఒకడు; - ఒక్కొక్కనాడు అన్నమాటకూడా మరచిపోయి, ఆకాశంలో మబ్బు బాగుందనుకుంటూనో, నక్షత్రాలు మినుకుమినుకుమనుకుంటున్నవనుకుంటూనో, నిలుచున్నచోటనే రెప్పవేయకుండా రాత్రంతా గడిపేవాడు.

వెన్నెల బాగా వచ్చింది. చందమామ నాకే చూడటానికి చాలా ముచ్చటగా ఉన్నాడు - పరివేషం సరీ అద్భుతంగాఉంది: మేఘాలన్నీ బాలచంద్రుడు తాకుతాడేమోనని పతివ్రతలలాగా పరుగెత్తుతున్నాయి. కొబ్బరిచెట్లు- చెయితాకినా కొంతవాసేనని - కొనలుచాచి అందుకోనలెనని తంటాలుపడుతున్నాయి - ఆ మనోహరదృశ్యాన్నంతా చూస్తూ, తలన్నా తిప్పకుండా అక్కడే నిలుచున్నాడు సుందరం.

ఆ - మనోహరదృశ్యం—

అద్దాలతలపులనీద ఆమెనీడ పడుతుంది - మేడమీంచి గ్రామఫోను వినబడుతుంది.

చూసినకొద్దీ నాకు అనుమానంగానేఉంది - కాని, ఏమో - ఎటు చెప్పడానికీ వీలులేదు.

ఫోను పాట చాలించింది. - లోపల దీపకాంతికూడా తగ్గింది.

—రోమియో జూలియట్‌లో సీను సాక్షాత్కరించింది.

తెల్లనిచీరె కట్టుకుని, వెన్నెల్లోకూడా తళతళలాడి పోతూ - ఆమె బాల్కనీలోకి వచ్చి నిలుచున్నది.

ఇక చూడనక్కరలేకుండానే సంగతేమో తెలిసి పోయింది: ఏముందీ, సుందరం పైకి ఎక్కివెళ్ళి—

కాదు, నేనే పొరబడ్డాను: సుందరం నిలుచున్న చోటినుంచి కదలలేదు: ఆమెమాత్రం - రెండునిమిషాలు అలా నిలుచుని, తరువాత లోపలికి వెళ్ళి తలుపు వేసుకున్నది.

దీపం సాపుగా ఆరిపోయింది.

సుందరం అక్కడనుంచి బయలుదేరాడు. మొదట, తిరిగి వెళ్ళిపోవాలనుకున్నాడు కాబోలు, ఇంటిదోవబట్టాడు, కాని మళ్ళా ఏమాలోచించుకున్నాడో, చప్టాన వెనుకకు తిరిగి, తిన్నగా మాయింటికి వచ్చేశాడు.

నేను ఆతడురావడం కనిపెట్టి ఏమీఎరుగనట్లుగా సిగరెట్టుకాల్చుకుంటూ కూర్చున్నాను - మధ్యమధ్య కూని రాగంలో, 'మేరే పూలా బులాలో...' అనుకుంటూ—

—నన్నుపలుకరించలేదు! వచ్చి ఎదురుగా కుర్చీలో కూలబడి, చేజాచి, బల్లమీద 'శ్వేతకాష్ఠ'ం ఒకటి అందుకున్నాడు - నేను చూస్తూ ఊరుకున్నాను.

"ఎక్కడనుంచి మొదలుపెట్టనూ, కథ?" అని ఆతనే ఎత్తుకున్నాడు కొంతసేపటికి.

నేను దానికి జవాబు చెప్పకుండా

"ఈమధ్య నీవు ప్రకృతిని ఉపాసించడం మానేసి"-

"అవునోయి - ప్రకృతిని కొన్నాళ్ళదాకా మరచి పోవాలిసివచ్చింది - చైతన్యాన్ని..."

నాకు నవ్వువచ్చింది.

"సరేలే - కథ నీవు చెప్పాలి? - నేను గ్రహించ లేనూ?" అన్నాను.

"అందుకనే నేను చెప్పేది. నీవు తిన్నగా చూస్తే కదూ సరిగా గ్రహించేది!"

"తిన్నగానే చూశాను - కాని నీవనేదేమోమాత్రం గ్రహించలేను"

"పోనీ, అక్కడికి కొంతనయమే- వింటావేలే?"

నేను తలఊపాను.

"ఆ-అనసూయకీ-నాకూ స్నేహంలేదు-తెలిసిందా?"

"అంటే ?"

"నీవు చూసిందాన్నిబట్టి - నిన్ను నేను చూశానులే - నీ వేమి అనుకుంటున్నావో, అది కాదంటున్నాను—"

నే నేమీ మాట్లాడలేదు.

"క్రిందటిమంగళవారంనాడు - మీయింట్లోనే భోజనంచేశాను - జ్ఞాపకంఉందికదూ ? ప్రొద్దుపోయేదాకా 'హిందూ' చదువుకుంటూ కూర్చున్నాను. నీవు అప్పుడే నిద్రపోయినావు—

—పడుకున్నవాడిని లేపడం ఎందుకని, నీతో చెప్పకుండానే వెళ్ళిపోయినాను. అప్పటికి పన్నెండు దాటింది.

"ఎవరో పెళ్ళివారు - అక్కడ ఆగారు. కాన్సర్టు, "వేణుగానలోలా-" మా షోగ్గా వాయిస్తున్నారు. వినడంతోనే నిద్రంతా అమాంతంగా మాయమయింది నాకు. అక్కడనుంచి కదలడానికి మనసుఒప్పిందిగాదు.

"పైకి - ఊరికేనే చూశాను. అనసూయ నిలుచుని ఉంది.

"అదివరకు చాలాసార్లు చూశాను, కాని ఎన్నడూ అంత అందంగా కనబడలేదు. చూపు మరల్చనేలేకపోయినాను. చూసినవాళ్ళేమనుకుంటారో అన్న తలపే లేకపోయింది.

"నేను తెలివితెచ్చుకునేటప్పటికి - పెండ్లివారు చాలాదూరం సాగిపోయినారు. రోడ్డుమీదకూడా ఎవరూ లేరు.

"కాని ఆమె ఇంకా అక్కడనే నిలుచున్నది."

"తలచుకుంటే నాకే సిగ్గువేసింది. ఆమె నన్ను కనిపెట్టేఉంటుంది. ఏమనుకుందో!

"ఇక అక్కడ నిలువలేకపోయినాను. ఇంటికి ఎట్లా వెళ్ళానో నాకే తెలియదు - ఎట్లా తెల్లవారిందో!

"మరచిపోదామనుకున్నాను. ఆలాటి పాపపుతలపులు చేరనీయరాదనుకున్నాను - కాని, నా మనసు నా వశం మీరిపోయింది. ఆమెను చూడకుండా - ఆమెను తలచుకోకుండా - ఉండటం దుర్లభమనిపించింది.

"బయటికి రావడానికి చాలా సిగ్గువేసింది-ఎవరికన్నా తెలిసిందేమో - ఏమనుకుంటారోనని చాలా తపించాను."

"కాని, నా వశముకాకపోయింది. ఇంట్లో కూర్చోలేకపోయినాను. పవలల్లా ఏలాగో వేగిరించి, చీకటిపడగానే వచ్చి అక్కడే నిలుచుంటున్నాను.

"క్రమంగా నాకు తగనిధైర్యంవస్తూంది. ఎవరన్నా లక్ష్యంలేకుండాపోతూంది - ఆమే-ఆమె తప్ప లోకమేలేదు నాకిప్పుడు—"

నే నాతనిమాటకు అడ్డురాకుండా, వింటూ కూర్చున్నాను. విన్నకొద్దీ - ఆతని ఉద్రేకాన్ని చూసినకొద్దీ - భయంవేసింది.

"ఏమంటావు ?" అని అడిగాడు సుందరం.

"ఏమంటాను - నీవు చేస్తున్నపని అంత బాగుండదేమో -"

"ఎవరికి?"

"లోకానికి"

"నీకూడానా?"

"నామాటకేంలే"

"నేను అడిగేది నీమాటే"

ఇక తప్పించుకోడానికి వీలులేకపోయింది. చూస్తూ ఊరుకోలేకపోయినాను.—

"సుందరం - నా అభిప్రాయంమాత్రం"—

"నేను తప్పుచేస్తున్నాననేనా?-" అని ఆతడు అందుకున్నాడు.

"అవును"

"అయితే ప్రయోజనంలేదు. నీవు - అర్థంచేసుకోలేవు"

"ఈపట్టున నీకు అర్థంకానివి - నీవు గ్రహించనివి కొన్నివిషయాలున్నాయి - తెలుసునా?"

"ఏమో, నాకుమాత్రం తెలియదు - తెలియనక్కర లేదు - కాని, నా ప్రేమా - నా ఆవేదనసంగతి నీ కెల్లా తెలుస్తుందీ?"

నేను నిజమేనని తలఊపాను.

తరువాత ఎవరమూ ఏమీ మాట్లాడలేదు.

3

రామమూర్తిగారు పడుచుదనంలో చాలా చక్కగా ఉండేవాడట - కాని, నే నెరిగినప్పటినుంచీ అలాగే ఉన్నాడు - పిలకజుట్టు, సగం నెరిసినగడ్డం - ముడతలుపడ్డ మొగం - ఏమో, అప్పటి ఆకారాన్ని చూచి ఊహించనైనా లేకపోయేవాణ్ణి. వయసులోఉన్నప్పుడు ఎట్లా ఉండేవాడో!

మావైపునుంచే రోజూ కారులో కోర్టుకి వెళ్ళేవాడు. ఆయన్ని చూడటం వ్యవధానంగానే మా ముసలమ్మ - ఎల్లా ఉండేవాడనుకున్నావు? సరిగా దొరలాగా, - ఆ మీసాలూ ఆ నుదురూ, నల్లలాంకోటూ, జరీతలగుడ్డ పెట్టుకుని నడుస్తూంటే, వీధంతా కలకలలాడిపోయేది - ఈనాటిమాటా,- ఇప్పటికి ముప్పైఏండ్ల కిందట - అప్పుడు మీ తాతయ్య సబుకోర్టులో పనిచేస్తూండేవాళ్ళు - నీవేం ఎరుగున్నావు. మీ అమ్మ చంటిపిల్ల..., —అని ఆయన్ని ప్రశంసించడం

మొదలుపెట్టి, సొంతకథలోకి దించేది. నేను విసుక్కుని అక్కడనుండి లేచిపోయేవాణ్ణి.

అనసూయ అయినయింటిపిల్ల. చాలా చక్కంది, చదువుకున్నదీ. ఆ అమ్మాయికీ, రామమూర్తిగారికీ అధమం మూడు పుష్కరాలన్నా తేడా ఉండచ్చు వయస్సులో.

—లోకంలోపాటుకథే, రామమూర్తిగారికి మొదటి భార్య వియోగం కలిగినతరువాత, చాలాకాలం ఒంటరిగానే ఉండిపోయినాడు. ఏ కాశో లేచిపోతాడేమోననుకునేవాళ్లు కూడాను. కాని ఉన్నట్లుగాఉండి ఎవరికీ తెలియకుండానే, ఇట్టి పడుచుభార్యను సంపాదించుకువచ్చాడు.

అనసూయను వీధిమొగం చూడనీయడనీ, చాలా కోరంటికంపెడతాడనీ, కొడతాడనీ - పడుచుభార్యలున్నా ముసలివాళ్ళ కబ్బే దుర్బుద్ధులన్నీ ఉన్నాయనీ - అందరూ చెప్పుకునేవారు.

రూపాన్ని కాకుండా, గుణాన్ని వరించే పిల్లలుకూడా ఈకాలంలో ఉన్నారని నమ్మేరకంకాదు నేను. అయినా, అనసూయవిషయంలో ఏమనుకోవడానికీ పాలుపోలేదు. అప్పటివరకూ పొల్లుమాటబడకుండా, మానవతిగానే కాపురంచేస్తున్నది.

నే నామెనుఎన్నడూ సరిగా చూడనన్నా లేదు. అసలు ఆ అమ్మాయి సాధారణంగా కనబడదుకూడాను. మాయింటికి దగ్గరనేకనుక, ఎన్నడన్నా, ఏడుపుమాత్రం వినిపించేది. రామమూర్తిగారు - ఆ కిరాతుడు - ఆ అమ్మాయిని తరుచు హింసించేవాడు.

సుందరంగాథ విన్నప్పటినుంచీ, నాకూ ఆమెఅంటే కులాసాపుట్టింది - 'నీ పరిహార్యే వస్తుని పౌరవాణాం మనః ప్రవర్తతే' - మావాడికికూడా మనసు మారిందంటే, ఆమె సామాన్యురాలై ఉండదన్నమాటే కాదూ ?

సుందరం, స్త్రీజనంవిషయంలో అసలు చాలా జాగ్రత్తగా ఉంటాడు - ఆపట్లమాత్రం చంచలుడుకాడు. ఆతడు అనసూయను వరించాడంటే - నాకు ఆశ్చర్యం వేసింది మొదట.

కాని సందేహమేమీలేదు. నిజంగా సుందరంవంటి వాడికి తగిందే. ఆమెకూ ఆతనే తగినవాడు - ఈయుగంలో వీలులేదు కనుక గాని - ఏ హంసో మధ్య రాయబారంనడుపుతే ఎంతో త్వరగా తేలిపోయేదికదా _ ఏదోఒకటి అనిపించేది.

నే నాతనికి సహాయమూచేయదలచలేదు...వారించదలచనూలేదు - చూసి సంతోషిద్దామనుకున్నాను.

... ...

అకాల జలదోదయమయింది.

సుందరం పరుగెత్తుకుంటూ - నిజంగా పరుగుతోనే వచ్చాడు. వేసవిలోకన్నా ఎక్కువగా ఎండ వేస్తూంది. నేనూ అప్పుడే కాఫీపుచ్చుకుని - నిద్రపోవాలనుకుంటున్నాను.

అమాంతం వచ్చి వెన్నుమీద చరిచాడు. మత్తంతా వదిలిపోయి లేచి కూచ్చున్నాను. అతనుమాత్రం కూర్చోకుండా - ఒకచోట నిలవకుండానే—

"లేనోయి - పట్టు వేసుకుని బయలుదేరు, - త్వరగా-లే - అలా చూస్తావేం"—

అని గబగబ నన్ను హెచ్చరించి, ఉత్తరీయము, పట్టు తీసుకొనివచ్చి నామీద పడవేశాడు.

"ఏమిటీ హడావుడి ?" అని నేను చాలా తీరుబడిగా అడిగాను, ఆతని తొందరంతా లెక్కపెట్టకుండా.

"కాదు - దోవలో చెపుతాను...ముందు బయలుదేరు."

"సంగతేమో తెలియందే కదలను. అసలు ఇంకొకరైతే, ఇప్పుడు లోనికి రానిచ్చేవాణ్ణేకాదు. ఏమిటి ఎండవేళ నన్ను కాస్సేపు పడుకోనీయకుండా."

"ఎప్పుడూ నీతో ఇంతేనోయి" అని బిక్కమొగం వేసి, కూర్చున్నాడు సుందరం.

కొంచెంసేపు తలవంచుకుని ఏదో ఆలోచిస్తున్నట్లుగా ఊరుకుని,

"రామమూర్తి-రమ్మన్నాడోయి మన్ని." అన్నాడు చప్పున తలఎత్తి నావైపు చూస్తూ.

"ఏమిటీ ?"

సుందరం మళ్ళా చెప్పాడు.

"నిజంగానా ?"

"ఇంకా నమ్మకపోవడమేనా?"

"సరే వెళుదామా"

"తప్పకుండా - నీదే ఆలశ్యం"

—"కారణం ఏమిటో?"

"ఏమయినా, నాకు లక్ష్యంలేదు - అనసూయ..."

"కనిపెట్టాడా?"

ఎన్నడో కనిపెట్టాలిసింది. అది అతనిపొరబాటే"

"దుర్మార్గుడు; మనం కాస్త జాగ్రత్తగా..."

"అయితే లెక్కఏమిటోయి - ఆతనితో చెప్పే అనసూయను - లాక్కుంటాను."

"అన్యాయమేమో"

"ఆతనుచేసేదానికంటేనా?"

—ఇద్దరమూ వెళ్ళి రామమూర్తి లైబ్రరీలో కూర్చున్నాము. లోపలికి కబురు పంపించాము.

నేనదివరకెన్నో ఎన్నడూ లోపలికి వెళ్ళలేదు. ఆయనకు అంత మంచి లైబ్రరీఉన్నదని కలలోనన్నా అనుకోలేదు. పాతవకీళ్ళదగ్గర ఉండే సరంజామా అనుకున్నాను గాని - చూసేటప్పటికి నాకు, తలతిరిగిపోయింది. - పేరున్న ఆధునికుల గ్రంథాలన్నీ మంచిప్రతులు, ముద్దులుమూటగడుతూ అలుమారలనిండా ఉన్నాయి.—

లోపలికి రమ్మని నౌకరు వచ్చి చెప్పాడు. సుందరం, నేనూ - లోపలికి వెళ్ళాము.

డ్రాయింగురూము - ఫోటోగ్రాఫులలోనే కాని ప్రత్యక్షంగా ఎన్నడూ అలాటిది చూడలేదు - ఎంతో బాగుంది- నాకు లోపలికి వెళ్ళడానికి అదేదో అనిపించింది.

రామమూర్తిగారు చెస్టరుఫీల్డులోకూర్చొనిఉన్నాడు. ప్రక్కన ట్రేలో కాఫీసామగ్రి అంతా ఉన్నది.

మమ్మల్నిచూసి, లేచి ఎదురుగుండా వచ్చాడు.

సబముమానంగా లోపలికి తీసుకునివెళ్ళి కూర్చోబెట్టి తానుకూడా మాకు ఎదురుగా కూర్చున్నాడు, చేతులో పుస్తకం ప్రక్కనపెట్టేసి.

అందరమూ కాఫీ పుచ్చుకున్నాము.

అంతవరకూ సుందరం ఏమీ మాట్లాడలేదు. నేనూ ఏమనడానికి తోచక ఊరుకునేఉన్నాను. రామమూర్తిగారే మాట్లాడుతున్నారు ఏవో ఆమాటలూ - ఈమాటలూను.

ఆయన మొగం, వాలకం చూస్తే మోసమేమీ స్ఫురించలేదు. కాని నా కాయనఎదుట ముండ్లమీద కూర్చున్నట్లుగా ఉంది. ఎప్పుడు బయటపడదామా అనుకుంటూ, విధిలేక తప్పనిసరిగా కూర్చున్నాను.

"అనసూయా!"

రామమూర్తిగారు నెమ్మదిగా పిలిచారు. నాకు గుండెలు ఆగిపోతాయేమోననిపించింది. నిలువున నీరైనాను. సుందరంస్థితి గమనించడమేలేదు.

గాజులచప్పుడు వినబడ్డది. గుమ్మానికి అడ్డమున్న తెర తొలగించుకుని అనసూయ లోపలికి -

—రాలేదు. ముందరికి అడుగువేయబోతూ, నన్నొకసారి మమ్మల్నిచూసి, చప్పున లోపలికి పోయింది.

"పరవాలేదు - రా."

ఆమె తలవంచుకుని వచ్చి దూరంగా నిలవబడినది. నాకు నిజంగా భయంవేస్తూంది. ఆమె మొగంలోమాత్రం ఆశ్చర్యం కనబడుతూంది.

రామమూర్తిగారు లేచి నిలుచున్నారు. అనసూయ ఆయనచాటుగా ఉంది. మాకు కనిపించడంలేదు.

"కష్టమనుకోకుండా పిలువగానే వచ్చారు. కృతజ్ఞుణ్ణి" అని రామమూర్తిగారు ఎత్తుకున్నారు.

"నాకు ఏం జవాబుచెప్పాలో తోచలేదు. అసలు అవసరంలేదేమోకూడాను. మాట్లాడకుండానే కూర్చున్నాం.

"సుందరంగారూ, మిమ్మల్ని నేను చిన్నప్పటినుంచీ ఎరుగున్నాను. మీ నాయనగారికీ నాకూ, ఒకప్పుడు స్నేహంకూడా ఉండేది.

సుందరం తెల్లబోయి ఆయనవైపే చూస్తున్నాడు.

"—మీకన్న వయస్సుచెల్లినవాడిని గనుక, రెండు ముక్కలు వేదాంతం మాట్లాడుతాను. విసుక్కోకండీ— మానవుడికి ఆయుఃప్రమాణము శతాధికం అని నిర్ణయం ఉన్నా, విధి దుర్విజ్ఞేయం కాదండీ – శంకరుడు జీవనం విద్యుచ్చిరమనే అన్నాడు. అనుభవంవిషయంలో లోకాయతికులమతమే నాకు నచ్చిందండీ – ఏమంటారు!—"

మేమేమీ అనలేదు. ఆయనే అందుకున్నాడు—

"ఇక మామూలుధోరణిలోకి వస్తాను: – కులాసా రెండువిధాలని నా ఊహ – సొంతం పరకీయం – అని అంటే తా ననుభవించడం, ఎవరినన్నా చూసి ఆనందించడం. ఎవరి అదృష్టాన్నిబట్టి ఎవరికివారికి – ఏదో, ఈ రెండురకాల్లో ఒకటి—

సుందరం రెండుమూడుసార్లు మాటకు అడ్డంరాబోయినాడు. కాని రామమూర్తిగారుమాటచొరనీయలేదు. ఇక

ప్రయోజనం లేదని, మాట అందుకోడానికి ప్రయత్నంమానేసి, అభినయంతో, తనఅభిప్రాయం తెలియజెప్పాలని తంటాలు పడుతున్నాడు. ఆయన అది గ్రహించాడు కాబోలు చిరునవ్వుతో—

"నాయనా, తొందరపడకోయి! నీకు నాలో మూడవపాలునయస్సుందీ ?– వస్తున్నానుకదూ?" అన్నాడు.

నా కిక ఆబిగిని కూర్చోడం దుర్భరమయిపోయింది. అప్పటికి పదినిమిషాలనుండీ వింటూన్నా కనిబెడుతూన్నా, మాటలధోరణేమిటో, మనసులో ఏముందో – ఏమీ గోచరించనేలేదు. ఆయనసమక్షంలోఉండటమే యాతనగాఉంది. ఆ చూపు—

ఆ చూపు తమాషాగాఉంది, కాని అర్థంఅయేటట్టు మాత్రంలేదు. మా ప్రశ్నలన్నీ మా అధీనందాటిపోతూన్నాయి.

—అది అంతకన్నా చిత్రంగా ఉంది! – ఇప్పుడు గాంభీర్యం ఉట్టిపడుతూంది ఆ ముఖకవళికలో. ఆ – సీసడు ఓమాదిరిగా, దుర్నిరీక్షుడుగా ఉన్నాడు – మారిపోయినాడు.

"అనసూయను నీవు ప్రేమిస్తున్నావుకాదూ ?"

పిడుగుపడింది . – కాని ఆయన చలించలేదే!

"అడుగనక్కరలేదు–నీకు–ఆ...మె...మీద చాలా ప్రేమఉంది – నాకు తెలుసును."

అగ్నిపర్వతం అడుగంటా కదిలపోతూంది : – తప్తధాతు ప్రవాహం ముంచుకువస్తూంది.

—సుందరం కూర్చున్నచోటనుంచి లేచి - ఎగిరి - నిలుచున్నాడు - వణకిపోతున్నాడు. కళ్ళు, భావకవిత్వ - రాగాన్ని క్రక్కుతున్నాయి.

"రామమూర్తిగారూ - నేను అనసూయను...... అనసూయ నాది - నాకు కావాలి...ఆ బంగారుబొమ్మను- మీరు - మీరు - ఆమెకు మీరు తగరు - ఆమెజీవితాన్ని పాడుచేస్తున్నారు. ఆ లావణ్యరాశి - ఆ..."

రామమూర్తిగారు ఈ ధూంకుడు చూసి, చకితుడైనా కాలేదు. చిరునవ్వ - నిజంగానే - చిరునవ్వు నవ్వాడు-—

"అవునోయి - ఆమె నీకు కావాలి; నేను సంతోషంగా అనసూయను, ఆమె ప్రేమను ఆశీర్వచనపురస్సరంగా నీ కిచ్చివేస్తాను. హృదయపూర్వకంగా ఆమెను, ఆమెవరించిన అదృష్టశాలిదగ్గరకు బ్రహ్మరథంపట్టి తీసుకుని వెళుతాను. నీవు పోషించనక్కరలేదు. నాకు కలిగినదంతా ఆమెదే. ఇప్పుడే ఆమెకు యిచ్చివేస్తాను. ప్రేమేకాదూ, నీవు కోరేదీ, నీకు కావలసిందీ?—"

విన్నాం - ఈ మాటలన్నీ విన్నాం. కాని అప్పటి మా స్థితి ఏలా తెలియజేయడం?

నీలాంబుదాలమాటునుంచి తొంగుకుతూఉన్న విద్యుద్వల్లి తెర తొలగించుకుని మా కళ్ళయెదుట మెరిసింది.

ఛెంగున ముందరికి దుమికింది. అప్పటికి మేం అనసూయమాటే మరచిపోయినాం. రామమూర్తిగారుకూడా.

ఆయనకూడా ఈధోరణిలో ఆమెను గమనించడమే

లేదు. అమాంతం, ముందుకుఉరికి ఎదుట నిలుచబడేటప్పటికి, ఎంత నిగ్రహమున్నా మాలాగే ఆయనా ఉలిక్కిపడ్డాడు.

"ఏమి టీ ఆగడం?"

ఎవ్వరమూ మాట్లాడలేదు. మెదలనన్నా లేదు.

"అనసూయా!"

రామమూర్తిగారు చాలా ఆశ్చర్యపడుతున్నారు. ఇక అనసూయో-

ఆ చూపులు, ఆ చూపులకి అర్థం తెలియడంలేదు కాని, ఆమెకళ్ళయెదుటపడుటకన్న ఏమైపోయినా బాగుండు ననిపిస్తూంది. ఆ కోపం - ఆ విషాదం;

"అభిమానంలేదూ. మీ భార్యను పరుడెవ్వడో మెచ్చుకున్నాడని ఆ - ఆతనికి దానంచేస్తారా? పశువుల్లో పక్షుల్లోకూడా లేదే ఇంత ధర్మబుద్ధి?"

రామమూర్తిగారు అనసూయను తేరిబారచూశాడు-

"వెళ్ళవా?- నీ జీవితాన్నంతా వ్యర్థంచేసుకుంటావా?- నీవు సుఖపడటమే నేను కోరేది-నీమీద ప్రేమ"-

అనసూయ ఆడుపులిలాగా గర్జించింది-

"నామీద - ప్రేమ - అవును, నిజంగానే - నామీద మీకు ప్రేమ - దయ - ఆపేక్ష - ఎన్ని ఉన్నాయి! - పశువధచేసేవాళ్ళన్నా, ఆ ప్రాణిమీద కనికరిస్తారు - మీ కా మాత్రమన్నా జాలిలేదే?"

రామమూర్తిగారు తెల తెలబోయినారు.—

"అనసూయా - పొరబడ్డానా?" అని సంశయిస్తూ ప్రశ్నించాడు.

"మీరు తప్పుచేశారని - ఈ దాసి అనగలదా, అనడానికి అధికారముందా? - కాని, ఇంతకాలమున్నా, నా మనస్సు కనిపెట్టలేకపోయినారుకదా?"

"నీవు - ఈ - ఈయనను -"

"అవును...మీ మాటలన్నీ విన్నతర్వాత సంగతంతా తెలిసింది. నాకు తెలియకుండానే నన్ను ఇమిడ్చి ఎంత కథ అల్లారు."

"ఏమిటీ ?"

"వీరు - ఎవరూ ?"

అని మమ్మలనుచూపించి అడిగింది-నేనూ సుందరం తెల్లబోయినాము. మేము ఎవరమోకూడా అనసూయకి తెలియదా ?

కాని రామమూర్తిగారికి కోపంవచ్చింది. ఆయనకు అనసూయమాటలు అర్థంకానటంలేదు కాబోలు !

"ఏం వేషాలూ-ఎవరో తెలియకుండానే,-ఆయన్ని-"

అనసూయ నవ్వింది.

"ప్రేమించావనేనా, మీ గడగబోయేది ?"

"అవును"- అని రామమూర్తిగారు తలఊగించారు.

మళ్ళా - ఈమారు. బిగ్గరగానే - నవ్వేసింది అనసూయ.

"అయితే - నేను ప్రేమించానా? - ఎవరినీ?"

"ఎరుగవా?"

"మీకు - తెలియదా?"

"తెలుసును. నేను - చూశాను. ఆ వెన్నెల

రాత్రుల్లో ఆతనికోసం నీవూ - నీకోసం ఆతడూ - పరితపించడం—"

రామమూర్తిగారు ఉగ్రుడై పోయినాడు. మనసులో దాచలేక, కథంతా చెప్పేశాడు - నిత్యమూ సుందరం - అనసూయకోసం నిరీక్షించడం- ఆమె ఆతనికి కనబడటం...

ఇంకా ఏవేవో మాటలన్నాడు - వింతవ్యాఖ్యానాలు చేశాడు - ఆ శాంతమంతా ఎక్కడికి పోయిందో!

అనసూయ అంతా విన్నది—

— "అలాగేం-ఒకరినిమించినవారొకరూ - మీరు ఆయన్ని చూశారు. ఆయన - నన్ను చూశారుకారూ - సరే, అంతవరకూ మీ కథ బాగానేఉంది - ఒప్పుకుందాం కాని మిమ్మల్ని ఇద్దర్నీ - నేను చూడలేదే?—"

—ఇక ఎవరేం మాట్లాడతారు ?

—"చూడకపోవడం నాది పొరబాటే - లేకపోతే ఇంతకథ ఏలా జరుగనూ. అయ్యో, వృథాగా ఎంత కష్ట పడ్డారూ ? నన్ను అడుగలేకపోయినారా? నా-నామీదనా మీ కపనమ్మకం ? అంత విశ్వాసం లేకపోయిందా ?

"అవును, ఏలా అడుగుతారు...అబద్ధం చెపుతానేమోననుకున్నారుకాదూ ? మీతో - మీతో అబద్ధమాడుతానని, మిమ్మల్ని మోసం-మీకు ద్రోహంచేస్తానని ఏలా అనుకున్నారూ? అంతమాత్రం నన్నునమ్మలేకపోయినారా? అబ్బ ! మీది ఎంత రాతిగుండె !

"మీఎదుటబడి ఇతరులున్నప్పుడు ఇంత నదురూ బెదురూలేకుండా మాట్లాడటం తప్పే. నాకూ తెలుసును.

కాని, స్త్రీకి ఇంతకన్న గొప్ప పరీక్ష ఏముంది. మీ వంశ గౌరవం, మీ ప్రతిష్ఠ,నన్నుకన్నవారిమర్యాద నేను కాపాడుకోవద్దూ—

"మీకు తెలుసునుకాదూ - భోజనంఅయినతర్వాత నిద్రపోకముందు కాస్సేపు చల్లగాలిలో తిరిగే అలవాటు నాకుందని? నేను కాపురానికి వచ్చినప్పటినుంచీ మీరు చూస్తూనేవున్నారు. చిన్నప్పటినుంచీకూడా అంతే. కావలిస్తే మావాళ్ళని కనుక్కోండి.

"చక్కగా వెన్నెల ఉంది, చంద్రుడూ, నక్షత్రాలూ, మెరుస్తూ కనబడుతూంటే - క్రింద రోడ్డూ—రోడ్డుమీదపోయే మనష్యులనీ చూడటానికి - ఎవరికి మనసొప్పటుందండీ? నా ధ్యానంలో నేనుంటే - పాపం...ఆయన నన్నుచూసి ఉంటాడు;

"వీరివేషం, వైఖరీ చూస్తే కవిత్వంచెప్పేవారిలాగా కనబడుతున్నారే—మీరూఓపికలేక బయటికి అనకపోయినా— మనసులోఉందికాదూ మీకూను ఆ ధోరణి—కనుక ఇది మీ రుభయులూ కలిసి చేసిన వంచనా?

"—మా నాన్న అనేవాడులేండి - 'నిరంకుశాః కవయః' అని - మా చిన్నతనంలో సరిగా అర్థంచేసుకోలేక, ఈ కవులందరూ, సరిగా అంకుశంపెట్టి పొడిచి, మంచిదోవలోకి తీసుకువచ్చేవాడులేక ఈలా చెడిపోతున్నారనుకునే వాళ్ళం—కాని బుద్ధితెలిసినకొద్దీ, ఈ అమాయకపుఊహాలే నిజంఅవుతున్నాయే?- మీరందరూ, నిజంచేస్తున్నారే?

"మీ ఆలోచనలో మంచి చెడ్డలు మీకు తెలియాలి

కాని, అందరూ, మీలాగా నేఅనుకొని అందరూ మీ అందు బాటులో వారనుకుని-వృథాగా కష్టపెట్టకండి - మీరూ కష్ట పడకండి."

వింటున్న కొద్దీ, కాళిదాసు శకుంతలచేత చెప్పించిన లెక్చరు, దీనిముందర చాలా నీరసంగా కనబడ్డది - నిజం గానే, చక్కనివాళ్ళకు కోపంకూడా అదోమాదిరి అందమే.

అనసూయ, ఈ మాటలన్నీ రామమూర్తిగారికి ఎదురై అన్నది. ఇక చాలించి, మమ్మల్ని రక్షిస్తుందేమో ననుకున్నాం.- నేనుమాత్రం, నా జన్మనూ-దానికి కారకు లనూ, మా వంశానికి మూలపురుషులనూ, బాలారిష్టాలన్నీ తప్పించి ఇందాకా బ్రదుకనిచ్చిన దైవాలనీ - ఎంత తిట్టానో తిడుతున్నానో - ఎవరికెరుక?

కాని, మా కంతటితో తప్పించుకుని బయటపడే భాగ్యంలేదు. రామమూర్తిగారి దిక్కునుండి మా వైపుకు తిరిగింది ఆ తుపాను. ఒక్కటే విసురు—

"అయ్యా! మీ రెవరో ఎరుగను - క్షమించండి. కాని, మీ తోబుట్టువునే, ఆ మాదిరిగా - చూడటానికి మీ మనసు ఒప్పదనుకుంటాను - కాదూ?" అని అన్నది మృదుమధురస్వరంతో - ఎంతో నెమ్మదిగా.

ఆ దెబ్బతో మా యిద్దరిపనీ ఆఖరయిపోయింది. సుందరం నేనూ - ఏలా నచ్చి బయటపడ్డామో తెలియదు.

నేను కాస్త వెనుకపడ్డాననుకుంటాను. రామమూర్తి గారు అనసూయ యెదుట సాంజలిస్తై క్షమార్పణ వేడటం,

ఆమె ఆయన్ని తగని ప్రేమతో సాగించడం చూశాను చూచాయగా.

సుందరం ఈమధ్య అసలే కనబడటం మానేశాడు. వేసవికి ఊటీ వెళ్ళాడేమో!

ఆమాటే – ఆ అమ్మాయిమాటే – ఆమె అన్న మాటే ఎప్పుడూ తలపుకువస్తూంటుంది. తలచుకున్నప్పుడల్లా నవ్వు కుంటాను. నిజమే – ఒకరిని మించినవారొకరూ!

—o—

శ్రీ

పంచచామరం

కడుపునిండిన...బేరం !

—నిండుకుండ...అప్పుడే తొణకడానికి ప్రారంభించింది. ఒళ్ళుపొగరుకాకపోతే... చూస్తేనే...కడుపు నిండుతుందా?—

నిజంగా...ఆ అమ్మాయి అలానేఉంది; అయితే మాత్రం ?— ఎంత ఒంటరిగా కూర్చుని ఉంటేనేం... ఎగాదిగా చూస్తూ...ఎదురుగా దీపస్తంభాన్ని ఆనుకొని చదికిలబడటం నాకు అప్పుడు అదేం పోయేకాలం ?

ఏ రైలుకు వెళుతుందో ?...

ఎటు వెళ్ళినా...ఇంకా అరగంటదాకా ఎక్కడికీ బండిలేదుగదా?...ఇంతలో, కలిసిరావాలికాని...ఎంత గ్రంథం నడవకూడదు?— ఏమో తీరా, పాకానపడబోయేసరికి, అంతవరదాకా...అలా ఓచోట కూలేసి ఏరాజ్యాలో ఏలబోయిన - ఆ ఘనుడు...మెడను త్రాడుబిగించిన ఎవరో ఆ వెధవాయ— తీరా తగుదునని ఆసమయానికి అక్కడకు తయారైతే...మనం యిక అటూయిటూ మొసలడానికి ఏమాత్రమూ వీలుండదు...మన వేషాలేవీ సాగవు...అనవసరంగా...సిద్ధాన్నం...ఆ కాస్తా చెడి ఊరుకుంటుంది.

అయినా, అందాకానచ్చినతరువాత...అప్పటిసంగతి

చూసుకోవచ్చును; యిక యథావిధిగా కార్యక్రమానికి ఉపక్రమించవచ్చును...

ఎంతసేపు చూస్తూ కూర్చున్నా, బాగానే ఉంటుంది. యింకా...యింకా చూడాలనే ఉంటుంది.

నేను క్రీనీడలో ఉంటిని; వెలుతురుఅంతా ఆ అమ్మాయిమీదకే ఉరుకుతూంది;

నా మనసు...

నే నలా...జపంచేస్తూ కదలక మెదలక ఎంతసేపు కూర్చున్నా, ఏంలాభం? - అక్కడ...ఆ రవంతదూరంలో తనకోసం ఒకడు తపించిపోతున్నాడని ఆమెకు ఆ ప్రాంతాల మనిషి అలికిడిఅయినా...ఎలాగో తెలియాలికాదూ,ముందు!

అందరికీ ... తెలిసిన చిట్కా ... గొంతుసవరించుకోవడం: నా శాయశక్తులా...ఎన్నిమాదిరులలోనో... ఎన్నిస్థాయిలకో...ఆపకుండా దగ్గాను: జర్మనుభాష నేర్చుకుంటూన్నప్పటి కొరమూరడంపంపిణీమీదనే...శబ్దించాను. ఉహుఁ...తననికాదన్నట్టు ... తిరిగిచూడన్నాచూడకుండా- ఆ అమ్మాయి అదివరకు చూసేవైపే...చూస్తున్నది—

అంతేనేమో ఎన్నటికీ రివాజు! వినిపించకుండా ఉంటుందా... నేను అంతసేపటినుంచీ అన్నిరకాలుగా గొంతుచించుకుంటూంటే?-పోనీ...అందులో ఏదో విశేషం ఉందని గ్రహించగలతాహతు లేకపోవచ్చును - కాని... ఎవరో పాపం...ఎంత బాధపడుతున్నాడో అని...సామాన్యంగా అందరూ జబ్బువాడికేసి చూపించే...జాలి...అందుకని అయినా...నావంక తిరగవచ్చునే?

ఎందుకైనా మంచిది అని - కొంచెం ముందుకు జరిగాను...యిక మనలోపంలేదు ...కనుముక్కుతీరు...నా నొక్కులక్రాఫింగు యిత్యాదులు వెలుతురులో...స్పష్టంగా కనబడితీరకతప్పదు - ఆమె, మెడనరాలు కొంచెం సడలించి యిటుచూసేపక్షంలో-

—'ఆ అమ్మాయి నావంక తిరిగిచూడాలి'-అనేది మాత్రంచేసి...దానికో వేయి వారువాలవేగం కలిపించి ... మనసును మెలివేసి...కనుమూసి కను తెరచేటంతకాలంలో లక్షసార్లులు జపించాను...ఆమీద కొసరుగా...పోనీ,పాపం అని మళ్లా ఒకసారి...సత్తువకొద్దీ సకిలించాను-యింతకాండ జరిగినా...యింకా, వేసినచోటే ఉన్నాను.

తరువాత - ఎత్తు...

—ఆవైపునుంచి వెళుతూన్న కూలీకుర్రవాడిని పిలిచి, 'ఆమె, ఏరైలుకు వెళుతుందో కనుక్కో, వెంట ఎవరూలేకుండా, ఒంటరిగా వచ్చినట్టుంది, పాపం! టిక్కెట్టుఏమన్నా తెచ్చిపెట్టాలో - ఏమో...అడుగు...'అని ఆమెదగ్గరకు తోలాను. వాడు...అక్కడకు వెళ్ళి నేను అడగమన్నదంతా - అక్షరం తప్పకుండా...నాకు వినపడేందుకు, బిగ్గరగా - ఒకసారికి నాలుగుసార్లు అడిగాడు చివరకు, వాడికే విసుగువచ్చినట్టుగా ఉంది...తిరిగివచ్చి...చప్పరించి పెదవి విరిచాడు: నేను - పరధ్యానంగా తలఊగించాను - (అంటే...అక్కడ మళ్ళా కొంత సాక్ష్యంఉంది: మనం ఏమాత్రమన్నా ఆదుర్దా కనబడుస్తే...యిదేదో వ్యవహారం గదా అని వాడు పసిపట్టి, అటోయిటో తేలేదాకా అక్కడే

తారటలాడుతుంటాడు : వాడిముడుపేదో వాడికి చెల్లినా... ఎలాగైనా...ఆవిషయం ఆ మనుషుమషంలో ఆలా ఆలా నాలుగుమూలలా ప్రాకి...అందరూ మనవంక అదోమా దిరిగా చూడటం...ఈ గొడవేదీ లేకుండా...'ఏదో దయ దలచి ఆడకూతురు ఒంటరిగా ఉన్నదికదా అని...కనుక్కో మన్నారే కాని, అయ్యగారికి అంతకన్న వేరే అభిప్రాయం ఏమీ లేదు–' అని వా డనుకునేటుగా మనం అభినయించితే ఉత్తరత్ర ఏ చిక్కూ ఉండదు : అదీ సంగతి) –

అక్కడితో, ఆ ఆశ కాస్తా మాయమైంది. ఇంక అనంతర కరణీయం బెయ్యది ?

ఏదీ పాలుపోక...మళ్ళా మొదటికే వచ్చాను. అలా కూర్చుని, అదేపనిగా, ఏమిచేయడమా అని ఒకటే ఆలోచన.

అదేవరుసను కనబడ్డ అందరిచేత – అతితెలివిగా రాయబారాలు నడిపాను : పళ్ళఅమ్మేవాడు – సోడా సాయెబు, బిస్కత్తులూ, నాన్ రొట్టె ముసలివాడు, – ఒక రేమిటి అందరినీ...నాకు అందుబాటులోవున్నవా ళ్ళందరినీ...'అదిగో ఆ అమ్మాయి...అవి కావాలం టూంది, కనుక్కో' మని అక్కడికి తోలడం, వాళ్లు తీరా అందాకా వెళ్ళి...ఆమెనడిగి...నేను పంపించానని నావంక చూపించి...ఏమాటా రాకపోతే...ఎంతసే పక్కడ అన తల బేరం చెడగొట్టుకుంటూ ఆలా నిలుచుంటారు గనుక... ఎగువకు వెళ్ళిపోవటం... ఇలా, పుణ్యకాలంకాస్తా గడచి పోతూంది...

టిక్కెట్టు కలెక్టరు వచ్చి...తలుపులు తెరిచాడు. ప్రయాణీకులు ఒక్కరొక్కరే యివతలకు వస్తున్నారు. ఇంకా కొంచెంసేపటికి...అంతటా మనుష్యులేఅవుతారు – అప్పుడు మన ఆట లిక సాగవు – యీలోగానే ఏమన్నా—

ఆమెకు కనబడేటట్లుగా... నాలుగుసార్లు అటూ యిటూ ఆమెముందునుంచే పచారుచేశాను.

ఆమెను నేనైతే పరకాయించిచూడటానికి బాగా వీలుచిక్కింది, కాని...ఆ అమ్మాయి...నావంక ఒక్క మారైనా చూడందే...

'అంత కొమ్మెక్కికూర్చునేందు కేం – ఆకాశంనుంచి దిగివచ్చిందా, అబ్బో! చాలాదాకా ఉన్నదే...' అనుకుని విసుక్కో...అటు వెళ్ళి టీ త్రాగి, త్రాగుతూ మళ్ళా ఆలోచించాను.

ఎవ రా అమ్మాయి?

మనవైపులపడుచులాగా లేదు. కాని చూడటానికి మా మజాగా ఉన్నది—

ఆమెకు...అటూయిటూచూసేఅలవాటన్నా లేదా... లేకపోతే అదంతా మన అదృష్టమా?

ఒకవేళ ఆ అమ్మాయి అటువంటిది కాదేమో?— ఊహుఁ – అటువంటివారంటూ ప్రత్యేకం ఉంటారా? – ఆ సమయంఅంటూవచ్చి అన్నీ అలా ఒనగూడాలికాని...అం తకుముందంతా అవనీ, కాకపోనీ...దిగడం...మూడునిను షాలు పట్టను...అందుకు సరిఅయినవాడు వోరకాలి... కాని...

కాని...అవన్నీ మనం ఎందుకు కాకూడదు ? - ఎందులోఅయినా లోటూ - అందం చందం...

ఏమిటో అన్నీ అర్థంలేకుండా-తలా తోకా కనబడని వెధవఊహాలు: ఒకదానికొకదానికీ సంబంధంలేదు...సబబూలేదు: కాని, ఆ వేడిమీద అవన్నీ తోచుతాయా? ఎదురుగాఉన్నది-రంభ! ఏలా స్వర్గానికి ఎగబ్రాకటం?-అంత వరకే!

అక్కడ...ఆ అమ్మాయిదగ్గర...చుట్టూ ఎవరో మనుష్యులు నిలుచున్నారు. బిగ్గరగా మాటలు వినబడుతూన్నవి; యిందాకటంతచేరువకు వెళ్ళకుండా...కొంచెం అవతలగా నిలుచుని, ఏమిటా అని చూస్తున్నాను...ఆ అమ్మాయిదగ్గిర ఉన్న బట్టలమూటమీద ఒరిగి పడుకుని... వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూన్నట్టుగా...పక్క లెగురటం ... కనిపిస్తూంది: ఎవరో, ముసలాయన దగ్గిరగా గొంతుకూర్చుని, సముదాయింపుగా ఏదో చెప్తున్నాడు...ఎవరికితోచిన మాటలు వారంటూన్నారు. చుట్టూఉన్నవాళ్లు—

"—బంగారంవంటి పిల్ల

"అలాటివాడు, మరి పెళ్ళి ఎందుకుచేసుకోవాలీ—

"—దీనిగొంతుకోయడానికి !

"—పాపం రంభలాగుంది ! వాడికళ్ళకు యిది బాగుండలేదు - వెధవ -!

"—ఎక్కడిదేశం, ఎక్కడికెక్కడ! అడవిలోదించేసి వాడిట్రోవ వాడు చూసుకున్నాడు. ఆ చాకలిదానిమాత్రం చేయలేదుకాబోలు చేసుకున్న పెళ్ళాం—"

"ఎందుకు చేస్తుందయ్యా...కండకావరం యిప్పు డదేమీ కనబడనీయదు... అది రేపు ఈపాటికి యింకోడిని తగులుకుపోతే...అప్పుడు ఎక్కడెక్కడ అని వెదుక్కుంటూ మళ్ళా పెళ్ళాం కావాలని తయారవుతాడు."

"—పెళ్ళాం కావాలీ? - అసలు యిలాటి వెధవకు పిల్లనిచ్చినవాళ్ళని... పాత చెప్పొకటి పుచ్చుకుని, ఆ చెంపా యీ చెంపా వాయించాలి. ముందు - ఎన్నడూ యీలాటిపనిచేసి...అక్కా నా అక్కా నా అమాయకురాలి గొంతు కోయవుకదా - కోయవుగందా-అని"

"—వాడిని...కనబడితే...నిలువునా చీల్చినా పాపంలేదు-"

"—ఆఁ - ఇహ ఒకటే కనబడటం-మళ్ళా ఏముఖం పెట్టుకుని వస్తాడు: ఎక్కడో కుళ్ళి కుతమారి..."

"ఆ అమ్మాయిపని అన్నిందాలా అధోగతిఅయింది ...దేశంకానిదేశం...మన మాటా మనమంచీ లేకపోయెను. యింతకూ ఆ పుణ్యాత్ముడెవరో కాని...యిన్నాళ్ళనుంచీ యింట్లోఉండి...అద్దె ఎగవేసి...అసలు శాలీ మాయమైనా- ఆ దండుగకు తోడు...యిప్పుడు బోలెడంత పోసి టిక్కెట్టు కొనియిచ్చి...చెంగునకట్టుకు, దోవలో వాడుకోమని, గుప్పెడుపూపాయలు, బతిమాలి, చేతిలోపెట్టాడయ్యా! కడుపునపుట్టిన బిడ్డకోసమన్నా మన మంత తాపత్రయపడం... పాపం! ఆ అమ్మాయికన్న ఎక్కువగా కళ్ళనీళ్ళుపెట్టు కుంటున్నాడు...'అమ్మా, యిన్నాళ్ళనుంచీ మా యింట్లో పిల్లలాగా ఉన్నావు...వెళుతున్నావా' అని... 'నీ కేం

భయంలేదమ్మా...త్రోవపొడుగునా...ఎవరో ఒకరు నీకు సాయంగాఉండి...నీ పుట్టింటికి జేరేదాకా...ఆ ఏర్పాట్లన్నీ నేను చేశాను...సుఖంగా వెళ్ళిరా మా తల్లీ...అని... చూస్తూంటే నాకే ఏడుపువచ్చింది—"

"అవును, ఎవరో ఒకరన్నా ఊరికి ఆలాటి ధర్మరాజులుండబట్టే...పచ్చికలి యింకా భగ్గుమనకుండా లోకం యింతమాత్రంగానన్నా ఉంది..."

"—లేకపోతే అందరూ ఆ మొగుడిలాటి పనికి మాలినవెధవలే అయితే...ఆడవాళ్ళందరూ ఇక కట్టకట్టుకుని, ఏ గంగలోనన్నా దిగవచ్చు—"

అనన్నీ - చుట్టూ నిలుచుని యింతదాకా చోద్యంగా చూస్తూన్నవాళ్లు అనుకుంటూన్నమాటలు-వింటూంటే... వింటున్నకొద్దీ... నేను చేసిన దారుణం... తలకెక్కిపోతూంది...

—చేసుకున్న మొగాడు మోసంచేసి...పొట్టచేతబట్టుకుని...యింతదూరం వచ్చి...యీ అధ్వాన్నపదవిలో పారేసి...అతీగతీచూడకుండా పోతే...పుట్టెడుదుఃఖంలో రాయై...కదల మెదలకుండా...ఆ అమ్మాయి అక్కడ పడిఉంటే...నేను చూసి రాళ్లువేశాను...!

ఏమేమో చేదామని ఘూశాను...కాదూ,.నేను... మీసండున్న మగవాడిని...పెద్దమనిషిని...నలుగురిలో మెలగ నేర్చినవాడిని...

అవతల...ఆడది—

నేను—మగవాడిని...ఛీ...

తెగ్గోసే...కోసే కత్తికికూడా... నా పాపం చుట్టు కోదూ... నిజానికి... ఏమిటి నా ఊహ...ఏంచేదామని...కాస్సేపు...ఆ పిల్లతో...కళ్ళతో చెలగాటమాడి...రైల్లో ఎక్కేదాకా చూసి...చూసి, ఏదోఘనకార్యంచేసినవాడి లాగా యింటిదాకా...నానిరాగంతీసుకుంటూ నడిచి... అనవసరంగా...ఆ ప్రస్తావన క్లబ్బులో...తీసుకువచ్చి... అక్కడ మన ప్రతాపం అందరితో చెప్పి...అంతేనా...

పోనీ, మాటవరుసకు...ఆ అమ్మాయి...నాఅంత సుందరుణ్ణి ఎన్నడూ కలలోనైనా చూడనంత తలకుమాసి నదై – సైఁ – అన్నదంటే మాత్రం...అప్పుడు అమాంతం ఆపాళాన రైలుఎక్కి...అంత తాహతు ఉందా ? –ఉహుఁ –

గడుసరిదై – మామూలుధోరణిలోనే ఉండి...మన వాలకం చూసి...కంతుమని లేచినట్టాయెనా...యిక మళ్లా మరునాడు ఊళ్ళో తలఎత్తుకు తిరగవీలుందా—

ఆ చేసుకున్న వెధవకన్న నే నేం మెరుగు?—

యీలాంటివెధవలు (మన్నికూడా కలుపుకుని) ఉండ బట్టే...యిలా తగులబడుతూంది; యింకా తగులబడు తుంది—

—రైలు ఏనాడో వెళ్ళిపోయింది...

దోవపొడుగునా...నన్ను నేను దులుపుకుంటూ... ఎన్ని గుణపాఠాలో నేర్చుకుంటూ ... అంతకుపూర్వం నేర్చుకుని మూలపడవేసినవి మళ్లా నెమరుకు తెచ్చుకుంటూ... క్రమంగా నేను – నాలోకి – నాలోనుంచి ప్రపంచంలోకి... ప్రపంచంమీదనుంచి పరమాత్మమీదకి ... అక్కడనుంచి

మళ్ళా ఒక్క విసరున ఆత్మమీదకీ...పుణ్యం - పాపం... చీకటిలో - వేదాంతమార్గాలన్నీ గుర్తులుపెట్టుకుంటూ, పట్టాలవెంబడి నడచి...రోడ్డుఎక్కి మళ్ళా వెలుతురులోకి వచ్చాను...

సోడా ఫౌంటెన్ దగ్గిర...డ్రింక్ మీద డ్రింకు...కడుపు నిలువునా చల్లబడి...గుక్క మీద గుక్క...సిగరెట్ తో కళ్ళలోకి తెలివివచ్చి...ప్రొద్దుపోతున్నదికదా అని...సత్తువతో కాలుసాగించుతూ...

ఆ మేడముందు...పున్నాగచెట్టునీడను, గేటును ఆనుకుని...క్రీనీడలో తెల్లచీరె...తళుక్కుమని చూచాయగా కమ్మలూ...తలలో మల్లెపూలున్నట్టుగా గురుతూ - అంత దూరాన్నుంచే కంటికితగిలేటప్పటికి...

అలవాటుచొప్పున...

అంతా మరచిపోయి...

ఆమె ఎవరో...అక్కడనుంచే కదిలిన తరువాత... వెలుతురులోకి వస్తే...ముఖమున్నా కనబడుతుందికదా అని...

వెధవ అలవాటుచొప్పున - అక్కడ ఆగాను ఓ క్షణం—

నేతి నేతి

తాతగారు రావడం చూసి, ఆతడు లేచి నిలుచుని నమస్కారంచేశాడు. ఆశీర్వదించి, పక్కకుర్చీలో కూర్చుని 'అగ్గిపెట్టె అందుకోరా ఓమారు - ' అంటే, తీసుకురావ డానికని నేను లోపలికివెళ్ళి...పెట్టినచోట కనబడకపోతే, వెదుకుతున్నాను...పట్టుకునివచ్చేలోపల తాతగారు ఆత డితో పరిచయంచేసుకుని సంభాషణలోకి దిగారు.

'...చాలా సంతోషం బాబూ...నిన్ను చూడ టానికి ముచ్చటగాఉంది. యింత చిన్నతనంలోనే ఫలానా విశ్వవిద్యాలయంలో ఆంధ్రశాఖకు ప్రధాన ఆచార్యుడవైనా వంటే...'

నేనుకూడా ఉత్సాహంకొద్దీ ఆ ప్రశంసా—ప్రవా హానికి అడ్డంఈది...'అవునండీ...అవునండీ—మా కంద రికీ గర్వం యీతన్ని చూసుకుంటూంటే: షాయీ ఒక్కటే కాదు, ఆంధ్ర సారస్వతంమీద—అథారిటీ' అన్నాను. అతడు ముసిముసిగా..'ఏమిటోలెండి తమవంటి పెద్దలచలున! నామీద అభిమానంకొద్దీ మనవాడు అనడంకాని... మీలాటి యోధులముందు మేము లెక్కా జమా' అని వినయించాడు.

'మా చదువూ మేమే చెప్పాలి! చదువుకన్న సందే హాలే ఎక్కువ. ఈనాటికీ తీరవు–పెద్దవాడిని...చనవుతీసు

కుని అడుగుతున్నాను... మరి ప్రయాగ బాపన్న చదువు కున్నవాడూ, కర్మిష్ఠీ అని ప్రతీతి ఉన్నదికదా; అక్కడే పడిఉండి, ఆ మాలకూడు తింటూండకపోతే... దేశం గొడ్డు పోయిందా?—మొఖాసా విడిచిపెట్టి పోతే, యింకోచోట ఆశ్రయం దొరికేదికాదా?—శాంతి సుబ్బన్నంటావూ... వైదికపుముండావాడని అనుకోవడమేకాని—కాస్తో కూస్తో డొక్కశుద్ధిఅయినా...పక్కతాళం బ్రతుకు! భీమరాజు ఏలా అంటే ఆలా ఆడేవాడు. అగ్నీ వాయువూలాగా ఆ యిద్దరూ ఏకంఅయేటప్పటికి—అంతా ఓ కొలిక్కి తీసుకు వచ్చారు 'అంతేకాదూ?—'

తాతగారు...అంత ఘరానా పెద్దమనిషి...మరొక డిని పరుషవాక్యం అనడం...నేను యించుమించు ఎన్నడూ వినలేదనే చెప్పవచ్చు: ఆయనవాకబులో అనంతకోటిసాక్కం డల్సు తాండవిస్తున్నా...అంగటిదాటవు. మరి, ఏమిటి ఆ ధోరణి...ఎవరు వాళ్లు—

—నాలాగానే ఆతడూ తెల్లబోయి చూస్తూ ఊరు కున్నాడు.

"తెలియక అడుగుతున్నాను...నీవు అలా ఊరు కోవడం భావ్యంకాదు," అని తాతగారు వదలకుండా హెచ్చ రించారు.

"నాకు తెలియదండీ అసలు వా రెవరో" అని ఆతడు చిన్నబుచ్చుకుంటూ కష్టంగా చెప్పాడు.

"తెలియదనడం నీ వినయాన్ని తెలియజేస్తుంది అంతే; అది నిజమవుతుందా?"

"ప్రమాణపూర్తిగా...

"వద్దు బాబూ! అంతమాట అనకూడదు. అబద్ధమాడవలసినంత అవసరం నీకు ఏమివచ్చింది? చూడు, వయసులో నీకన్న పెద్దవాడినా...ఏదో ఉత్సాహంకొద్దీ ప్రసంగంలోకి దించింది, నిన్ను కించపరచవలెనని ఎంతమాత్రమున్నూ కాదు సుమా. నాయన...మంచిది: మీరిద్దరూ ఖులాసాగా మాట్లాడుకోండి..." అంటూ తాతగారు చుట్ట కిటికీలోంచి బయటకు గిరవాటు వేసి, ఖాండ్రిస్తూ లోపలికి వెళ్ళిపోయినాడు – మంచినీళ్ళు పుక్కిలించడానికి—

—రంగం చెడింది; ఇక నేను కూర్చోమన్నా లాభం లేదు కనుక...ఆతడు వెళుతానని లేవగానే నేనూ సరేనని గుమ్మందాకా వెళ్ళి...సాయంకాలము పార్కుకు పెందరాడే వస్తాను, అక్కడనుంచి పిక్చరుకు వెళుదాము... అంటూ ఉత్సాహంగా మాట్లాడి...దిగాలుపడి, జవాబు చెప్పకుండా, మరియాదకు తలఊపి ఆతడు వెళ్ళిపోతూంటే–చూస్తూంటే నాకు చాలా కష్టం వేసి...అక్కడే అలాగే నిలుచునిపోయినాను...

"సిడి తస్సాగొయ్యా...ద్రావిడుడంటే ఏలాగైనా ఉద్దండుడే..."

తాతగారు – మళ్లా ఏమిటి ఆ ధోరణి? నా వెనకాలనే నిలుచున్నాడని తెలిసికూడా నేను ఆయనకేసి తిరగలేదు. తిరిగితే...తిక్కసీరాద...ఏం తూలనాడుతానో అని అమిత భయంవేసింది...ఆయనమీాద అందాకా నాకు అంత గౌరవం.

కాని, ఆయనేం ఊరుకున్నారా? - "వెంకటశాస్త్రుర్ల కుటుంబంకూడా అంతదాకా నూజవీడులోనే ఉండేదికాదూ? పిల్ల లెంతమంది? - అల్లుడు పట్టి బడుద్ధాయి, సత్రాలల్లో రాళ్లుకొట్టేరకం...అంతేకాదూ?..."

నాకు...యిహా మండిపోయింది.

"ఏమిటండీ?" అని కొంచెం దురుసుగానే అడిగాను. యిద్దరం ముఖాముఖి కాక తప్పిందికాదు - ఆ ధూంకుడుకు.

"అదేనండీ...నేను యిందాకటినుంచీ అంటూన్న దేనండీ...నిజమేనా అండీ..." ఆయన కనుబొమలు చిట్లించి మాట్లాడుతున్నా - కొంచెతనమే కాని...కోపం కాదని తెలుసును; నేను ఏంచేసినా కోప్పడడు...చిన్న ప్పుడు నాకు యిచ్చిన వరాలలో అది ఒకటి - అందుకని ఆ ఘట్టంలో నేను నవ్వక తప్పదు...

ఏదీ ఒక సిగరెట్...నలభై యేళ్ళనుంచీ ఏకబిగిని చుట్టకాలుస్తూన్న, వ్రతశీలి...తాతగారు సిగరెట్ కాలుస్తా ననడం...ఏమో అంతా విచిత్రంగాఉంది - అదివరకల్లా అయితే, ఆయన మొదలుపెట్టిన అల్లరికి ఆపాటికి అప్పుడే నాకు అంతుచిక్కేది...కలిసి తరువాత కాండ నడిపే వాళ్ళం...కాని...

—తెలివితక్కువగా అంతలో బయటపడటం ఎందు కని...యిచ్చాను. యిద్దరం ముట్టించాము - రెండుదమ్ముల లోనే ఆయన చిగురుకులాగి ... రాల్చేశారు ... మనది యింకా కాలుతూనేఉంది—

"ఇలా ఉండాలి" అన్నారు—

"ఏది?"

"ఏదైనా కానీ...పైకి మాంచిఫసందుగా - నాజూకుగా - ముట్టుకుంటే రాలిపోతూ - పట్టుబడితే కాలిపోతూ- ఆఖరైతేనేగాని ఆరకపోవడం. అది నిజంగా సుగుణం కాదూ? -"

ఆవిడపుణ్యమాఅంటూ అమ్మమ్మ యింతలో లోపల నుంచి, మడికట్టుకోమని పిలవడానికని వచ్చి...వింటూ నిలుచుని...నవ్వుతూ—

"బాగానేఉంది, ఆనాటికానాడు మరీ పసిపాపలవుతున్నారా ఏం..."అన్నది - ఆయన నిదానంగా ఆమెను ఎగాదిగా చూసి - "వారకన్యక యీరీతి వలచునటవే" అంటూ తాకేటంత దగ్గరగా వెళ్ళేటప్పటికి ఆమె కంగారుగా ఒక్క-అంగలో లోపలికి పోయింది—

"అదేమిటండీ ... మడిగట్టుకున్నది ... అందులో యివాళ శనివారంకూడానూ"

"అదేనోయ్ పండిత్ జీ నేను అన్నది - ఆమె శనివారకన్యక...యీ సరసములాడేటందుకు సమయాసమయములపాటింపు మనకు అంతగా లేకపోయినా...యీ చేష్టలకు మురిసి, నేను పసివాడిలాగా చెయిచేసుకుంటే నీకే యిబ్బందిసుమా అని హెచ్చరించడమే. యిన్నాళ్ళనుంచీ కాపురంచేస్తున్న అవ్వనుపట్టుకు యిప్పుడు వసంతాలాడించటంకాదు; కన్యక అని గౌరవించడం - దుర్గిలాగా...దుర్గి అంటే పురుషోత్తం మేనకోడ లనుకునేవు... అసలు దుర్గి... ఆ హంశ ఆవహింపజేయడం...సమ్ఝా?"

"బహుత్"

"శహబాస్ ... ఆంధ్రసారస్వత - బోధనస్వాముల కన్న...నీవే మెరుగు..."

"ఆతను పాపం చిన్నబుచ్చుకున్నాడండీ" అని అంతలో మూడ్ మార్చుకుని...యింతకుముందు జరిగిన కలాపంఅంతా ఒక్కసారి ఉప్పెనలాగా జ్ఞాపకంరాగా... మాటిముడుచుకోబోయినాను - తాతగారు జంకకుండా -

"చిన్నబుచ్చుకుంటేకాదు ... దేశానికి ఒరిగేదేం లేదు...చిన్న జీతం పుచ్చుకోమను - అదీ మరియాద"

"ఆతను చాలా మరియాదస్తుడండీ"

"నిజంగా?"

"నిజం"

అయితే నిఘంటువు తీయి చూదాము. పోనీ, నీవు చూడు...చదువురాని సరస్వతి అనే అర్థం ఉన్నదేమో... విశ్వవిద్యాలయంవారు అచ్చువేయించినదే అయితే, ఆ నిర్వాచనం ఉందనుకుంటాను..."

"మీకు ఆతనిమీద అంత కోపం ఎందుకో నాకు అర్థంకావడంలేదు—"

"ఆతనిమీద కాదు...యీతనిమీద కాదు... అసలు అజ్ఞానమంటే అందరికీ సహజంగా ఉండేమంటే!"

"అలా ఎందుకు అభిప్రాయపడుతున్నారో"

"పడేసింది...మీ మిత్రుడు...ఆ ప్రధానాచార్య మహాశయుడే...నీవు చెప్పావు...నీ మాటమీద నమ్మకం ఉన్నది...నీమాటేమిటి, విద్యాధికారులకే నమ్మకం కుదిరి

నప్పుడు...ఆతడి కూలంకష పాండిత్యాన్ని నేను శంకించడం మరియాదా? - లేదు, శంకించనేలేదు; కాని...అంతస్థాయికి నేను అందుకోగలసత్తా లేదు చూడు...అందుకని...లఘువు గానే ధోరణి ప్రారంభించానా...మరి, బెల్లంకొట్టినరాయి లాగా ఊరుకోవడం...తెలియదనడం ... నేను ఏమను కోవాలి?——"

"నాకు అర్థంకాలేదు..."

"అవసరంలేదు...అభిరుచి ఉన్న దేకాని, అంత పండి తుడవనే అహంఉందా నీకు? పైగా సైన్సువాడివి; సైన్సుకూ సారస్వతానికీ సగానికిమించిన ఎరిక ఉండనక్కరలేదు—— ఉన్నా దోషం లేదనుకో కాని...ఓపిక ఉండాలి అందుకు. మీనెచ్చెలికి...ఓపిక...జ్ఞాపకం...అవిరెండూకూడా ఒంటికి పడవనుకుంటాను——"

"మీకు - మా ఉభయులతరుపునా ఒక్క పేద్ద నమ స్కారం; యింతటితో విడిచిపెట్టండి——"

"విడిచిపెట్టడం అంటే యిదివరకల్లా పట్టుకుకూర్చు న్నాను గనుకనా...విషయం వచ్చింది కనుక...విడవదల చుకోలేదు: అమాయకపు బ్రాహ్మణుడు ఆయన...వెనుక టికి...రాజమండ్రిలో హిందీ అంటూ వచ్చి, తెలుగుమీాద ఎక్కి తొక్కుతూన్నదని వాపోయినాడు...కాని, యీలాంటి వాళ్ళు తెలుక్కి పెద్దపీట వేయించుకోవటంవల్ల...భాషకూ పాండిత్యానికీ పాపం బద్దలూ చెక్కలూ అవుతూన్నదని గురుతించినట్లు లేదు...ఎందుకులే అనుకోవడం ... మనవల్ల మాత్రం ఏమవుతుంది——"

"అంతేలెండి"

"అని ఊరుకుందాం; సరేకాని, ఒక్క చిన్న అనుమానం...అది మీ మిత్రుడు తీరిస్తే...యింతసేపునుంచీ అనుకున్నదిఅంతా మరచిపోతాను. చాలా తేలికవిషయం- తెలియకుండాఉండటానికే వీలులేదు; ఏమంటే - మోడే రాయలకూతురు నిద్రపోతున్నప్పుడు - తెలియకుండా ఎవడో చీకట్లోనే చిందువేసిపోయినాడట...ఏమిటి కారణం ? - అంతే - ఏం?"

"యిందాకటివాటి తాతలాగా ఉంది"

"అయితే - కాలేజీమానేసి...మడిగట్టుకు యింట్లో కూర్చుని, శుద్ధనిర్గుణ కందార్థదరువులు - సాగించమను— ఉచ్ఛనీచాలుఉన్న సారస్వతులకు అదే శిక్ష"—

— భోజనం వేళఅయింది.

—::—

ఖుషీ

బ్రహ్మచర్యంలోనుంచి - ఒక్కసారిగా - డబుల్ ప్రమోషన్ అయింది.

ఎందుచేతనో, రామమూర్తి వానప్రస్థుడుగా మారిపోయి - దీక్ష నిలుపుకుంటున్నాడు.

అందరికీ, ఇది చాలా విపరీతంగా కనబడుతూంది. కాని, ఎవరికివారు ఏదో సమాధానం ఊహించుకుని సరిపెట్టుకోవడమేకాని, నిజానికి ఏంజరిగిందో, ఆలా అతడు - తాత్కాలికంగానన్నా - మారిపోవలసివచ్చిందో, నాకూ, మా శర్మకూ తప్ప... తెలియదు.

ట్రిప్లికేన్‌లో, మా లాడ్జిలోనే రామమూర్తికూడా ఉండేవాడు, లా చదువుతూ. అసలు శ్రద్ధగా కాలేజీకి వెళ్లేవాళ్ళకే మధ్యాహ్నంఅంతా తీరుబడి - వెళ్ళనక్కరలేకుండానే, ప్రాక్సీగా అటెండెన్సుపడిపోవటంవల్ల, రామమూర్తికి రోజంతా తీరికే.

మనసులో నిలిచిపోయి, తీరనికోరికలన్నీ, కలలో పిలువకుండానే సాక్షాత్కరించేవి. తెల్లవార్లూ కలతనిద్రతో - చాలా ప్రొద్దెక్కినతరువాతకాని మేల్కొంచేవాడు కాడు. అందరూ కాలేజీకి బయలుదేరేవేళకు కాఫీకోసం వెతుక్కుంటూ పోయేవాడు. భోజనం - ఏ ఒంటిగంటకో-

కేవలం పోస్టులో ఉత్తరం వేసినట్టు మొక్కుతీర్చుకోవటం మాత్రమే.

మూడు, మూడున్నరవరకూ, ఏలాగో గడిపేవాడు చిడిముడిపాటుతో. నిదురరాదు-ఉబుసుపోదు; ఏ పుస్తకం చదవాలనీకూడా మనసులేదు; కొంచెంసేపుమాత్రం సినిమా మాగజీన్లు తిరగవేసి, బొమ్మలు చూసీచూడనట్లు చూసి, విసుగుతో ఓ మూలకు గిరాటు వేసేవాడు. ఆవేళకే సరిగా సిగరెట్లుకూడా అయిపోయేవి. వెళ్ళి తెచ్చుకునేందుకు ఓపిక లేదు. ఇన్ని అవస్థలతో-ఏలాగో టైమ్అయేది.

ఇకమీద, రామమూర్తికి నిముషం తీరికఉండేది కాదు. టాయ్‌లెట్‌చేసుకుని, సూట్ వేసుకుని, క్రాపు నొక్కులు చేతితో సరిజేసుకుంటూ మేడమీద వరండా లోనికి వచ్చి నిలుచునేవాడు అటూఇటూ చూస్తూ.

ఎదటి మేడగుమ్మంలో, వచ్చేపోయేవారినందరినీ, కరవుమెరసిపోయే కన్నులతో చూస్తూ నిలువబడివుండే మహారాష్ట్రప్రౌఢ, రామమూర్తినీడ చూచాయగా కనబడ గానే, చురచురచూసి, లోపలికిపోయి, కటకటాలతలుపు ధనాయించి వేసుకునేది. మావాడు గొంతుసవరించుకుని, ఎత్తుకుంటూన్న సంగీతానికి బ్రేక్ పడి, అపశ్రుతిలో ఈలగా మారిపోయేది. రోజూ అలా మామూలేగనుక, ఏమీ అను కోకుండా లోపలికి వచ్చేసి, చెదరిన ఒకటి రెండు ముంగు రులు సరిగా అమర్చుకుని, రిస్టువాచివంక నిదానించి చూసి, క్రిందకి వచ్చేసేవాడు.

రోడ్డుమీద - చక్కనివాళ్ళు ఎవరైనా కనబడేటంత

వరకూ ఆగి, వాళ్ళని అనుసరించి బీచికి పోయేవాడు. రెస్టా రెంటులో టీ పుచ్చుకుని, ఆరనిఅగ్నిహోత్రంతో సమిధకు సమిధ ఆసలాయిస్తూ, ఒక్కమారి, క్యూ. యం. సి. వరకూ తిరిగి వచ్చేవాడు. సంజెపడటంతోనే బయలుదేరి గృహో న్ముఖులైన తమిళాంగనలను యథాశక్తి కొంతదూరంవరకూ సాగనంపి వచ్చి, బస్‌స్టాండ్ దగ్గర కాపలా వేసేవాడు.

అనువైనవాళ్ళు ఎక్కిన బస్‌లో తానూ జొరబడి, వాళ్ళను అనుసరించి పోయి......ఇంటికి జేరుకునేంతవరకూ తచ్చాడి, లోపలికివెళ్ళి తలుపువేసుకున్న చప్పుడైనతరు వాత...ఇంటిమొగమయ్యేవాడు.

కొంచెం ఆలస్యంఅయితే హోటల్లో శివరాత్రే. నాయక్ కడైలో పలాచని పాలుతాగి, బిస్కట్సు తిని, వచ్చేసేవాడు. తీరా వచ్చినతరువాత-మేమెవరమూ, మేలు కునిఉన్నా, కొంచెతనానికి- పలికేవాళ్ళంకాదు, తలుపుతీసే వాళ్ళంకాదు. ధణధణకు వీధివారందరూ లేచినా, మా తలుపు ఆలాగే ఉండేది. ఏమనుకునేవాడో ఒకొక్కప్పుడు మాకే జాలివేసేది. తిరిగి బీచికి పోయి, తలకు కర్చిఫ్‌కట్టు కుని పడుకుని, చలికి బిగిసి అవస్థపడి తూర్పుతెలవారేవేళకు, తెల్లవార్లూ రమాకుమారుణ్ణి పాదదాసునిగా ఏలుకుని అవక్ర విక్రమంనెరపిన వీరపురుషావతారంపోజులో తయారయే వాడు లాడ్జికి—

పొరబాటున, కదిలించామో, అరేబియన్‌నైట్సులో కథ ఒకటి తయారుచేసి చెప్పేవాడు. మేము నమ్మడంలేదు,

వెక్కిరిస్తున్నామన్నా ఖాతర్ చేస్తేగా? కథ ముగిసినతరవాత నిద్ర—

ఇదీ రామమూర్తి దినచర్య - ఎఫ్. ఎల్. పరీక్షలు దగ్గరకువచ్చినాయి - రోమన్ లా పేరు ఎత్తితే మండిపడే వాడు. కాని, కామినీప్రశంస లేనిదే క్షణం జరుగదు.

౨

—మేము ఎంత ఒత్తుకుని వైదొలగి నడుస్తున్నా - ఒక్కతెఅయినా ఒత్తిగిలి దోవఈయడంలేదు.

గంగకు ఇద్దరి ఐనా ఫరవాలేదనే సంప్రదాయంవాడిని గనుక, ఇక అక్కడే ఆగిపోదామన్నాను. కాని, శర్మ ఊహుఁ అని ముందుకు అడుగువేస్తూనేఉన్నాడు; కాని, దారి తీయడానికి - ఆ స్త్రీజనంలో - వాడికి సాధ్యంకాలేదు.

పార్థసారథి బ్రహ్మోత్సవం ఆఖరిరోజు - వీధుల్లో మొసలడానికి వీలులేనంత సమ్మర్దంగా ఉన్నది.

—మా వీధుల్లో ఉండే తెలుగుకుర్రవాళ్ళముఖాలు నడనడాన, దవనమూ చేమంతులూ విరిసిన తురుములచాటు నుంచి కనబడుతున్నాయి ప్రసన్నంగా.

రామమూర్తికి ఇంటివద్దనుంచి టెలిగ్రాం వచ్చింది— ఎందుకో తొందరగా రమ్మని-అతడు, మాకు యీ వారం రోజులనుంచీ కనబడుటలేదు.

నేను వద్దని వారిస్తూఉన్నా శర్మ, రామమూర్తిని వెదికి తీసుకురావాలనేవంకబెట్టి బయలుదేరాడు—అసలు లోపల, వాడికి తహతహలాడుతూంది - ఎప్పుడువెళ్ళి ఆ జనంకిట

కిటలో కలిసిపోదామా అని.— నేనూ బతిమాలించుకుని, బింకంచెడకుండా వెంట నడిచాను.

శర్మ ఆకారవైఖరినీ, దీర్ఘకాయాన్నీ చూసి ఎవరూ తప్పుకోడంలేదు. బలవంతాన రెండడుగులు వేసి, స్టీమ్ అయిపోయిన రోడ్‌రోలర్‌లాగా చప్పబడి ఆగిపోయినాడు. నా వైపు చూసేసరికి నేను నవ్వుతున్నాను. అంతలో ఎక్కడలేని రోషంవచ్చేసింది వాడికి—

మాంచి ఆలోచనచేశాడు - మళ్ళా వెనుకకు వచ్చి, జపాన్ బెలూన్‌బూరా ఒకటి కొన్నాడు. పూరించి, గోళాన్ని పెద్దదిచేసి, దాన్ని - మోతతో, తప్పుకోని పుణ్యాంగనల చెంపలకు తాకిస్తూ — వాళ్ళు ఉలికిపడి-తిట్టుకుంటూ తప్పుకోగా - ఏలాగో - ఆలయప్రాంతంవరకూ రహదారిచేశాడు.

ఒక్కక్షణం ఆగి కలయచూశాము—రామమూర్తి కనబడలేదు. కాని—మన తెలుగువాళ్ళు అసాధ్యులు— అప్పుడే ఎప్పుడు కనిపెట్టారో— అందరూ తలోబూరా పూరించి, కామినీచక్రాన్నంతా కలగుండుపెట్టేస్తున్నారు.

—శర్మకు ఉక్రోషంవచ్చి—'ఇంతే వెధవాయలు!- ఎవరన్నా ఏంచేస్తే - దాన్ని కాపీకొట్టడమే' అని తెలుగు జాతిని అంతా దూయబట్టుకుని, నిర్వేదంతో సత్తువకొద్దీ పూరించేటప్పటికి, బుడగ, చిన్నసైజు ఫిరంగీలాగ మోగింది. మళ్ళా ఒకటి కొనిద్దామనిపించింది కాని, వాడిని చూడబోతే దుర్నిరీక్షుడుగా ఉన్నాడు. ఆ పట్టున ఎన్నిఅయినా ఆగేట్టులేవు—

విసివి, వేసారి తిరిగి వచ్చేస్తూ - కార్‌స్ట్రీట్ మొగ

దల, గుంపు జేరితే, అంచుకు వెళ్ళాము - ఏమిటో విశేష మని - చాలామంది అర్ధచంద్రాకృతిగా కమ్ముకుని నిలుచుని తగవుతీరుస్తున్నారు. ఒకఆమె, ఊరికే లెక్చర్ కొడుతూంది- ఎవరికి తోచినది వారంటున్నారు - మధ్య - తెల్ల మొఖం వేసుకుని, బిక్కపోయి చూస్తూ చెదిరిన క్రాపింగుతో - రామమూర్తి!—

ఏముందీ - మామూలు విశేషమే - మనవాడి రస పిపాస అతిగా వెళ్ళింది - ఎవరో అమ్మాయిని కటాక్షవీక్ష ణంతో సత్కరించాడు - వెంటనున్న ముసలమ్మ గదమా యిస్తూంది!

శర్మ అమాంతం తోసుకువెళ్ళి, ముందుకు - ఏమి టీ గలభా అని కలయజూసి అడిగాడు - రామమూర్తి శర్మను ఎరగనట్లు నటించాడు.

అందరి సమాధానాలహోరులో అసలుసంగతి ఏమిటో తెలియలేదు. శర్మ రామమూర్తిచేయి పట్టు కున్నాడు. ఆ ముసలమ్మ అడ్డంవచ్చి—'ఆహాఁ—నాన్ యారో తేరీమా—ఆఁ—అంద పరుపు నమ్మ కిట్టవేహాదు—స్టేషన్‌కు...' అని గదమాయిస్తూండగానే, శర్మ హుంకరించి వృద్ధాకర గ్రహణంచేసి "స్టేషన్‌కు-వా" అని లాగాడు.

పాచిక పారింది-అందరూ గడబిడగా ఎవరిత్రోవను వాళ్ళు తప్పుకుని - ముసలమ్మనూ-ఆ ముగ్ధాంగననూ బల వంతాన నడిపించుకునిపోయినారు—

—ఇంటికి వచ్చేవరకూ, ఎవరమూ మాట్లాడలేదు.

తలుపుతీసి, స్విచ్ వేశాను.. రామమూర్తి ఈజీ

చైరులో ఉన్న పుస్తకాలుతీసి క్రిందకు విసరివేసి కూల బడ్డాడు, పరధ్యానంగా. వాడిజేబులోనుంచి సిగరెట్టు అందుకుని, ముట్టిస్తూ, శర్మ ఓమారు ఆతనివేపు పరకా యించిచూసి—"ఏమి టా గలభా?" అన్నాడు.

రామమూర్తి చూసి ఊరుకున్నాడు. శర్మ ప్రశ్నవరం పర కురిపించాడు. చివరకు గత్యంతరములేక, జవాబు చెప్పక విధిలేక, నిదానించి, కుర్చీలోంచి లేచి, పక్కమీాద వాలుతూ,

'మన్మథుని అమోఘప్రభావంరా భాయీా!' అని గర్వంగా చిరునవ్వునవ్వాడు.

శర్మ ముందుకు ఉరికి, పక్కఅంచున నిలుచుని చుర చుర చూస్తూ,

'ఒరేయ్! వాడిబాబు ఇంకోడున్నాడు. ఇన్స్పెక్టరు సింగ్-ఆ తడాఖా తడివితే తెలిసేది-ఊహలు-పిచ్చివేషాలు...'

...ఉక్కబోస్తున్నా లెక్కసేయకుండా, రామ మూర్తి ముసుగుబిగించాడు—

3

—అప్పటికి మూడోమాటు...చదవడం—

'తేనెసోనలాని ఉబుసు
పోని కొందమ షట్పదాళి
గానమాధురి—
సగము విరిసె తొలివలపుల
నిగారించు విరి చేడల

మొగమాటము—
జిలిబిలిగా మలసిన వె
న్నెల నెలరేకల వెలసిన
చెలిమి...
మధుమాస యామినీ
మాధవుని—ప్రియకామినీ
ఇన్ని హాయలతో—
ఇన్ని వగలతో
ఎన్న డెన్నడని
ఎదురుచూసి—మురిసి...
చిగురుకు—
తొగరాయనితో
మొగమాటము
తగవేనమ్మా!

—ఆవేళ రేడియోలో మంచి ప్రోగ్రాము ఉన్నది-

—అప్పటికే ఆలస్యమైంది. ఇక బయలుదేరుదా మనుకుంటూంటే, రామమూర్తి నిలవేశాడు.

పద్యాలువ్రాయడం - మాకు యిష్టమున్నా లేక పోయినా పంతంకొద్దీ వినిపించడం - ఆతనికి పరిపాటే, కాని, యీ ధోరణి అదోరకంగా ఉన్నది.

'ఏలా ఉంది?' అని మళ్ళా నిక్కచ్చిగా అడిగాడు;

'...ఇంకా టీ పడలేదుకాదూ, కొంచెం తల దిమ్ముగాఉంది' అని పెంకెగా జవాబుచెప్పాను, కోపంవచ్చి అయినా వదులుతాడేమోనని—

కాని, ఇదేం లక్ష్యంచేయకుండా, తాపీగా—

'అదికాదోయ్ - పద్యం...?'

'ఆఁ - బాగానేఉంది'

"అలా అంటేకాదు - నీకు సరిగా ఎలా తోచిందో చెప్పాలి"

"చెప్పలేను బాబూ...ఇక చంపకు"

"దీన్ని - దీన్ని ఒకపనిపట్టి వ్రాశాను-"

"ఆలాగేం"

"నిజంగానే - మరి ఎందుకో - ఊహించుకో -"

"రామ్మూర్తీ...నీకు కోపంవస్తేనేంగాని, ఎందుకు వ్రాశానో చెప్పనా..."

"ఓ"

"వళ్ళుపొగరెక్కి...ఏమిటి ఊరికే సతాయించడం"

—అంతటితో వదులుతాడనుకున్నాను - ఊహు... నావెంట వచ్చేశాడు తిన్నగా - టీ పుచ్చుకున్నాడు... సరసను నడుస్తున్నాడు - ప్రెసిడెన్సీకాలేజీదాకా వచ్చాక- చప్పున ఆగి-.

"చెప్పనా?" అన్నాడు.

ఏమిటో తెలియకపోయినా, నేను తలఊపాను...

'—ఆ అమ్మాయి, ఇలియట్సురోడ్డులో ఉంటుందోయ్...చాలా చక్కనిది—...'

'కావచ్చును—'

'మాటకు అడ్డంరామోక - నిజంగానే చాలా అందంగాఉంటుంది. వారంరోజులనుంచీ చూస్తున్నాను...'

'ఇంటిదాకా సాగనంపడంలేదూ?'

'చాల్లే – నీ మాటలు – సరేగాని, వాళ్ళయింటిరోడ్డు కేసి రెండుమూడుసార్లు వెళ్ళాను – కనిపించింది – మేడమీద పోర్టికోలో నిలుచుని – అదేదో తమాషాగా, పిలుస్తున్నట్లుగా చూస్తుందోయ్ – నాకు ఏమీ తోచడంలేదు—

'పిలిచిందని నమ్మకముంటే—'

'సందేహంలేదు – మనసుకి అలాగే తడుతూంది.'

'అలాగైతే తిన్నగా వెళ్ళిపోరాదూ...'

"అంతకన్న ఇంకో ఎత్తువేశాను...ఆ అమ్మాయి సంగీతం పాడుతుంది రోజూ, బాగా చీకటిపడినతరువాత – వాళ్ళఇంటిఎదుట – మైదానంలో కూర్చుని, ఈ పాట పాడేస్తాను, అప్పుడన్నా నా ఆవేదన – నా మనసులో కోరిక, అర్థంచేసుకోలేదూ – మందలింపు గ్రహించలేదూ..."

"అయితే, ఇంతకూ తెలుగు వచ్చునో, రాదో?"

"వచ్చును – సర్వర్‌తో తెలుగున మాట్లాడటం విన్నాను – నామీద మనసుందోయ్ ఆ అమ్మాయికి...

"అయితే భావకవిత్వ మెందుకు – డైరెక్టుమెథడ్ అప్లైచేయి. తిన్నగా వెళ్ళిపో...'

"అచ్ఛా..."

—రోడ్డుదాటి సైడ్‌వాక్ మీదికి వచ్చాము – రామమూర్తి దిక్కులు చూస్తున్నాడు...

"రార మా యింటిదాకా..." అని రేడియోలో పాట వినవస్తూంది.

—నా చేయి గట్టిగా నొక్కి... 'అదుగో ఆ

అమ్మాయే! - చూడు!...' అని చాలా ఆదుర్దాతో, రహస్యంలాగా చెప్పాడు.

—మాకు చాలా సమీపాన, కారుతలుపుమీద ఆని, ఓరగా నిలుచుని...ఆ అమ్మాయి...నదుగూబెదురూ లేకుండా...చూపులతో ఆహ్వానిస్తూంది...

'ఊఁ...వెళ్లు' అన్నాను.

'నీవుకూడా - రా...'

'బలే...'

"కాదు, నేను చెబుతానుకాదూ...ఎంతోదూరం లేదు..."

"మావాడి తడబాటు గమనించినట్టుగాఉన్నది కాబోలు...కారు ఎక్కకుండా దిగి...నడక సాగించింది...

మేము సరే, వెనకాల...

—వాళ్ళయింటిదగ్గరకు వచ్చేశాం...ఆమె గేటుతీసుకుని, లోపలకు వెళ్ళుతూ...వెనుదిరిగి...మళ్ళా ఆహ్వానించింది మౌనంగా...

కదనుతొక్కుతూ, నవోఢలాగా రామమూర్తి— ఆతన్ని నడిపించుకుంటూ నేను...

—తిన్నగా లోపలకు వెళ్ళకుండా...తోటలో... మందార - గుబురుదగ్గర నిలుచుని ఉన్నది... నేను వెనుకకు తగ్గాను...

మళ్ళా...మళ్ళా ... దగ్గరకురమ్మని సైగచేసింది... రామమూర్తి ... ఏలాగైతేనేం...ఎదటికి పోయి ... నిలుచున్నాడు...

"ఎందుకూ... అంత... సిగ్గు!- అని అడిగేసింది... మనవాడు...

"ఈలా...రండి...రా...ఇక్కడికి..."

నేనూ అనుకోలేదు, ఆలా జరుగుతుందని...

ఆమె, తానే రామమూర్తిని సమీపించింది...అల్లరి కుర్రవాణ్ణి దండించే అయ్యవారిపోజుతో...

చెవితమ్మె పట్టుకుని నులేసి...

'అందమైన ఆడపిల్ల కనబడగానే...ఈలా తిరగడాని కేనా, చదువుమీద వంకపెట్టి ఇక్కడకు చేరుకునేది... నీలాటి తెలుగుకుర్రవాళ్ళు?...వారంరోజులనుంచీ చూస్తు న్నాను...బీచికి వచ్చిన ప్రతిపిల్లనూ...చూపులతో కబ ళిస్తున్నావు...

'...ఇక ఎన్నడూ...ఈలా చేయక...ఏం...'

—ఆమె వయ్యారంగా విసిరినా, చేయి, ఛళ్లుమని మోగింది...రామమూర్తి చెంపమీద...ఖంగారుపడిపోయి నాడు...నాకూ, ఏమిచేయడానికీ...తోచలేదు...

"క్షమించండి...మీ ఎదట...మీ స్నేహితుణ్ణి అవమానించినందుకు; కాని, మీరు చూడాలనే..."

"బలేదాన"వనిమెచ్చుకున్నచూపుతో, ఆఅమ్మాయి కరస్పర్శచేసి...తిరిగి,తలవంచుకుని...లోలోన నవ్వుకుంటూ —రామమూర్తిమాటే మరచిపోయి...బయటకు వచ్చే శాను...

—జయ...విజయీభవ...అని, ఎదురుగా శర్మ...

ఎక్కడనుంచి ఊడిపడ్డాడో...నవ్వుతూ దోవకుఅడ్డంగా నిలుచుని ఉన్నాడు...

రామమూర్తి...ప్రమాన్పడిపోయినాడు...

* * *

రామమూర్తి అప్పటినుంచీ, దీక్ష మొదలు...బీచి చాయలకన్నా వెళ్ళటంలేదు...చెదిరిన క్రాప్ సరిచేయడం లేదు...

చదువు సాగకపోయినా...వేళకు భోజనంచేసి...ఇంటిపట్టున నిద్రపోతున్నాడు...

కాని...ఇది ఈలాం సాగుతుందని...నాకు ఏమాత్రమూ నమ్మకంలేదు...మళ్ళా...

—ఐనా...అంతదాకావస్తే...అప్పుడు చూసుకోవచ్చు.

———

తమసః పరస్తాత్

మనసు ఏమీ బాగుండలేదు - మబ్బువేస్తే బాగుండును అనుకున్నాను: ఫెళ్ళుమంది వెన్నెల...

కళ్ళు కుట్టుతున్నాయి: కంకంటి పాపరాజును కవ్వాకున్నాను...నందనవనంలో, పదితలలరాయడు కోడై కొక్కిరించాడు...

...ఎన్నడో మరిచిపోదామనుకున్న...పాడుకథ... నిలవేసి వెక్కిరించడం మెదలుపెట్టుతూంది: కక్కేస్తాను.

—చిన్నది...

...పదిహేడేళ్ళది...

ఆ ఊరూ, అలదాని పేరూ, మీకు అనవసరం లెద్దురూ...

ఆవాళ...ఇవాళ వెన్నెలే:

—అక్కడ అన్నాళ్ళుగా ఉంటున్నందుకు...తిన్న తిండి బాగా వంటపట్టింది.

...ఉన్నవాడిని ఊరుకోకుండా, నిన్న కనుచీకటి వేళ, ఆలా కులుకుతూ పోతూంటే...చూశాను.

ఇవాళ ఉదయం, మసక - మసకలో, తెల - తెల వారుతూండగా, ఇటే, నక్క - నలిగిరావడం...చూశాను.

తిరిగి - తిరిగి చూశాను.

మళ్ళీ నిన్నటివేళకు కాపువేశాను...నిలవేశాను...

ఒక్కనిమిషం...యుగమై నిశ్శబ్దం...

"ఎవ డీ సైతాన్?" అనుకుంటున్నాయి, ఆ కను కొలుకులు...

..."ఎందు కంత హైరాను, భాయీ?" అంటున్నాడు గజగజలాడే మనలో కామయ్య...

గాజులు పవ్వు -వప్పై కంకణరేకలు జేగురించినవి...

...వచ్చేస్తే ఎంత బాగుండును, అని మనసులో అనుకుందామనుకుంటూాండగానే, వెన్నెల మరింత దుమ్మెత్తిపోస్తూంది...

ఎవరో వస్తూన్నట్టుంది...

"ఎవరు వారు?...ఎవ రక్కడ?"

...ఓస్...ఎవరో అనుకుంటిని: ఆ వచ్చేది, రాఘవయ్య. ప్రతిరోజూ, తెల్లవారుజామున, ఆ భక్తుడిగొంతుకలో, మా వీధిపొడుగునా. కృష్ణకర్ణామృతశ్లోకాలు శోకిస్తాయి.

—మాట అనుకోలేదు; పాటకదా పోనీ మనకెందుకు అనుకున్నాను.

రాఘవయ్య - తనకెందుకూ అనుకోలేదు. గొంతు, మరింత చేరువలో చప్పుడుచేశాడు.

అతి – మామూలీ కాముకుడిలాగా ఖంగారుపడి, పట్టు వదిలేశాను...కాని,

పిట్ట ఎగిరిపోలేదు; రాఘవయ్య గొణుగుడుగా దేవుడితో మొరపెట్టుకుంటూ, తనదారిని తాను పోయినాడు.

నేను స్తంభించిపోయినానా?

...నీడలు రెండూ, ఎంతసేపటికీ, ఇంకా విడి - విడిగానే ఉన్నాయి. 'అన్యాయ్, నీ కిది తగదుసుమా!'... అంటుందేమో, 'అయితే చచ్చాముఠా దేముడా'...అనుకుంటూ పంచప్రాణాలూ...చావుబతుకుల్లో ఉన్నవి.

ఆ చిన్నదానికి నదురూ - బెదురూ లేదు; కాని, చెయ్యన్నా చేసుకోలేదు.

పోనీ తిట్లన్నా నోటికిరావా?—ఊరూనాడూ హడలెత్తు కేకలువెయ్యలేదా? - సందుదొరికిందే చాలునని, పారిపోలేదా? - ఏమీ చెయ్యలేదు...ఆలాగే, అక్కడే, తన్ను కాదన్నట్టుగా, నిలుచుంది...

ఎంతసేపు, అలా నిలుచోడం? - కాళ్ళు మనస్సులో పరుగెత్తుతూన్నవి; కాని ఒళ్లు మొద్దుబారిపోయి. ఝల్‌మనడానికన్నా జవలేకుండాపోయింది...

ఈ పిల్లాడూ ఆలాగే నిలుచున్నాడు...

ఎవరు వచ్చేది...రాఘువయ్యేనా?...

"అయితే మానెనెలే!"అని హెచ్చరించింది మనస్సు; అక్కడే నిలవేసింది...

ఎవరు వచ్చేది...రాఘువయ్యలాగా లేడే...గొంతులోలో మోగే సడీ సద్దూ వినబడడంలేదే?

...గాజులు తళుక్కుమన్నవి కాని, గల - గల - చలాకీ లేదు. చీరెఅంచు ఉత్తరీయపు మగసిరితో మిాసందువ్వుతూంది...చీరెకుచ్చెళ్ళు, కాళ్ళకు బందాలుపడటం లేదే...

ఎవరావచ్చేది?...వస్తూన్నది ... రామయ్య అన్న కూతురు కాదూ?...

వెన్నెలనీడను ఒళ్లువిరుచుకుంటూన్న చీకట్లోకి... కొండి ఎత్తుకున్న తేలులాగా చర - చరా ప్రాకివచ్చింది... గడ్డకట్టుకుపోయిన పదిహేడేళ్ళు...ఆ కంఠానికి పెనవేసుకు పోయినవి...ఆ కౌగిలింతలో రంగరించుకుపోయినవి...

నేలమీాద విడి - విడి నీడ పడకుండా, ఆ అడుగులలో అడుగు ఒదిగి...కళ్ళపొలిమేరలుదాటి ... ఉయ్యాలలూగి పోయింది...

ఆకాశంలో ఎవతో దేవకన్నె నిట్టూర్చింది...ఆపైన ఎవతో ప్రౌఢ ఉసూరుమంది...యింకా ఆపైన ఎక్కడో చుక్కల్లో ప్రొద్దుపొడిచింది...వెన్నెల వలిగి పసివాడి పోయింది...వీధి...రోషంతో నన్ను ఇంట్లోకి విసిరేసింది...

ఆవాళ, ఏవేళకూ తెలతెలవారలేదు...ప్రొద్దు నిద్దురలేవలేదు...

మంచులో కణకణలాడిపోతూ మందారగుమ్మ... మరియాదగా ఆకుల్లో అణగీ అణగిపడివున్న, జాజిమొగ్గ మీాదికి రసభారంతో వాలింది...వాలేపట్టుకు ఝుంమ్మన వెదుక్కుంటూన్న తుమ్మెద. తుమ్మెద తోకముడుచుకు పారిపోబోతూంటే మల్లెతీగకు కొట్టుకొని తల బొప్పి కట్టింది...

ప్రకృతి ఒకొ్కక్కనాడు, ఒళ్ళుపొగరెక్కి ఒకటో తరగతి వాచకంలాగా...అతి తేలికపాఠాలు చదువుతుంది. మనమందరమూ శుంఠలమనుకుని...ఎంతసేపటినుంచో...

ఎందుకో కిటికీదగ్గర నిలుచున్నాను...సప్తద్వీపాల్లో, ఆలాగే, నాలాగేఎందరునిలుచున్నారో, ఆవేళప్పుడు...అర్థంలేకుండా.

ఎండతోబాటు, చరచరా నవ్వువచ్చింది...చిన్నప్పుడు దిద్దిన ఓనమాలై...ఆ కథ...ఖజానాలో పడిపోయింది...

—ఆఅమ్మాయి రోజూ అదేవేళకు అలాగే నలిగి...నడచిపోతూండేదా? ఏమో!...ఎన్నాళ్ళనాటి ముచ్చటో...ఇప్పుడు—

—కంకంటి పాపరాజు, గభాలున క్రిందికి దూర్చి, బారసాచుకు ఆవులించాడు...వెన్ను చరిచి...లేని దుమ్ము దులిపి..."ఆ మూల అణగీ మణగీ పరుండు బాబూ." అని బలవంతంగా బుజ్జగించాను...

...మనసు, మరీ అసహ్యంగా...కందింది.

—o—

65

అర్ధ-నారి

స్నానానికని పరికరాలన్నీ పట్టుకుని, మెట్లు దిగుతున్నాను. దిగువను, కుళాయిదగ్గిర, మా తాయారమ్మ ఎవరిమీదనో గొంతుచించుకుంటూంది:

తెల్లవారగానే ఎవరా, అక్షింతలువేయించుకునేందుకు అప్పుడే తయారైనారు అనుకుంటూ, యింకో రెండు మెట్లుదిగి, పక్కనున్న కటకటాలలోనుంచి, ఆవారకు పరకాయించాను.

గుమ్మంలో - ఆ మనిషి, నదురూబెదురూ లేకుండా, అంటూాన్నది తన్ను కాదన్నట్టునిలుచునిఉంది. తాయారమ్మ కుళాయి మొగదలనుంచి, ముఖం కండలుచించుకుంటూ, మీాదికి లంఘించబోతూంది.

—'ఎత్తింది ఆడజన్మకాదటే!-

'సిగ్గు ఉండక్కర్లా?—

'ఛో..................'

'ఛోవేం' అంటూ చేతిలోవున్న చెంబుకాస్తా ఆ మనిషిమీాదికి గిరవాటువేసింది.

అవతలమనిషి, తొణకకుండా అది అందిపుచ్చుకుని మళ్లిపోతూంది. దాని, ఓగాయిత్యం చూసి, అరచుకుంటూ

'దొంగ - దొంగ-' అని పొలికేకలతో ఊరూ - నాడూ ఏకంచేస్తూ, తాయారమ్మ వీథిలో పోయి పడ్డది.

వాళ్ళనడుమను, నలుగురూ పోగైనారు. తలొకడూ తలోమాదిరిగానూ నిలవేసి గద్దిస్తున్నారు......పట్టపవలే యింటో జొరబడి, దోచుకుపోతూంది.

'లేదు!- ఆ తల్లి. నామీదికి బిచ్చంపారేసింది. పుచ్చుకుపోతున్నాను-' అంటూంది ఆ మనిషి.

తాయారమ్మ అందరిలోనూ, ముక్కుమీద వేలేసుకుంది—

"పొమ్మని గిరవాటువేస్తే..."

'—వేసింది బిచ్చమనుకుని పుచ్చుకున్నా అమ్మా..'

మేమందరం పకాల్మన్నాము.

"వేసే తల్లులందరూ...యింతే, యిలాగే మొగాన విసిరేస్తారు బాబూ - నూటికో కోటికో ఓ తల్లి యిందవే అమ్మా అంటూ, జాలితలుస్తుంది కాని..."

-—నా మనసు జివ్వ్వమన్నది.

ఒక్కరూ తన్ను వెనకేసుకురాకుండా, బెల్లంకొట్టిన రాళ్ళల్లే ఉండటం చూసి, తాయారమ్మ నిప్పులేకుండానే తగులడిపోతూంది...

"ఏమిట్రా చూసేది – సిగ్గుమాలినకుంకల్లారా!— ఆడది గుడ్డఊడదీసుకువస్తే ఏమిట్రా చూసేది" అని, చుట్టూ నుంచున్న కుర్రాళ్ళనందర్నీ కసరి, దానిచేతుల్లోంచి ఆ చెంబు ఊడలాక్కుని, ఏడుపుమొంగతో యింట్లోకి పారిపోయింది.

అందరూ, ఎవరిగుమ్మాల్లోకి వాళ్ళు పోయినారు. ఆ మనిషొక్కతే మిగిలింది... నేనుకూడా అక్కడ అందాకటి నుంచీ నిలుచున్నానన్న సంగతి అప్పుడు నాకు తెలిసొచ్చింది. దానిబంటిమీద నా రెండుగ్రుడ్లూ సిగ్గుమాలి పొరలాడు తున్నాయ్!...

"పో బాబూ, మొండిమొలేసుకొచ్చింది మొగాళ్ళ కోసం కాదు. నీమానాన నీవు పో!—"

కత్తివాటంగా, అని చీరముడుత రవంత క్రిందికి లాక్కుంది. నేను మేకపోతల్లే గొంతు గొణుక్కుంటూ, మామూలుగా లాల్చి - జేబు వ్రేళ్ళాడే అంతమేరా తడుముకున్నాను.

"అబ్బో! దిగివచ్చాడు, ధర్మరాజు!"

దానిమాటల్లో, ఎంత మంట ఉందని? ఎందుకూ యీ బసివికి నామీద యింత కోపం? - పుణ్యానికిపోతే పాపం ఎదురైనట్లు - పోనీ పాపం! అని దానిస్థితికి జాలిపడి—

ఇన్నిముక్కలూ పట్టుకు తిట్టేశాను. విని, విని, చివ రకు, అది ఛర్రుమంది...

"వయసూ, వళ్లూ అమ్ముడుపోకుండా అడుక్కుతింటు న్నామనేనా - మారాజా యీ ఆగ్రహం అంతా..." అంటూ మెత్తనికత్తికోతగా-రెప్పవాల్చకుండా అడిగింది...

నేను, గుక్కతిప్పుకోలేక, ఒక్కఅంగలో యింట్లోకి దూకి, మెట్లన్నీ ప్రాకి - దిండుతోబాటు గోడకి కూల బడ్డాను. సబ్బుపెట్టె అదిరిపడి...బావురుమంది. స్నానానికని

క్రిందకు వచ్చినవాడికి...దానివిసుకుకు మళ్ళా ఎప్పటి చోటికే వచ్చిపడ్డానా?–

చట్టకు సత్తువ తెచ్చుకుని...బానెపట్టుమీద, లేచి కూర్చుంటున్నాను...గుమ్మంమీద అది నిలుచునిఉంది.

"ఏం బాబూ...నేను జ్ఞాపకంరాలేదా?– అంటూ అడుగు లోపలికివేసింది...

నాకు – యింకా జ్ఞప్తికిరాలేదు.

"నేను – సీతాయినయ్యా! పదేళ్ళక్రితం – నేనూ – మా అమ్మా, మీ పాదాలకడ బ్రతికేవాళ్ళం..."

ఆఁ – అదా యిది! – పనిచేస్తూ చేస్తూనే ఒకనాడు ఉన్నట్టుండి, చెప్పకుండా యిద్దరూ మాయమైనారు. వాకబుచేశాను. కాని, ఎటుపోయినారో ఎవళ్లూ చెప్పలేదు. సరే, వీళ్ళసంగతి ఎన్నాళ్ళు జ్ఞాపకంఉంటుంది? అప్పుడే మరచిపోయినాను. – ఇది ఇంత పెరిగి పెద్దదైందా? – దీని అమ్మ ఏమైనట్టు? – బాగుందా ?

నా మనసులోసందేహాలు అన్నింటికీ అది జవాబులు చెప్తూంది—

—"ఆవాళ, మాపశేల – సందుమలుపులో, నా చెయ్యిచ్చుకున్నారా? — అదిరిపోయి బేవురుమన్నాను కదూ? అప్పు డెప్పుడో చేసిన పాడుపనికి, యిప్పుడు సిగ్గం దుకులెండి – చేయిగుంజుకుని ఆవళాన పోయి, మా అమ్మ మీద పడి, చెప్పడానికి జిహ్వాచచ్చిపోయి, ఎలాగో మొత్తుకున్నాను. మా అమ్మ బెంబేలుపడిపోయి – నెత్తీనోరూ కొట్టుకున్నది—ఆవాళనుంచే మీయింట్లో పని మానిపిం

చింది. మళ్ళా జీతం అడిగేందుకైనా, మీ యింటిచాయ లకు రాలేదు మేము. మా అమ్మంటే - మంచి నీతైన మనిషి బాబూ.

కొన్నాళ్ళు రోజులు ఎల్లాగో వెళ్ళమారించుకున్నాం. మా అమ్మకు ఆనాటికి ఆనాటికి కొనఊపిరిపడుతూంది. నా రెక్కలే మా యిద్దరికీ కాచిపోయాలి. పడుచుపిల్లలంటే - పనీపాటా చేయడానికి రమ్మని ఎవళ్ళపడితే వాళ్ళు పిలుస్తారు. కాని, రెక్కలకష్టంతో పోనిస్తారా, - అడిగినదాని కల్లా అచ్చుకుంటేనే, ఆ నెలకు జీతం ముట్టజెప్పేది.

అలా బ్రదుకుదామంటే, నాకు తగనిరోత - మా అమ్మకు అంతకంటే చీదర.

అడుక్కుతిందామని, ఊరిమీదపడ్డాం. కాని ఏం లాభం - ఎంత గొంతుచించుకున్నా పూటకు చేరెడుగింజలు జోలెలో రాలేవికావు - ఏమొగాణ్ణి దేవురించినా కన్ను గొట్టి నిదానించేవాడే కాని, కనికరించి ఓ కానిడబ్బు మా మొగాన కొట్టేవాడుకాడు. ఏ అమ్మలక్కను బ్రతిమాలినా ఏ తల్లికా తల్లి ఇల్లా "ఎత్తుకు తినకపోతే, దుక్కలాగా ఉన్నావ్, ఎక్కడన్నా పనీ పాటా చేసుకోరాదుటే!" అని కసిరికొట్టేది.

ఏమిటి - వయసులో ఆడదిచేసే పనీ పాటా?- లోకంసంగతి నీకు ఎరుకలేనిదేమిటి బాబూ...

నన్ను అమ్ముకునన్నా నన్నుకన్నదాన్ని పోషించు కుందామనుకున్నా - నిబ్బరంతెచ్చుకుని బయలుదేరేదాన్ని. కాని, మొగాడికన్ను మా పాపిష్టిది బాబూ - కన్ను మీద

వారిగేసరికల్లా కాళ్ళు గజగజలాడేవి. ఛీ అనుకుని మళ్ళీ పోయేదాన్ని—

పట్టపగలే దొంగతనం మొదలెట్టా. పట్టుపడ్డా- కొట్లో కూచున్నా. ఒకసారి కాదు, యిప్పటికి ముమ్మాఱైంది...

ఇలా తిరుగుతూఉంటా – మళ్ళా జైలుకువెళ్ళే దాకా...

ఆడకూతురికి - జాలిపుట్టించడం మా సుళువయ్యా! ఇలా ఒళ్ళుకనబడేట్టు, చాలీచాలంది ఓ చింకిచుట్టుకుని, బిక్క మొగం వేసుకుని, సాటి ఆడకూతుర్ని "తల్లీ, మొల చుట్టూ బట్టలేక, ఇలా మానానికి మగ్గిపోతున్నా మాయమ్మా'- అని అరిచానా అంటే, ఆ యిల్లాలు, తన గుట్టంతా బట్టబయలైనట్టు కంపరంఎత్తిపోయి, తన మొగుడి కంట నేను పడకుండా ఏదో పాత కోకొకటి నా మొగాన కొట్టి తరిమేస్తుంది. అది, మ్రాసుబేరానికి అమ్ముకుంటే— మా ముసిల్ది నేనూ, వారంరోజులు కడుపునిండా ముప్పొద్దులూ బువ్వతింటాం.

'వచ్చినవీధికి మళ్ళీ రాను. అడిగినతల్లిని మళ్ళీ అడగను - ఎత్తుకు తినేందుకు ఎన్నినాడలైనా ఉన్నాయికదండీ! —ఏం, మా బ్రతుకు బాగుండలా?"

నా మెదడంతా కరిగి కళ్ళల్లో పేరుకుపోయింది.

"ఓసి నీ బ్రతుకు బండలుకానూ - గదిలో శేవిణీ వేశావుటే" అని అరుచుకుంటూ, తాయారమ్మ అక్కడికి గంతువేసింది. పోకపోతే, దాన్ని జుట్టుపట్టుకు క్రిందికి ఈడుస్తానన్నది. మళ్ళీ చూడబోతే గడ్డాలూ మీసాలూ వచ్చిన

పెద్దమనిషిని నాకు బుద్ధిఉండక్కర్లేదా...అంది. పట్టపగలే, అందరూ చూస్తూండగానే భార్లాగా ఇలా చేస్తావా అంది. నలుగురిని పోగుచేసి నాకు బుద్ధిచెప్పిస్తానంది...తక్షణం గది ఖాళీచేసేయమంది. నేను వింటూ, ఇల్లరికపుఅల్లుడికిమల్లే గ్రుక్కమింగి ఊరుకున్నాను.

"మళ్ళీ యీ జాడ నెప్పుడన్నా వస్తే చూసిపోతాలే బాబూ..." అంటూ అది, చెక్కుచెదరకుండా మెట్లుదిగి పోతూంది...కడసారిమెట్టుదగ్గిర ఆగి, "యీ యిల్లాలితో ఎలా వేగుతున్నావు మారాజా!" అని నవ్వుకుంటూ పోయింది.

ఏదో యింట్లో అద్దెకుఉన్నపరాయివాణ్ణి అయిపోయి నాను. కాని, నిజంగా కట్టుకున్నమొగుణ్నే అయితే, దాని చేత అంత మాటపడి తాయారమ్మ నన్ను బ్రతుకనిచ్చేదా? గదితలుపు గడియ, ఎంత బందోబస్తుగా ఉన్నా - ఆ చేతికీ —నోటికీ అడ్డంవచ్చేదా? పాయె - పో !

సీతాయ్ బ్రతుకు చివరకు ఇలాఅయిందా? ఎలా తెలవారుతుందో - దేశంలో ఎంతమంది పడుచులు... ఇలాగే సీతాయ్‌లు అయిపోతున్నారో !

హుఁ—ఇలాటి చరిత్రాత్మకమ్రైన చచ్చుప్రశ్నలు లక్షాతొంభై. తెలుగువాణ్ణి కనుక పరాఖత్‌గా నాకు నేను వేసుకోగలను. ఎందుచేతనా, వాటికి జవాబుచెప్పాకునే బాధ్యత, నాకూ, నా జాతికీ - వేదకాలంనుంచీ లేదు!

—

72

సాని - పాప

"పుచ్చుకోకపోతే, నన్ను చంపుకుతిన్నట్టే."

"అందుకైనా...ఇక సందులేదు"

"ఓయబ్బ, ఇదేనా మరి, మీ సరసం చౌదరిగారూ ఈమాత్రానికే పడవ ఒడ్డిగిలితే, ఇక ఈ ప్రేమసముద్రంలో ఎలా తేలి ఆడుతుంది, ఎన్నితుఫానులు ఎంత అల్లకల్లోలం..."

" నీ మాటలు నాకు బోధపడవు...మాటలకేంగాని ఏదీ సవితాదేవిలాగా ఒక్కమారు నవ్వు, మొన్న నవ్వినట్టు"

"మిమ్మల్నిచూసి నవ్వితే నాకేంలాభం? పైగా మీరు ఊరుకుంటారు గనుకనా"

"నీతోడు...ఊరుకోకపోతే"

"అవును, అది నాకూ తెలుసును. నవ్వితే నోటి ముత్యాలు రాలుతాయా, అవి తేరగా ఏరుకుని...ఇంకో వగలమారిని చూచుకోవచ్చునని కాదూ మీ పన్నాగం..."

"కాదు...ఖరీదు యిచ్చుకోగలను"

"ఎంత ధీమా"

"అన్నమాట తప్పుతాననుకుంటావా ఏమిటి... అదిగో...ఆ...గాంధీగారిమీద ఒట్టువేసుకోనా, ఇక నా

జన్మంతా నీది, అలా...అలాగే...ఇంకానవ్వు...నీవు వెక్కిరించినా చక్కనిచుక్కవే.''

''ఓహో...నేర్చుకు వచ్చారే మాటలు...రైల్లో బేరంచేసి ఓ బేడ నవల వల్లెవేసుకువచ్చినట్టుందే...మీతో నేను ఇచ్చకాలు చెపుతూ మేలుకు కూర్చోలేనమ్మ...కళ్ళు కూరుకువస్తూంటే...మీకేం ... పోతరించి...మీకు అల వాటే.''

ఆ మిసమిసలాడే పసిడిబొమ్మ తేనెలధారలుచిందే చురకత్తి, నాగులకోడెలు గూడుకట్టుకున్న దొంతరమల్లె పొద. రోజారేకుల నాజూకులు నిగారించే కమ్మని చెక్కిళ్లూ తీయని పెదవీ, వెన్నెలలొలికించే చూపులూ...అన్నీ అబద్ధాలు...నిలువెల్లా విషం.

౨

'మాటైనా ఆడకూడదా...కోకిలా'

'ఇచ్చేమాటలేమైనా పడి మూలుగుతున్నాయా?'

'అంతేనా?'

'ఆహా. ఆ మూలిగేదేమిటో...యిక యింటికిపోయి ...మీయిల్లాలుముందరే కానిస్తే...పాపం యింతకాలం నుంచీ ఘనకార్యాలుచేసి అలిసివచ్చాడుగదా అని నెత్తిన పెట్టుకుంటుంది'

నీవు ఎన్నైనా అను...నిన్నువిడిచి బ్రదుకలేను'

'ఎవరు బ్రదుకమన్నారు?'

'ముదురుతూందే'

'ముదరందే నదురూ బెదురూ పోతుందా...పోతేగాని నీలాటి సరసులకు నచ్చుతానా?...ముందు నడు'

"నీవు రాక్షసివి...నన్ను ఫకీరునిచేసి...కుళ్ళించి..."

"ఫో...అంత బుద్ధేఉంటే...ఒళ్ళు బాగుచేసుకుని... కాంగ్రెసులో కలు!"

ఆమె పణ్యావయో విలాసజ్వాలల్లో ఎన్ని శలభాలకు రెక్కలు కూకటితో రగుల్చుకుపోయినవి; ఎన్ని క్షుద్ర విటకీటకములు ఆహుతిఅయి రూపుమాసిపోయినవి?...ఆ ప్రళయాలను తలచుకున్నప్పుడల్లా ఆమెకు ఎంతగానో ఒళ్ళు పొంగిపోతుంది. అబద్ధపు వలపునటనలకు అంతలేసి ఖరీదులు పెట్టడానికి పోటీలుపడే రసికాపసదులతో లోకం మురుగుతూన్నంతవరకూ, ఆ కార్యదీక్షకు ఏమీా అడ్డంకి వుండదు. రాయిఅయిపోయినగుండె, జాలికి కరుగదు.

3

"అమ్మా!"

"ఏమమ్మ!"

"మొగవాడు అబ్సైపోయినాడు. పిల్లలకి నాకూ తల దాచుకునే దిక్కులేదు. నిన్న టేలనుంచీ ఏతల్లికీ దయకలుగ లేదు...మాయమ్మా...లక్ష్మీదేవీ..."

"దేవి అయితే వరాలిస్తుంది... పుచ్చుకుంటూావా... ఇంద...నువ్వూ నీపిల్లలూా సుఖంగా బ్రతకండి పో..."

"కూటికి లేనిదాన్ని...నేను ఇదేంచేసుకోనమ్మా... దొంగనని పట్టుకుంటే...నా పిల్లలు అల్లాడిపోయి..."

"రామాయ్...దీనివెంట వెళ్ళి...డబ్బుచేసిపెట్టవే.. కమీషను కొట్టావా... జాగ్రత్త!...ఫొండి"

"మాతల్లీ—నీయిల్లు వేయిళ్ళై...నీకడుపున"

"ఆపైన నోరెత్తావా...పళ్లురాలుతాయి ఫో"

"అయ్యా! దయచేయండి...ఏంకావాలి?"

"మీ సాహాయ్యం!"

"సెలవీయండి"

"నేను...దేశసేవకుణ్ణి...కళావంతుల సంఘసంస్కరణంకోసం నాజీవితమంతా వినియోగపరుస్తున్నాను.వారు..."

"...పెద్దలై పించను తీసుకున్నట్టున్నారు. మరి మీకు జీతమెంత...ఖాయం నౌకరీయేనా?"

"అమ్మాయీ, మేము అల్లరిచిల్లరవాళ్ళముకాము. పెద్దమనుష్యులతో ఎలా మసులుకోవాలో నీకు తెలిసినట్లు లేదు. అది నీ దోషంకాదులే...నీ వృత్తి అలాంటిది...నీ పెంపకమలాటిది...ఇప్పటికన్నా కళ్లు తెరుచుకుని..."

"మీరు...నోరు...దయఉంచి మూసుకుని"

"హాఁ..."

"ఆహాఁ...వచ్చినతోవను దయచేయండి. మా గుమ్మం త్రొక్కిన దోషం పోవడానికి స్నానంచేసి జపం చేసుకోండి. అంతకూ చాలకపోతే...రామకోటి రాసుకోండి"

"నీలాటివాళ్ళు ఉండబట్టే...మీకులం ఇంత అధోగతిలో ఉంది..."

"నాలాటివాళ్లే లేకపోతే...మరి మీ ఉద్యోగాలూ ఉండవూ. ఇక సెలవిప్పించండి...సరసు లొచ్చేవేళ అయింది. ఇదిగో చూడండి బాబూ మరచాను, మిమ్మల్ని బ్రతిమాలుకోకపోతే...కల్లుపాకలదగ్గరా, సీమసరుకు దుకాణాలదగ్గిరాలాగా పికెటింగ్ చేయరాదండీ..."ఇల్లు ఒళ్లూ గుల్ల చేసే"...అని పాటలుపాడుతూ; అది యింకా లాభమేమో! అయినా చిన్నదాన్నో పెద్దదాన్నో చెప్పాను; ఆలోచించి మీమనసు కెలా నచ్చితే...అలా చేయండి."

అమృతమూహాలాహలము ఏకోదరభ్రాంతిగా కావ్యభావనలో సహించే లోకమే ఆ అమ్మాయిలో మంచితనాన్ని, లేతహృదయంలో జాలిని...ఊహించుకోనైనా లేదు. అదే ఆమెకు కావలసింది.

తల్లి, చిన్నతనం ముమ్మరంలో ముందు వెనుక లాలోచించకుండా వేసిన తప్పటడుగుకు తలదాచుకునేందుకు చోటులేకుండా చేసిన లోకం తనమీద స్వార్థంతో జాలిదలచి ఉద్ధరించుదామని దరిజేరబోతే, ఊరుకుని సమ్మతించే అలసురాలా? పగకు మారుపగ ఇలా ఊపిరిఉన్నంత వరకూ తీర్చుకుంటూ ఉండవలసిందే!

౪

"ఏమిటి నావంక అలా చూస్తారు?"

"కళ్ళు నీమీదనుంచి తిరుగవు"

"ఒళ్ళు అంత దగ్గరలేకపోతే"

"నిన్ను చూస్తూ కూడా నన్ను నేను మరచి పోలేకపోతే..."

బాబూరావు వాళ్ళగుమ్మం మొదటిసారి ఎక్కడం, ఆమెకు జన్మంతా జ్ఞాపకం ఉంటుంది. తెల్లబోతూన్న చూపులతో, ఆహ్వానాన్ని వెదుక్కుంటూ దోవవెంట పచారు చేస్తూన్న పిల్లవాడిని, దాసీ చేయివిసరి పిలవడం, తనకు మరో కొత్తమిడత చేజిక్కిందని సైగచేయడం, తాను అనుభవంలో ఆర్జించుకున్న మాయలన్నీ చూపులలోకి కుదించుకుంటూ ప్రేమఖుషీని పా హుషారు గిలిగింతలకు చిరునవ్వులో ఇంకా ఎక్కువ విషం మెదుపుకుని, చాచిన చేతులతో కులుకుగా ఎదుటికి వచ్చి...ఆ అబ్బాయి అమాయికపు కవళిక చూసి, ఆశ్చర్యంతో ప్రమాన్నైపోవడం...: అపూర్వమైన ఆరాత్రి...అనుభవానికి తొందరలాడని అనుభవం పులకరింతలే మబ్బులు క్రిక్కిరిసిన జీవితావకాశంలో వెనుకపడి మిగిలిపోయిన మెరుపుతీవలు:

వాలుజడమీద చంద్రవంకగా తీర్చుకున్న మల్లెదండ వాడకుండా, గులాబీ తుంపురులతో పక్క చెల్లాచెదరుకాకుండా అసహ్యంతో అలసి నిదురకు వాలనిది జన్మకు ఆ ఒక్కనాడే!

"—ఏమిటి నావంక అలా చూస్తారు?"

"మాటాడకు"

"పోనీ పాట పాడుతాను."

"సహించలేను."

"చేదా?"

"కాదు...రెక్కలమీద ప్రేమ, కోయిలకు ఉంటే

అంతులేని ఆకాశానికి దూసుకుంటూ ఎగిరిపోవాలిగాని... ఏ మావి కొనననో ఆశ్రయించుకుని కూ అనడం..."

"ఏమీ అర్థంకావడంలేదు"

"కాదు. దేవీమూర్తివిగా... పూనందాల్చితేనే కాని...నిన్ను నేను అర్థంచేసుకోలేను..."

కోకిలకు ఆతని వాలకంలో...అర్థంగానిమాటలు విసి రేందుకు అండగా వీడకుండాఉండే చాంచల్యమేమాత్రమూ గోచరించకపోవడం ఏమీ కోరుకోనకపోవడం మరీ ఆశ్చ ర్యంగా ఉంది. ఏంకావాలో తెలుసుకోలేని ఆ అమాయ కుడు ఎందుకు తనకోసం రావాలి? కళ్ళతో సౌందర్యాన్ని ఎంత జూరుకున్నా కామదేవుని బాణాలకి కడుపు నిండు తుందా?

ప్రొద్దు పొడవకముందే మెళుకువ వచ్చింది కాని అంతకుముందే ఆతడు లేచి వెళ్ళిపోయిఉండాలి. తలగడా నలిగిపోయిఉన్న...సోఫావంక, తెరిపినిపడని కళ్ళతో... కొత్తవింతను చూచే అబ్బురంతో చూస్తూ...అలవాటు చొప్పున పక్క తలగడక్రిందకు చేయి పోనిచ్చింది. చేయి లాక్కుంటే ఒక "పచ్చనోటు"...కుబేరుడికి మతిపోయినా అంత ఔదార్యం ఉండకూడదే ఆ సామాన్యుడి అభిప్రాయం ఏమిటి?—ఆలోచన తెగక తలగడ ముద్దగాబట్టి...హూనం హూనంచేస్తూండగా అతడు వ్రాసిపెట్టిపోయినచీటీ కనబడ్డది. "నీ ఋణం ఏలా తీర్చుకోను? మనవిచేసుకునేందుకు దేవీ సాన్నిధ్యానికి మళ్ళా సాయంకాలము వస్తాను-బాబూరావు"

రోజల్లా మనసు మనసులో లేదు. ఇంకా నిదురో,

మేలుకునిఉండటమో అర్ధంకావడంలేదు. అదివరకు అసలు ఎన్నడూ అంతబాధపడలేదు. మళ్ళా సాయంకాలమువస్తాడు ఎందుకు?

గడియారం నాలుగు కొట్టడానికని గొంతుసవరించుకో బోతూన్నది. వీధిలో, కారు, రెండురకాలుగా గుక్కగా హారన్ మోగింది. కాఫీకప్పుమీదనుంచి పెదవి కదల్చ కుండానే చూపులు పైకి ఎత్తి 'ఎవడో, పట్టపగలే...కారు కూతల రాయడు. పోయి కనుక్కో, ఇక్కడ ఏం దాచ పెట్టాడో' అని రామాయిని తరిమింది. అది వేగిరంగా తొట్రుపడుతూ తిరిగివచ్చి 'ఎవరో పెద్దమనిషిలాగానే ఉన్నాడు. ఇది నీ కివ్వమని చెప్పాడు. లోపలికి రమ్మన్నా కనక నడవాలో పచారుచేస్తున్నాడు' అని గబగబలాడుతూ విజిటింగ్‌కార్డు అందిచ్చింది. కోకిల ఒక్కమారు దానివేపు పరకాయించి, రమ్మని చెప్పమన్నట్టు తల ఊగించగా దాసీ, ఆతన్ని ప్రవేశపెట్టింది.

"—అలా దయచేయండి. అక్కడ కాదు. సోఫా మీదనే... నేనా...పెద్దల ఎదుట కూర్చునే అలవాటు లేదు. కాఫీ తెప్పింతునా? పోనీండి తమఅనుగ్రహం. సీతాకల్యాణం ఫిలింతీద్దామనా మీరు తలపెట్టింది. మళ్ళానా, ఆహా, రామా యణం ఎంతమంది మళ్ళామళ్ళా వ్రాయడంలేదు?...నాకు రావడానికి అభ్యంతరం ... ఎందుకుంటుందిలెండి! అటు పేరూ, ఇటు డబ్బూకూడా వస్తాయంటే సిరిరామోకాలొడ్డ టం, అందులో మాకులంలో నేనా—ఏమిటీ మీరూ మాకులమా - మీకు తెలియనిది ఏముంది చెప్పండి?

ఇంతకు పూర్వం దాని ఆనూ జానూ తెలిసి తెరమీదకు ఎక్కుఉంటే ఇంతకాకపోతే ఇంత అని బేరానికి దిగుదును. మీరు తోడబుట్టినవానివంటివారు గనుక, అన్నా ఫరవా లేదు, – సరసు డోచ్చాడంటే తెల్లవార్లు గడుపుతాననో, ఓ ప్రొద్దు వేళకు వెళ్ళిపోతాననో అంటే అవతలవాడి ఉమ్మ సునుబట్టి, ఇంతకు తక్కువైతే ఇక్కడ వీలుండదు అని నిష్కర్షగా మొగమాటంవిడిచి చెప్పడమంటే, ఉగ్గుపాల తోనేర్చిన విద్యగనుక అది చేతనవును కాని... అవును లెండి, ఎటువంటివాళ్లైనాఉంటారు – ఇంతకూ, తేల్చి చెప్పడమా అంటే, కానీండి, ఆలోచించి వెనుకనుంచి కబురుచేస్తాను. ఇంకా వ్యవధిఉందిగా.”

డైరెక్టరు, తాను వేసినప్రశ్నలకు, ఆ అమ్మాయి చేత యిలాపలికించి, ‘నీలాటివాళ్ళను లక్షమందినిచూశాను, నీవేషాలు నాదగ్గరనా? వచ్చి అడగగానే ఎక్కడలేనిహోదా వచ్చి కళ్లుముచ్చేనగుంటలో ఉన్నట్టు మాట్లాడుతారు. తరు వాత దాసీదాని వేషానికైనా తయారు...” యింత మన సులో అనుకుని, అనుకున్నంతకు రెట్టింపు చూపుల్లో చుర చురలాడించి, తోణకని నిండుకుండలాగా నిష్క్రమించాడు. వెళ్ళబోయేవాడిదగ్గర చిరునవ్వుతో సెలవుపుచ్చుకుని, వెనుకతిరగగానే, ముఖంలో నిర్లక్ష్యంచిట్లించుకుని, నడచిన కథను మనసులోనుంచి దులిపివేసుకున్నట్లు తల రవంత విదిల్చి, కోకిల అద్దంముందుకు జరిగి తన్నుతాను మనసులో వెక్కిరించుకుంటూన్నట్టు “పతివ్రత వేషం నీకు బాగా ఒప్పు తుంది...” అన్న డైరెక్టరు ప్రశంసను జ్ఞాపకంతెచ్చు

కుంటూ, వెనుక గుమ్మంలో బాబురావు నిలుచుని తనవంకే పరకాయించి చూస్తూన్నట్టు అద్దంలో పోల్చుకుని, చప్పున ఇటు తిరిగి ఆతనిని ఎదుర్కొన్నది.

ఇద్దరూ, కట్టలుపడ్డ ప్రవాహాలలాగా, ఉద్రేకాన్నీ ఉద్వేగాన్నీ నిలవతొక్కుకుని అడుగు కదల్చకుండా కట్టుబడి పోయినారు. సంభాషణ మొదలు వేయడానికి ఎత్తు తెమలక కృత్యాద్యవస్థలో ఆతడున్నాడని గ్రహించి, కోకిల...ఆ మౌనానికిచక్కిలిగింతగా..."స్వాగతం" అని నవ్వులో నవ్వించింది. బాబూరావు, ఆ శైత్యోపచారానికి తేప్పరిల్లి చొరవగా ఆమెచేతిని అందుకుని, తనసరసకు, సోఫాలోకి లాక్కుంటూ, ఒకమూలకు కూలబడి...

"నాథునికి...అనికూడా కలిపితే నా మనసుకు ఎంత బాధ తప్పిపోయేది" అంటూ కోకిలను కళ్ళతో కబళించుకుంటూన్నట్టు చూసి, రెండోచేయికూడా, ఖాళీచేత ఒడుసుకుని...

"అదృష్టవంతుణ్ణి గనుకనే అశరీరవాణి, నీ నోట అలా పలికించింది కాదా, కోకిలా?"అని, వచ్చే జవాబేమో ముందే తెలిసినతృప్తితో ప్రశ్నించాడు.

"కాదు, సశరీరవాణి పలికింది. అదృష్టానికీ యింకో కరిమీద ఆధారపడటం అవసరమైతే...

"పడటం...ఎవరిమీద?"

"అదే నేను అడిగేది"

"అడిగితేనే కాని..."

"అమ్మైనా పెట్టదు"

"మారాం చేయలేకపోవడం పిల్లవాడిలోపం"

"చెవులు మెలివేసి, ఇక ఎన్నటికీ అలాచేయనని పించలేక పోతే...తల్లిది ఆ లోపం"

"మనపిల్లలు అంత దుడుకువాళ్లుకారు"

"మన...పిల్లలు!"

"ఏం...ఊరుకుంటామా? అందరు దంపతులలాగే మనం"

"దంపతులు..."

"అవును"

"కా - దు"

బాబూరావు తలకుతగని బరువు మోస్తూన్నవాడి లాగా అలసంగా అక్కడనుండిలేచి, అటూయిటూ పచారు చేస్తూ, ఆలోచనతో ఆగిపోతూ, ఎదుటి సోఫాలో కూర్చునిపోయి, పరధ్యానంలోనే, పక్కను ఆనుకుని ఉన్న తంబుర తీగెలన్నీ ఏకఘాటిని రంయ్‌మనిపిస్తూ, ఆ హోరులో, శ్రుతి కాని గొంతుతో...

"కోకిలా! నిన్ను నేను పెండ్లిచేసుకుంటాను" అని గుక్క విడవకుండా చెప్పి...ఆయాసం దిగమింగుకుంటూండగానే, ఆ అమ్మాయి, చెదురుదెబ్బతిన్న పాముపిల్లలాగా, కూర్చున్నచోటనుంచి ఉవ్వెత్తుగా ఎగిరిపడి...బుసగా

"నన్నా?" అని కవ్వించింది.

"అవును" - జవాబుకు ఆమెమనస్సు...అతని కళ్ళలో తూగిపోయే ఆ కృత్రిమ - వాంఛను గుర్తించుకుని, ఎండపొడ తెరదీసినప్పుడు మంచుయిగిరిన మందారమొగ్గ

లాగా చెమ్మగిలింది. కాని ఆతనిభార్య... ఆతనిపిల్లలకు యీ శరీరంతో...తల్లి కావడం...ఊహు...

"వీల్లేదు"

"ఎందుచేతనో?"

"నేను మీకు తగను"

"ఆ మాట నే ననవలసింది కాదూ?"

"నా సంగతి ఇంకా తెలియకనా?"

"తెలుసుకో అవసరం లేక"

"మరి, లోకం...నమ్మటం లే?"

"అబద్ధాలా?"

"కాదు, నా విషయంలో అంతా నిజం"

"నమ్మను"

"నేను చెపుతూన్నా !"

"ఈ విషయంలో...ఊహుఁ—నాకళ్ళు, నామనసు అవి నాతో అబద్ధమాడుతాయా?"

—కోకిలకళ్ళు రెప్పలు పిగిలిపోయేటంతగా పెద్దవై క్షణంలో కుదించుకుపోయినవి. నిద్రలోలాగా తానుగాక ఎవరో మాటాడుతూన్నట్లు...

"నిజం చెప్పనా?" అని పలుకులు దమ్ముగా తూలించింది. బాబూరావు అంకురించే ఉత్సాహంతోడుగా అలా తల పైకెత్తుతూ కళ్ళు ఆమెముఖానికి అప్పగించాడు.

"నాకు నీమీద ప్రేమలేదు."

—ఆతని ఎడమకనురెప్ప సుడిగాలిలో చిక్కుకున్న రావాకు అవుతూంది.

"నీ డబ్బు లాగడానికి కాకపోతే...నీవు ఎదటపడ టమే సహించలేను"

ఆతని క్రిందిపెదవి దడదడలాడి...కంఠం గాలిపీల్చు కోడానాగై ఉబ్బితబ్బిసలాడింది.

"నీవంటే నాకు ఎంత అసహ్యమో తెలుసుకుంటే ఇక్కడ అసలు నిలువలేవు"

గొంతులో తొక్కిసలాడుతూన్న ఆవేదన...బిగ బట్టిన పండ్లకు తగిలి...పైరులో మేకుదిగినంతగా మ్రోగింది.

"నిన్నా...పెండ్లి చేసుకోవాలా...పశువా!"

వేసవిఎండకు పైపూతమాటీలు కరిగి గాలి బుస్సు మని పోయే బంతి...బాబూరావు తాటఅయిపోతూ... అక్కడనుంచి జారిపోయినాడు.

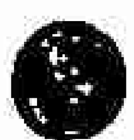
కోకిల కళ్ళలో కణకణలు ఊదరగా మిణుగురు లైనవి. జడతో, తలను వెనుకకు విసుచుకుంటూ...అద్దంలో ...ఎదుటపడ్డ దైన్యమూర్తిని...'ఎన్ని అబద్ధాలు...అవును ...నిజంచెప్పి...ఎందుకు అతనిబ్రతుకు పెద్ద అబద్ధంచేయ డం?..." అని పరామర్శించింది...వెక్కిరించింది.

ఆ మైకం తెముల్చుకుని. .మళ్లా మామూలు మనిషి అయిపోయింది.

—:o:—

[11]

యక్షగానం

ఏం చెయ్యను చెప్పు? దేవుడు నన్నల్లా పుట్టించాడు. అందమైన పిల్ల కనబడితే మీరు చూసి సంతోషించి ఊరుకుంటారు. కనుచూపు మేర దాటిపోగానే, ఆ సంగతే మరచిపోయి, మళ్ళా మామూలుగా ఉండగల తాహతు మీకుంది. తామరాకుమీద నీటిబిందువులాగా, ఏదీ అంటకుండా తిరగగలరు. ఈ మిత్రుడికి అది చేతకాదు.

చూసి ఊరుకోలేను. అంత త్వరగా మనసు తిప్పేసుకోలేను. నాకు ఓపట్టున అసలు మనసుకెక్కదు. కాని చక్కని అమ్మాయి, ఎవరైనా నాకు నచ్చిందో, ఇక తాళుకోలేను. మనసు యిచ్చివేయాలిసిందే. ఏమరుపాటునైనా ఒక్కచిరునవ్వు విసిరితే, ఏనుగు నెక్కవలసిందే. దక్కకుండా పోయిన తరువాత, అదేపనిగా, తలచుకు తలచుకు చిక్కి శల్యమైపోవాలిసిందే - ఆ దెబ్బ తట్టుకుని, కొంచెం కోలుకుంటూండగా ఇంకోతవాయి వచ్చిందో - వ్యవహారం మళ్ళా మొదటికి రావాలిసిందే - కాని, ఏం చెయ్యను. ఎప్పుడూ ఓడుచెయ్యే అయినా మోజుమాత్రం పోవడం లేదు.

మొన్న సెలవులియ్యగానే రాముడి పెళ్ళికని గంగలకుర్రు మనవాళ్ళందరమూ కలిసిపోయినామూ? నీవు, పరి

షత్సభలకని, గుంటూరుకున్నావు. అక్కడా మామూలు అవాంతరమే వచ్చింది. ఒక్క తమాషా ఉందోయ్ మళ్ళా. పదహారేళ్ళు దాటిన పిల్లలందరూ కొంచెం కనుముక్కుతీరు అమరికగా ఉన్న వాళ్ళందరూ సర్వసాధారణంగా నా కంటికి అప్సరసలులాగా కనబడుతారు. కాని, చుక్కల్లో రోహిణిలాగా వాళ్ళందరిలోకీ ఎవరో ఓ అమ్మాయి నాకు ఒళ్ళు పరవశమైపోయేటంత వయ్యారంతో, కులుకుతూ ఎదటబడుతుంది. అంతటితో అయ్యగారు నీళ్ళుకారి పోతాడు.

బళ్ళుదిగి గుమ్మంలో కాలుపెట్టడం వ్యవధానంగా మన్మథజ్వరం ముంచుకువచ్చిందని మనసుబ్బులు, అసాధ్యుడు కనిపెట్టాడు. ఎవరో చూపించేదాకా, వదలలేదు. చూడగా వాడికి నోరూరినట్టుందోయ్ - తలఊచి మెచ్చుకున్నాడు. మంచిరకాన్నే ఏరుకున్నావన్నాడు. ఏలాగైనా, కవివికదా అన్నాడు. వాడి హుషార్ మాటలు వింటున్నకొద్దీ ఇక్కడ, మన ఆకాశసౌధంమీద అంతస్థులుపెరిగి పోతున్నాయ్—

నా గొడవేదో నేనుపడకుండా సక్రమంగా జరిగి పోయేదానికి అడ్డుపేచీకొట్టాడు. "ఒరే భాయీ, మనం వచ్చింది పరాయిచోటు. స్నేహితుడిపెళ్ళికి. ఆ పిల్ల ఎవరో ఎరగకుండానే చూపులు పారేయడం, కర్మంజాలక, మన వాడెవడి భార్యాఅయినా అయితే, అది మిత్రధర్మంకాదు. ఎవరో, ఏమో అనుకుంటారనికాదు. మన మనసుకు మనకే బాగుండదు : ఆపిల్లకూడా, నీచూపుల్లో చూపుకలిపి ఖుషామత్ చేస్తూందంటున్నావు గనుక, స్నేహితుల్లో ఎవరిభార్యా

కానిపక్షంలో చెల్లెలైనా, మరెవరైనాకానీ, ఫరవాలేదు. నీవు నిరాఘాటంగా ముందు అడుగువేయవచ్చును. నీ అదృష్టం పండించుకోవచ్చును. అదేదో తేలేదాకా నీవు కనురెప్పమెదపడం చేయివిసరడం, చిరునవ్వు నవ్వడం, ఇత్యాదులు...టాబూ...తెలిసిందా?"

వాదించి లాభంలేదు. సరేనని ఒప్పుకున్నాను. కాని, తెలుసుకోవడం ఎల్లా? వచ్చిన స్నేహితుణ్ని ప్రతివాడినీ "ఏరా అబ్బీ, నీవు సకుటుంబంగా వచ్చావా"అని లౌక్యం చేసి అడిగిచూశాననుకో. అవతలవాడు అవుననా్న, కాదనా్న ఆ అమా్మయి ఫలానివాడి పెళ్ళాం అని తేలదు కదా! అంతటితో పోనీ, ఇంకా కొంచెం చొరవచేసి, ఆ అమా్మయి నీభార్యయేనా అని ఎవడినో ఉజ్జాయింపుగా అడిగితే, తీరా నిజమయేపక్షంలో మనవాడికి అనుమానం కలగకమానదు. అది మరీ అసలుకే మోసం. మాకోటరీ వాళ్ళని, ఎవరని అడుగుదామా? అందరూ కొంటెతనానికి పోయి మా ఆవిడంటే, మా ఆవిడనిఎగపడితే మనం అనుకున్నపని కాకపోగా నలుగురికీ ఆకతాయితనంచేయడానికి సందుచూపించినట్లవుతుంది. ఈ ముసుగులో గుద్దులాట యెందుకు? ఆ అమా్మయినే ఆమాట అడుగుదామా అంటే కోమటిసరసంలోకి తేలదూ?

ఎటూ తోచక ఏమిటీ కర్తవ్యం అని మంత్రోపదేశంచేసినవాడిదగ్గరకే మళ్ళీ సలహాకు వెళ్ళాను. ఆ ధీరుడు సెలవిచ్చింది ఏమంటే – 'ఈ సందర్భంలో నీస్వయం కృషివల్లనే తెలుసుకోవలసిందేకాని, వేరే మార్గం లేదు.

జాగ్రత్తగా కనిపెడుతూఉండు. ఎప్పుడూ వెన్నంటి తిరుగుతూనే ఉన్నావుకాదూ? ఎవరు ఆ అమ్మాయివేపు సొంత సొమ్ములాగా పరిచయంగా చూస్తూంటారో నలుగురిలో ఉన్నప్పుడు, ఎవరికోసం ఆ అమ్మాయిచూపులు వెదుకుతుంటాయో—ఆట్టే గడిదేరినట్టు కనబడటంలేదు ఇంకా - కనక వాళ్ళిద్దరూ దంపతులని మనం నిశ్చయించేసుకో వచ్చును. ఈ దోవతొక్కి చూడు. ఆపైన ఆపెచిత్తం దేవర భాగ్యం!

చూశాను. అటూ లాభించలేదు. మిసమిస లూరిపోతూన్న పిల్లగనుక ప్రతివాళ్ళచూపులకీ, ఆ అమ్మాయే గురి. మిడిసిపడుతూన్న బేడిసల్లాగా చెంపకు చారెడు కళ్ళు వేసుకుని సదస్యం సావడంతా చుట్టుతిప్పి నిమిషానికి మూడు సార్లు కలువల తోరణాలు కడుతూన్నది.

పునః గురుపాదుల దగ్గరకువెళ్ళి స్వస్తిచెప్పుకున్నాను. వాడంటాడుకదా - 'అవునురా - ఉత్సవాల్లో ఈలాటి శుభకార్యాల్లో ఆడపిల్లలు వెనుకా ముందూ చూడకుండా, మాంచి ఉమ్మనుమీద ఉంటారు. వాళ్ళకు ఆటవిడుపు రోజులు ఇవే. వట్టిరోజుల్లో అయితే, కూచుంటే తప్పు, నిలుచుంటే తప్పు - ఇప్పుడేగా రికామీగా ఉండనిచ్చేది. అయినా పెళ్ళికి వెళుతూ పిల్లని చంకనువేసుకువచ్చినట్లు వచ్చేవాళ్ళు ఒక్కళ్ళే రాక ద్వంద్వ సమాసాలు దిగుతారేమిటోయ్—"

నాకు, చప్పున ఒక ఊహతట్టింది— ఒంటరిగానే వచ్చిందేమోరా? ఇంత చలాకీగా ఉన్న అమ్మాయి. గుది

బండను కోరి వెంట తెచ్చుకుంటుందా?—అలా కానివక్షంలో ఇంతకాలం వృథాగా గడచిపోకుండా ఈపాటికి ఇంద్రభోగం అనుభవిస్తూండేవాడినే. పోనీ ఇప్పటికైనా నేను చొరవ చేయవచ్చునా?" అని వాడి అనుజ్ఞ అభ్యర్థించాను.

వాడా మన బోల్తాలోపడేది? నా ఆదుర్దా కనిపెడు తూన్నకొద్దీ మరీ నిదానంలోకి దిగిపోయాడు. వరదహస్తం నా ముఖానికిదగ్గరగా ఆడిస్తూ "అమ్మమ్మ! మనం ఏపని చేసినా అనుకున్నమాటప్రకారం పోవాలిసిందే - ఒంటరిగా వచ్చిందనుకోడానికి ఏం నిదర్శనాలున్నాయి? _ ఊహాగానం పనికిరాదోయ్ భయ్యాః! మనకు ప్రత్యక్షం - ప్రమాణం ముందు నికరంగా తేలవలసిందే!" - అని ముద్రవేసేశాడు.

"అయితే ఏంచేయమంటావురా—ఈ తటపటాయింపులతో పుణ్యకాలంకాస్తా గడిచిపోతూంది -ఇవాళ సదస్యమా, అప్పుడే నాకబలి అయినతరువాత ఒక్క క్షణం ఉండము కదా? - పోనీ, ఏదో మస్కా వేసి ఏలాగో ఇంకోరోజుకూడా దేకినా, ఆ అమ్మాయి ఉంటుందో లేదో తెలియనుకదా ?- ఏదో అమీంతుమీం తేలకపోతే ప్రాణాలు నిలిచేటట్టులేదు— భరతవంశంపు బ్రతుకు..."

మాటకుమాట అడ్డంవేసి బ్రహ్మాండమైన ఎత్తు ఏదో తట్టినట్టు కళ్ళు జిలజిలలాడిస్తూ నా భుజం తట్టి "నీ రొట్టె నేతిలో అమాంతం విరుచుకుపడుతుందిలేరా! దీని కిక తిరుగులేదు. నీవుపడ్డ శ్రమంతా రెట్టికి రెట్టింపు ఫలిస్తుంది" అని అభయం ఇచ్చాడు. ఏమిటో చెప్పమని తహతహలాడి పోయినాను. వాడు, తాపీగా "కొంచెం ఓపికపట్టాలి.

కార్యార్థివి ఇంత తొందరపడితే ఏలా? దైవం అనుకూలిం చాలి. మనయత్నం కలిసిరావాలి మిథున విడియాలందు కునేందుకు జంటలు జంటలుగా దంపతులు తయారుకాక తప్పదుకదా – అప్పుడు ఈ తర్జనభర్జన లేమీ లేకుండా ఇద మిత్థమని నిర్ధారణఅయిపోక తప్పదు—"

"తేల్చుకుని, మూటాముల్లే సర్దుకుని బండి ఎక్కడ మేనా."—

"ఏం ఉన్న వ్యవధి చాలదేం? — వెన్నెలరోజల్లా ఉంటుందా? – 'దొరికిననిమిషం బీరుపోదు, మన దొర గారే మొనగాడు' వినలే ఈ పాట. మామజాగాఉంటుంది. ఇంకేం ఖుషీసే జావో – ఈలోపల మాత్రం ఏమన్నా పిచ్చ వేషాలు వేశావా 'నాకు నీయానగలదుసుమా...నాయనా.

వెక్కిరింపు ముదిరిపోనీయకుండా తప్పించుకుని బయటపడి నిమిషమొకయుగంలాగు యుగమొక నిమిషంగా గడచిపోయే ధన్య – తరుణావసరం ఎప్పుడెప్పుడా అనుకుంటూ గడిపాను. ఎన్నిసార్లు ఆ అమ్మాయి కనిపించినా తలఎత్తి చూడనన్నా చూడకుండా తప్పించుకుని మనసు సంబాళించు కుని ముహూర్తమాత్రం కుదుకొంత ధైర్యం ఇలా, ఏలాగో, తేలిపోతూ నేలకు వాలిపోతూ ఎల్లాఉన్నానో సహించి, నాకే ఆశ్చర్యంగాఉంది.

మనకోసం ప్రొద్దునిలుస్తుందా పరుగెత్తుతుందా ?— దానివేళ దానిదికాని? – నేను, ఆ సాయంకాలమంతా తీర్చి దిద్దుకుని ఉబుసుపోక ఇష్టంవచ్చినట్టు షికారుకొట్టివచ్చి నిద్ర పోదామనుకుని, రాక, లేచి చెరిగినతల జాముసేపు మళ్ళా సరి

జేసుకుని మరోమారు లవెండర్ తుంపురులు ఒంటిమీద చిమ్ముకుని పాన్పు వేయగానే అక్కడ ప్రత్యక్షమైనాను. ఈ బ్రహ్మచారికి ఇక్కడేంపని, అని కొందరు వింతగా చూసి నవ్వుకున్నారు. మనం అవేవీ లక్ష్యంచేసేస్థితిలో లేము: చూపూ, మనసూ ఒకకోసాకు తెచ్చి మెలిజేసి పాన్పు చుట్టూ చక్రభ్రమణం చేయిస్తూన్నాను. ఒకొక్కళ్ళే వస్తూన్నారు. తలోవేపునుంచీ వచ్చి సరసను నిలుచుని తాంబూలాలు పుచ్చుకుని కలిపి మళ్ళా విడబడుతూన్నారు.

అందరూ వచ్చారు. ఆ అమ్మాయి కనబడదు.

తాంబూలపుపళ్లెము ఖాళీ అయింది. ఆ అమ్మాయి జాడా యే లేదు.

పాతాళందాకా కుదించుకుపోతూన్న అడుగుల్ని బలవంతాన పెకల్చి వేసుకుంటూ ఊపిరన్నా సలుపు తుందని - పక్కవసారాలోకి వస్తూన్నాను: మబ్బుచాటున ఇరికిపోతూన్న చంద్రరేఖ తళుక్కుమని మాయమైపోయింది. ఆ అమ్మాయిమాట వినపడ్డది. ఇంకో అడుగు వేసేటప్పటికి ఆఅమ్మాయి కనపడ్డది. నన్నుచూసి నవ్వు మొగం దూరంగా చేసుకుని మాసినచెరగు పిరుదులమీదుగా తిప్పి అంచు రొండి నమర్చుకుంటూ తొలగిపోయింది!

ఏం చెయ్యను చెప్పు? దైవం వంచన తలపెట్టినప్పుడు. ప్రతీకారం మన చేతులోపనా ?

తిరిగి వచ్చేశాం. మనసు మనస్సులో లేదు. మరచి పోదామన్నా మరపుకురావడంలేదు.

స్కూలుకు వెళ్ళడంకూడా కట్టిపెట్టి వసారాలో

కుర్చీలో దిగాలుపడి కూర్చుని ఉండేవాణ్ణి. దేహం మన స్వాధీనంలోలేదు. సుబ్బులు, వాడిపనేదో వాడు చేసుకు పోతూ నన్ను పలకరించకుండా, నా చాయలకైనా రాకుండా తమాషాగా తప్పించుకు తిరుగుతూండేవాడు. మెదడంతా, భూకంపం తరువాత బీహారులాగా అయిపోయింది. ఎప్పటికి కోలుకుంటానో నాకే తెలియదు. చెప్పి మనసులో మంట చల్లార్చుకునేందుకు వెళ్ళినవాడవు నీవు యకాయకిని తిరిగిరాకూండా, అక్కడినుంచి మదరాసుకొట్టేసి నీ చిత్తం వచ్చిన యింటిమీద బుద్ధిమళ్ళినతరువాత కాని, దయచేయక పోతివి.

మూడు, వాల్గానో అయిపోయి సెగలుచిమ్ముతూంటే యథాశక్తి ఉపశమనంచేసుకుందామని చిమ్మచీకటిలోనే లేచి బాగా ఎండఎక్కి తెరలువిడిపోయేదాకా, మంచులో ఇంటిముందు తోటలో తిరగడం అలవాటుచేసుకున్నాను. కాని సాఫీగా నడకసాగేదనా? ఏమేమో జ్ఞాపకం వచ్చి అడుగు ముందుకు పడేదికాదు. మరిన్ని గులాబీబొగడలు మంచులో చెమ్మలెత్తి తేనెలూరుతూన్నట్టుగా ఉండేవి. అలాటప్పుడు ఆ అమ్మాయి పెదవులేమోనని భ్రమ పడటం నా అవస్థలో అబ్బురమా?

కోరకాలేనా...విచ్చినగులాబీలు మాత్రం మోసం చేయలేననుకున్నావా?—

అవాళ గులాబీచెట్టుదగ్గిరే నిలుచుని ఉన్నాను. ఎండ తెరవిచ్చింది కాని, నేను తడిసిన తలను, చేతులతో అద్దుకుంటూ పరధ్యానంలో ఏమో, అలాగే ఉండిపోయాను.

గేటు తలుపు కొంచెం చప్పుడైంది. ఏడెనిమిదిఏళ్ళ అమ్మాయి ఓ రెక్క కొంచెం నెట్టి ఆసందులోనుంచి తల ముందుకు రానిచ్చి బెదురుకుంటూ ముగ్ధంగా మహా మధురంగా నా చూపు తనవేపులాక్కుంటూ "గులాబీపూలియ్యరూ" అని కూసింది. నేను, ఏమీ చెప్పకముందే, ఆ అమ్మాయి వెనకాతలనుంచి "రావే పోదాం"అనే పిలుపు —కొంచెం ఉండి, "నీవు రాకపోతే నేను వెళ్ళిపోతున్నాను." అనే బెదరింపూ, అంతకన్నా మరీ అందమైన గొంతులో వినిపించినవి. వినీ వినడంతోనే మనసు స్టీరింగు తప్పిపోయినకారులాగా తూలుకుంటూ పొగరుబోతు పరవళ్ళలో గేటు కమ్ములు దూసుకునిపోయి బయట వాలింది.

ఈ భాగ్యవశంచేత గాలికి నెట్టుకొని కటకటాలకు అడ్డంగాఉన్న రెక్క ఈవలికి నెట్టుకువచ్చి ఆంధ్రవధూటీ సౌభాగ్యం అరచాటుగాఉన్నప్పు డెంతగా ఉవ్విళ్ళూరిస్తుందో నాకు అనుభవించే యోగ్యతను ప్రసాదించింది.

నన్ను పూలడిగిన చిన్నపిల్లమాటకు జవాబులేక, నా ధోరణి అర్థంకాక మళ్ళా అడగడానికి బింకంలేక పూల ఆశ వదలలేక నన్ను ముందరికి పోనీయకుండా అడ్డంగా అక్కడే నిలుచుని ఉన్నది. రెపరెపలాడిన నల్లెవాటు చెరగు నన్ను కూడా ఆస్థితిలోకే తీసుకువచ్చి మాయమైంది: ఆశలు వెనుకకు మళ్ళించుకుని ఆ పిల్లకు...పసుపు పూపతైనా మిగల్చకుండా గులాబీ గుబురంతా దూసి లంగా ఒడి నింపేశాను. పాపం మాటసందెడై కాళ్ళ బందాలుపడుతూం

డగా వాళ్ళ అక్కతో కలుసుకోవాలని పరుగెత్తింది: గేటు దాటివచ్చి మెట్లమీద నిలుచుని కనుచూపు మేరదాకా మలుపుతిరిగి వాళ్ళు కనపడకుండా పోయేదాకా ప్రతిమా వస్థకు వచ్చింది మన మూర్తి !

లోపలికి వెళ్ళా నన్నమాటే కాని చేజిక్కిన నవనిధులూ పొరబాటున జారవిడుచుకున్న కృపణావతారం మెరుగు నాకన్న. ఇంకొకళ్ళకయితే ఈ స్వల్పవిషయం ఇంతగా మనసుకు పట్టిచ్చేదికాదు. నేను మొదటనే మనవిచేసుకు న్నానుకాదూ? ఏ నీవో ఇంక మరొకరో అయితే అడిగి పిల్లకు ఒకటో అరో పూలిచ్చి వెనుకనుంచి పిలిచినపిల్ల బహునాజూకుగా కులికిందని, ఒకమారు దమ్మగా అనుకుని మళ్ళా మర్చాడు, ఆపిల్లే వచ్చి పూలడిగితే ఆనవాలుపట్టలేక కొత్తగా చూసేవాళ్ళు - నేనా మీకూ, నాకూ అక్కడే ఉంది తేడా.

అప్పటినుంచీ ఇంకో ఆలోచనపోలేదు: వేరేపని తోచలేదు. రాత్రి ఆ పవలూ ఎలాగో గడిపాను. తెల్లవార గానే తోటంతాతిరిగి గులాబీలన్నీ కోసి పూలబుట్టలో అం దంగా అమర్చి ఎప్పుడు వాళ్ళువస్తారా అని ఎదురుచూస్తూ నిలుచున్నాను. ఎలా అనుకున్నాననుకుంటావా? అది నా మనసుకు తెలియాలి.

ఇద్దరూ కలిసే వస్తూన్నారు, ఒకరితో ఒకరు ఏవో కబుర్లుచెప్పుకుంటూ, నవ్వుకుంటూ. నన్ను చూడ గానే, చిన్నపిల్లముఖం కలకలలాడి అడుగు ముందుకు

వేసింది. ఆ వయ్యారి అనుమానించినట్టు గమనం మందగిం చింది అన్నమాటేకాని, ఇద్దరికి అట్టే ఎడంలేదు.

దగ్గరకురాగానే నేను చేతులుజాచి పూలు అందీయ బోయినాను : చిన్నపిల్ల అమితఉత్సాహంతో దగ్గరకు రాబో తూండగా మా భామ చేయిపట్టుకుని ఆపి కోపంగా "వద్దు" అన్నది నావంకచూడకుండా చెల్లెలినే గదమాయించుతూ. ఆ అమ్మాయిమాత్రం తక్కువతిన్నదా ఏం? విదిలించుకుని, రెండోచేత్తో సజ్జ అందుకుని, "నాకక్కర్లేదు, నిన్న అన్నీ నువ్వే తీసుకున్నావుగా అమ్మ! చిన్నదాన్ని నన్ను అన్యా యంచేసి! ఒక్కపిసరన్నా యిస్తానేమో చూసుకో?" అని చాడీలుగా చెప్పడంతో నాకు వేయిదేవతలు వరాలు కురి పించినట్లైంది. పూలన్నీ ఆ అమ్మాయి తీసుకుందా నిన్న?

మళ్ళా మర్నాడు—

"నాకు మల్లెలు - అక్కయ్యకు గులాబీలూ" అని నన్ను చూడగానే నవ్వుకుంటూ దగ్గరకువచ్చింది మరదలు: నాకూ,ధైర్యంవచ్చిచేయిళొంచెంపైకిఎత్తి "ఎవరికోచ్, ఎవరి క్కావాలోచ్" అని ఆ అమ్మాయివంకేచూసి చేరరమ్మని చూశాను. ఫలించింది - మరిదరిదాపుకు రాలేదు చేతికి చేయైనా తగులనీయలేదు: కాని అందుకుని తలవంచుకుని, నిలుచున్నది పూలమీందనే చూపు నిలిపి: నేను ఆపైమాట తోచక పలుకరించలేదు. వాళ్లూపలుకలేదు."వెళుతున్నాం" అన్నది చిన్నమ్మాయి. మానం ఉభయపార్శ్వాలా కంట కమైపోయినతరువాత, "మళ్ళా రేపు" అన్నాను. అప్పటికి

జవచ్చిః నిశ్చయంగా చెప్పలేను కాని తల రవంత ఊగిం చింనని తోచిందోయ్ నాకు.

మూడోనాడు మామూలుకన్న కొంచెం ఆలస్యంగా అయితే ఒంటరిగా వచ్చింది. మనకు అంతకన్న కావాలిసిం దేముంది?-వసంతలక్ష్మిని ఆహ్వానించే మాధవుడి మమతతో లోపలికి తీసుకువెళ్ళాను. చెట్టుచెట్టుదగ్గిరా నిలిచి పూలు ఏరి కోసుకుంటూ కోసినపూలన్నీ వెనువెంటనే దండగా అల్లుతూ జాజిపొదలచాయకు జేరుకునేటప్పటికి వంకీగా తయారుచేసి నాచేత బ్రతిమాలించుకుని తురుమనిచ్చింది: నవ్వుకు నవ్వుతోనే బదులుతీర్చింది: అందుకున్నచేతిని అంతలో లాక్కోకుండా నాకై వసాన మనసారమసలనిచ్చింది. ఎంతకు నోచుకున్నానో ఎన్ని కలలుకన్నానో? ఒకళ్ళకి ఒకరు ఎంత కావలసినవాళ్ళమైపోతా మనుకున్నానో ఇప్పటికీ మరచిపోలేకుండాఉన్నానోయ్. ఆవాళ అందం, అలంకరించు కున్న సోయగం, గోధురంగుచీరె, నొక్కునొక్కులపైట అమరిక, జుబ్బా జరీగేరలకు రాచుకుంటూ తళుకుమనే లోలాకులు కులికినప్పుడల్లా, వెన్నెలలు చిలుకుతూ, ఎందు కులే బాబా! పలికినందుకు తలచుకున్నందుకు ఫలమేమి ?

ఈ మూన్నాళ్ళ సహవాసంతోనే, ఆ అమ్మాయి మీూద నాకు మక్కువ అనూపంగా పెరిగిపోయింది. కనబడే దాకా నిలువలేకపోయేవాడిని. కలుసుకున్న తరువాత ఓ పట్టున విడువలేకపోయేవాడిని. నవమల్లిక చూశావ్. ఇంత కథా చెపుతూ ఇందాకటినుంచి పేరుఏమిటో చెప్పడమే

మరచిపోయినాను. నీవన్నా అడిగావు కాదేం? - మరొచ్చి వినడం విసుగుగాఉంటే చెప్పు, మొగమాటానికి పోక, అ లేదుకదా సరే.

నవమల్లిక కాలేజీలో పెయింటింగ్ నేర్చుకుంటూంది. చుట్టయినా, మాయింటిమీదుగా వచ్చేది. వచ్చేవేళకు, నేను సిద్ధంగా కాచుకుని ఉండేవాణ్ని. ఇద్దరంకలిసి బహు కులాసాగా ఏవేవో అర్థంలేనికబుర్లు చెప్పుకుంటూ దోవలో ఎవరూ చూడనప్పుడు చేతులు కలుపుకుంటూ నడచిపోయే వాళ్ళం నిదానంగా. ఎంత ఆలస్యంచేసినా కాలేజీగేటు కనబడగానే అప్పుడే వచ్చామే, ఇక విడిపోవాలికదా అని అడుగు ముందుకు వేయడానికి మానసొప్పేదికాదు: టైమై పోయిందని వారిపోయేదాకా అక్కడే నిలుచుని మాటల లోకిదించి కదలనిచ్చేవాడిని కాను.

సాయంకాలం చివరి పీరియడ్ ఎగగొట్టి నేను కాలేజీ నుంచి, ముందుగా బయలుదేరి వాళ్ళ స్కూల్ దగ్గరకు వచ్చి తారట్లాడుతూ తొందరగా నడవదని స్కూల్ గడియారాన్ని వేళకుగంటకొట్టడని ముసలిబంట్రోతునూ, మనసులో లక్షలు తిట్టుకుంటూ కాలు నిలువకుండా ఉండేవాడిని. టైమై పోయి మల్లిక గేటుదాటి బయటపడగానే ఇంకోదోవను, అది మరీచుట్టు, వాళ్ళయింటిదాకా కలిసి వెళ్ళేవాళ్ళం. వాళ్ళమేడ సందులో లోపలగా ఉంటుందిలే. నేను మొగ దలనే ఆగిపోయేవాడిని, మల్లిక గడపలన్నీ ఎక్కి వెనుదిరిగి నావంక చూసి మాయమయేదాకా!- "లోపలికిరావచ్చును

మావాళ్ళు ఎవరూ ఏమీ అనరు..." అని అనేకసార్లు రమ్మని బలవంతంచేసింది. నాకే ఎందుచేతనో దమ్ములుం డేవికావు.

—సుబ్బులు వాళ్ళ ఊరువెళ్ళాడు: నేను ఒంటరిగానే ఉన్నాను: ఆ సంగతి మల్లికకు తెలుసు.

శనివారం—సెలవురోజు కనక ఆనాడు ఉదయం మేమిద్దరమూ కలుసుకోలేదు. సాయంకాలం టోర్నమెంటు చూడటానికి వెళ్ళి పొద్దుగుంకిన తరువాత ఇంటికిచేరుకున్నాను. స్నానం, భోజనం అవీచేసి నాయరుహోటలుకు వెళ్ళి టీ తాగివచ్చి ఫ్రాన్సిస్‌కోనిటేపుస్తకం పూర్తిచేయాలని రాత్రి ఎంతైనాసరే సిగరెట్ ముట్టించి కుర్చీలో ఒరిగాను.

పేజీ తిరగకముందే తలుపు చప్పుడుకాకుండా తోసుకుని, మల్లిక లోపలికి వచ్చింది:—మరీ దగ్గిరికి వచ్చింది:

ఆవేళప్పుడు అసలు ఎన్నడూ లోపలికి రావడం ఆమెకు మామూలులేదు: చూడగానే మొదట ఆశ్చర్యం వేసింది. నాకోసమే వచ్చిందికదా అనుకునేటప్పటికల్లా మనసు పొంగిపోయింది. వెంటనే కౌగిలిలోకి లాక్కుంటే అభ్యంతరంపెట్టదు. నాకు తెలుసును కాని నామతం అది కాదు.

కూర్చోమన్నాను. దూరంగావున్న కుర్చీలో పోయి కూర్చుంది. అక్కడనుంచి ప్రేమఅంటే ఏమిటో ప్రణయ జీవనం అంటే ఏమిటో సామాన్య ప్రాపంచిక సుఖాలకు మించిన మానసికానురాగం ఎంత ఉత్తమమైనదో ఎంత గొప్పగా చెప్పానుకున్నావు?—

నా తెలివితేటలకు అభినందించాలనీ ఇంతచదువు కున్నవాణ్ణని నన్ను మల్లిక మెచ్చుకోవాలనీ కాదు. నా మనసువిప్పి చెప్పుదామని, ఆమెచేత 'నేను నిన్ను మనసార ప్రేమిస్తూన్నాను' అని, అనిపించుకుందామని...

విన్నది. విని, ఊరుకున్నది.

కూర్చున్నదల్లా లేచి నావంక చూడకుండా 'వెళ్ళి వస్తాను' అంటూ అడుగు సాగించింది.

నేను, ఆదుర్దాగా ముందుకుఉరికి చేయిపట్టుకొని 'అప్పుడేనా' అన్నాను. ఆమె పెడమొగంగానే, 'అవును' అని చెయ్యి కొంచెం మోటగా విదిలించుకుంది.

"నీవు ఉంటావనుకున్నాను" నాకు మాటలు తడ బడినవి. బ్రతిమాలుతూ అడగటంలో మల్లిక కొరడాఛళుకు లాగా నావంక మళ్ళి కళలేని చూపుతో తీయదనం లేని నవ్వుతో "ఆలాగా" అని మిగిలినమాటలు మింగేసి వెళ్ళి పోయింది.

అంతే. ఆనాటినుంచీ నేనూ, మల్లికా పరాయివాళ్ళం. చాలా రోజులదాకా కనిపించనేలేదు. ఇప్పుడు ఎన్నడన్నా ఒకవేళ కనిపించినా నావంక చూడనైనా చూడదు.

ఏమిటి కారణం భాయీ, నాలో లోపమా? లేకపోతే జాతకఫలం ఆలాటిదా?

చెప్పనా - ఏమిటో.

మొదటిది - నీకు ఎవరిని ప్రేమించాలో తెలియదు.

రెండు - ఏలా ప్రేమించాలో అంతకన్నా తెలియదు. ఏం,శంకరాచార్యుణ్ణి అనుకుంటున్నావా ఏం. శృంగారం, వేదాంతం కలగలపి చలాయించుకు వచ్చేందుకు? ఆ అమ్మాయి నీమీాద ఆపేక్షతో వచ్చింది: లెక్చరువినడానికా. ఉక్కిరి బిక్కిరి చేసేస్తివి. ఇంకానయం - కెవ్వున కేకవేసి నీకు పిచ్చి ఎత్తిందనుకుంటూ వీధినిపడ్డది కాదు - నీకు ఆలాటి సత్కారము కావాలిసింది. లేకపోతే కొంచెం గడుసరి అయితే "చుప్ రహో అని చెవిమెలివేసి అరచేతులలో ఎత్తుకుని......

చేతగానితనం కాకపోతే ఎందుకువచ్చిన వేషాలురా ఇవి - భాయీా!

—::—

కాముని - పున్నమి

స్వస్తిశ్రీ మన్మథనామ సంవత్సర మాఘ శుద్ధ పంచమీ-లక్ష్మివారం ఉదయం, జాముప్రొద్దుఎక్కే వేళకు, - కోటలో ఏడేడు తరాలనాడు, వెలసి, మరకతపీఠాన కొలువుదీరి, క్రమముతప్పక, తమ వంగడానికి వన్నె వాసీ తెచ్చిన పెద్దలందరూ, సేవించుకున్న ఇలవేలుపు - శివకామ సుందరీ అమ్మవారికి, -

నూటఒక్క చామంతులూ, ఇన్నూరు సంపెంగలూ, మున్నూరు కమలాలూ - మల్లి - జాజీ - మందార-మాచి పత్రి, - మారేడు - తులసిదళాలు, దాసిమ్మ దాసాని మొగ్గలూ, - గుచ్చి ఎత్తి, పన్నీరు చిలికి, భమిడిపళ్ళెంలో ఉవ్వెత్తుగా అమర్చిన దినుసూ - ఉపకరణములుగా, -

వెయ్యిన్ని - నూట ఎనిమిది నామాలూ నోరారా తలచుకుంటూ ఆ తల్లిని పూజించుకున్నవారై, - గోరు వెచ్చని హైయంగవీనమూ, - జుంటితేనె, కండచక్కెర, - ఉక్కెర, ఆనబాలు, - నానబాలూ - అంబకు ఆరగింపుగా, సన్నిధిని సమర్పించినవారై, - కప్పురపు నివాళి ఎత్తి, నుదురు నేలకు సోకంగ సాగిలపడి మ్రొక్కి -

- ఆనందవర్ధన మహారాజులు, - అరమోడ్పు కనులతో, - లేచి, నిలుచుని, - మరియొకపరి, కైమోడ్పులిచ్చి,

అడుగుతీసి అడుగువేయగా –, నగరి కొలువుచేసే మంద గమనల్లో, యిద్దరు హంసగమనలు కైదండలీయగా, ఒక కలవాణి బిరుదు – బింకములు, గానాన తానాన పలుకగా వాలుగంటి హెచ్చరికలు శాయంగ, – గుములుగుములుగా సొగ్గడికత్తెలు మునుముందు అగురుధూపము వారబట్టగా పూజామందిరము గడచి, – ముత్యాల చవికెలో, కొలువు దీరిన శివితో తా మొక్కరే సుఖాసీనులైఉన్న తరుణాన –

వేయి పున్నముల వెన్నెలలు సోకగా, పండిన మనసై పండిన నయసై, పడుచు నడకలు ఏమారని, ముదిసీముది యని సొవిదల్లుడు, – చేరవచ్చి, – చేరువకాక, ఒకింత ఓరను నిలిచి, – పిలిచనాడా! అని పలుకరించి, – మనవి కలదయా– ఆలకించేవా? – అన్నవాడై, – తా నెత్తి పెంచిన అల్లారు పాపడు,– తన కన్నులు చల్లగా, వైరుల పరాజితులచేయ వలంతి అయిన చిరునవ్వు అలవరచుకొని అంతవాడైన, వీర విక్రముడు,– ప్రజలకు కన్నవారిని మరపించే మన్నన నేర్చిన ప్రభువు,– తన కంటిమీద చూపునిలిపి తలఊపగా,–

ఏమని విన్నవించినా డంటేనూ –

—బహుపరాకయా, పున్నెముల ప్రోవా! మన యిలువాసికి వన్నెతేగల బాలా కుమారుడు,—

అలనాడు – మల్లెలకోనలో, తీయమామిడి నీడను, దేవర చిత్తముగా నడచుకొన్న, కులమున్న కన్నె కోమలి, పూవుల పొత్తిళ్ళలో, చిరురాకు తీరున పెంచిన పసికందు–

దేవర కనులు విండ – విందుగా సొంపొందిన తీయ విలుకాడు, – నీవు కన్న చిన్నవాడు –

యీనాడు, - తెలవారకముందే, తనకుతానై నిదుర మేల్కొని, - పరిచారకులను, దరికిరానీక - ఆరతు లందుకొనక, - కైవారములు ఆలకింపక - సామాన్య పౌరునివలె మెలగుతున్నవాడయా!—

—ఆలకించగా - ఆలకించగా - మహారాజుకన్నులు, వెన్నెలలు వేధించే జక్కనకవ అయి.—

శివి సడలి - మమకారమే శోకమై ఆవరించగా,—

మహానంగా హుంకరించి - దిటవు తెచ్చుకొన్నవాడై - చిరునవ్వుతో - చేరువను నిలిచిన ముదుసలితో, జాలిగా ఏమని పలికినాడంటేను—

భద్రా! - యిది, మనము అనుకున్నదే కద!—
బిడ్డను మరచే తల్లి ఉంటుందా?—
పరువవేది మొలిచిన - పచ్చపట్టుతో,

నా బ్రతుకు బంగారము చేసిన - లేమ - తన పంతను విడువలేదయా! - మనము యిక నంటరివారమే!—

మహారాజు యీ తీరున వగవి - పనవి - వాపోయే తీరున పలుకంగా, - భద్రుడు తనలో తాను-పూరేడు రెక్కల్లే - గజగజలాడిపోతున్నాడు. ఏలనంటేను - అప్పటి కథ - ఆకళింపుకు వచ్చింది - దాని నైనం ఏమంటేను—

ఇదిగో - యీ మారాజు నూనూగుమీసం వచ్చిరాని పాయాన - ఆయేడు - కాముని పున్నమినాడు - రేయి దోరకెక్కిన వేళకు - కులమింటి కన్నెలందరూ - నగరికి కన్నువేటుదూరాన - లాగిలీవాక, తీరాన్ని, యిలకరించుకునిఉన్న నగరేశ్వరుడి తోటలో - ఆటపాటల్లో వేడుక

తాతుండగా - తనకూ ముచ్చటై - తానొక్కడూ కదలి పోయి - మల్లెల గుబురులో పొంచి ఉండి - తరిపి కోయిల లొక్కమొయిని - గుమిగా, గుమ్మని - కమ్మని కూతవేసి నట్లున్న ఆ పాటల - పదాల పొంకం, ఆలకించుతూ - మెరుపు తేలని మెరుపులల్లే - వయ్యారంపోతూన్న కన్నె పిల్లల బింకానికి, కన్నులప్పగించి - తన్ను మరచిన తావి మైకాన ఉన్నవాడు కద!—

అలా-తూలక, తూలక సోలుతూన్న చిన్నవానిచేతికి ఏ రెమ్మ తాకెనో - ఏ ముల్లు సోకెనో, - మూగపోయిన గొంతు ఉలికిపడంగా - గొంతువిని - కోమరైన కన్నెలందరూ, కమ్ముకుని - అరచేత గంటులున్న చోటు కంటతడిమి చూసి, - ఏ కన్నె కా కన్నె మనసార చేతికందిన విరులు దూసుకురాంగా - పుప్పొడి చల్లి - చిదిమిన పూవులు అదిమి, ఆ పైన, కప్పూరపు అనంటిపొర చుట్టి, సోకీసోకని లగువున, బిగువు తెలియకుండా చేతికి, కట్టుకట్టి - "పాయె పో - పాయె పో" - అని, కిలకిల మంతిరించి - "మా మంతనాలు ఆలకించను - పొంచివచ్చిన తేరకాడా! తిరిగి కోటకు దయసేయవయ్యా, మన్నేలినవారి కన్నవాడా!" అని, ఘుందలించి నటులుగా, ఆ కన్నెలందరూ ఆజ్ఞపెట్టంగా-

ఈూ చిన్నవాడు - కారణం తెలియని వేదనతో - నిదుర కంటికిరాని అసుకుసురులతో - పరుండిన పానుపు మీాదకు చిలకే వెన్నెల మాసి, - తొలికోడి కూసి - తూరుపున వన్నెలు తేలి వెలుగుపొడిచే పొద్దువరకూ, అలాగే వేగిరించి—

తెలతెలవారెనని - పానుపుదిగి - కనులకు చేతు లద్దుకుని - శమనంగా - తన చేతి రేకలు చూడ, ఆ వంక పరకాయించంగా—

అరచేత, అప్పటి కప్పుడు మొలిచినట్టుండెనే - ఆ కన్నె మోము!-కట్టు తొలగినచోట గాయంలేదు-గాటున్న ఆనవాలు లేదు! - లేకపోంగా—

మల్లెరేకలు - కనులై, గోజ్జంగిరేకలు పెదవులై, ఆ రేకల హత్తుకున్న జాజి మొగ్గలు చిరునగవై - వైనం తెలి యని - కలలోనైనా తా నెన్నడూ తలచని, చిన్నదాని మోము, రూపొంది పొటకరించంగా—

చిన్నవాడు - తేరి చూడగా-

ఆ కన్నులు కదలినట్టుండె - ఆ పెదవులు పలికినట్టుండె ఆ రూపం, చూడగా చూడగా - తన్నునిలువనీయనట్టుండె - అదేమో, అరథం కాని, ఆలాపన: ఎత్తి పెంచినవాడని, తనతోనన్నా చెప్పలేదు - చెయ్యలేదు.

—ఎప్పుడు కదిలినాడో తెలియదు - ఎటు పోతు న్నాడో లెక్కలేదు, కోటకు ఎంత దూరమైనాడో ఎరిక లేదు—

అలా; పోంగా, పోంగా - పొద్దు నడినెత్తి కెక్కింది- నడవగా నడవంగా వాటారింది. అప్పుడే చినవాడికి అలస టాయెనేమో - దగా దప్పికాం తోచెనేమో: పడిన అడుగు అక్కడనే మోపి, ఆవంక యీవంక కలయజూడగా—

అల్లంతమేరనూ, దారీ తీరూ లేని - అయోమయపు అడవైపోయె. -

తాను ఎటు పోవాలి—

అరచేత ఉట్టిపడుతూన్న ఆ చిన్నదానివంక, – అదే పనిగా చూడంగా – కోయిల మాత పదేపదే విన్నంత మైకం వచ్చి, – ఒళ్ళు తెలియనట్టు అయిపోయి, – అంతకుముందెన్నడూ లేనంత తెలివివచ్చి, ఒళ్ళు తేలికపడగా—

అడుగు ముందుకు వేశాడు.

అడుగు పడీపడంగనే – కన్నెదర కమ్ముకున్న పచ్చపట్టు గాలిలో పాముకుబుసం అల్లే, – కదలి, – అంతమేరా వెల్లని వెలుగు పరచుకుంది – వెలుగు అంచున – పచ్చని పసిమి, రేకలువిరిసే కమలమల్లే, వయారంగా ఒళ్ళు విరుచుకుని – కంటికి ఆనే చిన్నదై – ఆ చిన్నది తనను సరసనై – చేత చేయందుకుని – మరోచేత, చెంపనిమిరి – 'వచ్చావా చిన్నవాడా!' అని పలుకరించగా – యీచిన్నవాడికి ఆ కన్నె తీరుచూసి, కళాకాంతులు చూసి – మారుపలికేందుకు మాట రాదాయెనే!—

ఆ చిన్నవాని అలవిమాలిన ఆరాటంచూసి ఆ కన్నె ఏమన్నదంటేనూ—

'పట్టంకట్టుకున్న మారాజు, పరువుగా పెంచిన చినవాడా – యింక నీ బతుకు యీనీడనుంది. మునుపున్న ఉనికి కన్నచోరీ బుద్ధులూ – కోటలో సుద్దులూ, యీాదకు రాని పట్టుకు, పట్టుకొచ్చినాను.

నే నెవ రనుకుంటివి – యీ కన్నెకు యీ ఉన్మను ఏడదనుకుంటివా !

నాలుగుసేతుల దేవర, నారాయణమూర్తి, తాను

నరుడై తల సింగమై యీ భూమ్మీదికొచ్చి, రక్కసుల చిన్నవాణ్ణి రచ్చించి వరాలిచ్చి - తా నేమైనా డనుకున్నవు.
యీ కోన కొచ్చినాడు.

ఆ మొగంచూసి, ఆ మోరచూసి-మాయా మరమం లేక, యీడ బతుకుతూండిన గూడెం మూక, సెల్లాసెద రైంది. సెదరక నిలిపింది, సిన్నదొక్కతే!

నదురూ బెదురూలేక అట్టనే నిలిసిన సినదాని వైనం చూసి - సింగం దేవర గాండ్రించె - సిన్నది నవ్వుకునె -

అట్టి తనకు తాను నవ్వుతూ కులుకుతూ ఉండిన సిన దాని ఉల్లాసం సూడగా - దేవరకు ఉడుకొచ్చి ఊగ్రమొచ్చి ఒక్క ఉరుకురికి - మరింతగా, బొబ్బపెట్టగా - ఆ చిన్నది అతంతగా పకాలుమనె - సిరినవ్వు సికసికలాడుతూండగా, తా నేమన్నదంటేను—

'అయ్యో సామీ!- సేతికి సత్తువున్న మొనగోళ్ళందరి సేత, కవ్వం దిప్పించి - సంద్రంకాడ, గల్లగా, నీవు ఆడ కూతురివై ఆడినావంటనే-సింగమల్లె మీదికొచ్చినావు కాని, నీ మెయిని యింక ఆ కులుకు మాయలా! - అదిసూసి నవ్వు కుంటిని - దేవరా! -'

ఆ పలుకు వినంగనే - అంతలేసి సింగానికి నవ్వు ముంచుకొచ్చిందట.

మా కన్నెకోసం - తానూ మనిషైనాడట.

నిన్ను కన్నవారికి ఓలియిచ్చి, నీకు మనసు యిచ్చు కుంటానే సింగారి ! అని - దేవర వేడుకోలు సేసుకోంగా - మా కన్ని ఏలా పలికిందంటే!

'ఓరయ్యలూ -'సెంగట మొలిసిన సివురును- సేతి కందిన పూవును: నాకు ఓలి ఏలనయ్యా!—

మంచి ముత్యాన్ని కాను, మాణిక్యాన్ని కాను; మంచు చినుకంటి మవ్వపు దాన్ని.

వెలలేని దాన్ని వేడుకైనదాన్ని - నరుడిబుద్ధి మాని నన్నేలుకో దేవరా !-' అని సేతికి సేయి అందీయగా,-ఆ అయ్య పట్టిన సేయి - పైడి వన్నె తేలింది. ఆ సేయి సోకిన పసిరిక - పరుసవేది అయింది.

ఆ అవ్వ సలువను - దేవర సలువను, మా కోనంలో- మనిషికీ మానుకీ ఆ వన్నె దక్కింది.

సింగందేవర కోనయ్యా మాది.

ఆ దేవర కొమాళ్ళ కోనయ్యా మాది."

—ఇలా పలికి-పలికి, ఆ చిన్నది, పలుకు మాని, నా మాట - సత్తెమే - అన్న చూపు చూసింది చిన్నవాడి వంక.

ఔను సత్తేమే! దూరపు కొండల్లో, చెప్పనలవి కాని దూరాన కోన ఉంది. దారీ తెన్నూ లేని ఆ కోనలో- ఆకాశాన్ని రాపాడే మానుల నీడలో-ఎండ కన్నెరగకుండా-బంగారువన్నెజాతి, ఆదికాలంనుంచీ బతుకుతూందని-కథగా ఎన్నడో విన్నాడు చిన్నవాడు - ఔనా కాదా, అని శంకించకుండా-అందరూ నమ్మినట్టే తానూ నమ్మాడు.

కాని - బుద్దెరెగినంతలో- ఏనరుడికీ ఆ కోన అంతూ ఆనవాలూ చిక్కలేదు. తనకే ఆ అదృష్టం దక్కింది— ఎందుకు?

"ఎందుకంటవా – ఏలనంటవా!—"

యెనకటి ముచ్చట సాంతంగా యినుకో సినవోడా!-

ఆ మొయిని సింగందేవర - మా కులానికైన సినదాని సేయందుకున్నా డంటినే—

ఒకరి నోరు సల్లంగ యెన్నెల సూపులు సూసుకుంటు ఎన్నో పొద్దులు – మసులుకోంగా - ఆ సినదానికి నెలమస లింది.

ఓపలేని మా సినదాన్ని సూసి, సింగందేవర ఏమన్న డంటవ్!—

కోనకైన కూనా - నిన్నిడిసి పోలేను, తామర గద్దె మీద కొలువుండే కళ్యాణి - కన్నవాడనుకున్నవాడు - మంచు కొండమీది తెల్లని దేవర, బేసికంట - సెగలూ పొగలూ చిమ్మగా రూపు లేకపోయె - దేవరనై ఉండి— దుఃఖం భరించలేను: నరుణ్ణి అయితినిగదా - నన్ను ఈ నీడనే - నిన్నూ, నీవు లాలించి ఉయ్యాలలూచే పసికందునూ సూసుకుంటూ ఉండనీ—

అప్పుడా సిన్నది, ఏమన్నదంటే—

దేవుడే నరుడైతే – నరు లేం కావాల దేవరా!–నిన్ను కొలుస్తుకునేవారెందరో, తలుసుకునేవారెందరో - సిరి దేవమ్మ సరసనుండి, సేయెత్తి మొక్కించుకునే స్వామీ - ఈ సెంచుల పిల్లకు నీ విచ్చిన వరం సాలును - ఇంక నీ లోకం నీది –" అని బాసచేసినట్లు పలికింది.

అంతటి దేవరా - ఆలిమాట కాదనలేదు. ఓ పున్నమి

పొద్దున సివురాకు పొత్తిళ్ళలో పరుండబెట్టి - బాలుణ్ని అందించింది, సిన్నది, దేవరకు!—

"కామన్నా!" అని బిడ్డకు పేరెట్టుకున్నడు దేవర - "నాకు మారుగా కొలువుండి, కో నేలుకో!—" అని దీవెన లిచ్చి—

"కోనలో పుటకెత్తిన పడుచుకు యిదే వరం - ఏలుకునేవాడు - నాలాగే వెదుక్కుంటూ రావాలి! - వనరైన వాడికి - కనువేదురు కమ్మించే శక్తి - కన్నెల కుండేను - వయసొచ్చి, వల్లమాలినతనంవచ్చి, కాముని పున్నమనాడు-కన్నె, మనసోయి తలచుకుంటే, రాసిపెట్టినవాడు - కాలు నిలువక కదలి వచ్చేనే చినదానా -" అని మా సినదాన్ని లాలించి, సింగం దేవర - తాను మాయమౌతూ - తన రూపు కెంపు శిలమీద, తీరిచి పోయినాడయా!—

"ఆనాటి కీనాడు - కోనలో కులాన పుట్టిన కన్నెను నేను - నిన్నరేయి, - వెన్నెల రాంగనే, - ఆ వెలుగు సూసి, ఓపలేని మైకమాయె - జుంటితేనె ముంచెత్తినట్టు నిలువెల్ల తీయనాయె - మనసు సల్లని మగతాయె-సెక్కిలి మల్లెగుబురుమీద వాలిపోయె, - కానరాకుండా, నీ సేయి, సెంపలు రాపాడె - తేరి చూడంగ నా మోము, నీ సేత సిక్కిన బ్రమతలాయె - యీ సినదానికి సంబరమాయె -

సింగం దేవరా! - అని ఒక్కమారనుకుంటి - రాసి పెట్టినవోణ్ణి రప్పించమంటి - రానేవచ్చేవని కాసుకుని ఉంటి నయ్యా—

కాలు నిలువక, యీ కన్నెకోసంవచ్చిన సామీ, -

మా కులం ఏలే దేవర తోడితెచ్చిన సామీ - నిన్ను కంట కట్టేసుకున్న—"

"సాహో! సింగందేవరా-!" అని ఎలుగెత్తి కుయి వెట్టి, గోముగా, ఆ చిన్నది, - మారాజు బిడ్డను కమ్ముకున్నది—

ఆ చిన్నదానికూతకు, కోన నాలుగు చెరగులా మారోగింది. భూదేవి పురుమా పుణ్యాన పుట్టినట్లు, - చెంచులు పిక్కటిల్లుకొచ్చినారు.

వచ్చిన మూకలో, - అందరికన్నా - మరో బార ఎత్తూ, - అంతకు తగిన ఏపూ ఉన్న మానిసి, - అడుగు ముందుకు వేసి, చినవాడి నడుం పిడికిటపట్టి, - బాలాకుమారుణ్ణి అరచేత నుంచుకోంగా, - ఆ చిన్నది, ముందు పల్లిటీలు కొడుతూ దారితీయంగా, - దండు నడకసాగించి—

అలా సాగి పోగా పోగా, - ఎండపొడలేని కీకారణ్యమై, కన్నుపొడుచుకున్నా కానరాని చీకటై - మరింత నడక సాగగా, - చీకటి కెంపుదేరగా—

ఎదర - ఏడు మర్రులు ఏకమాను కట్టిన తావున - ఏకాండంగా ధగధగమంటూ సింగందేవర!— ఎన్ని నిలువులెత్తునో, ఏకశిలగా కెంపులుదేరే రూపాన కొలువున్నాడు; ఆ దేవరను కమ్ముకుని అగ్గిశిఖ, - వేయినాలుకలుగా భగభగమంటూంది—మణులూ మాణిక్యాలూ మెరుపులు సోనకట్టినట్టు—

దేవర, పదిబారలుండంగనే పల్లటీలు కొడుతూన్న చిన్నది -తా నాగింది - దండును ఆపింది.

ఎగిసి నిలుచుని - చేతులెత్తి ఝుళిపించి "సీకటికి వెలుగిచ్చే సింగందేవరా! కోటలో పండిన పైడిపండు, కొలుసుకోవచ్చింది - ఆరగించేవా — ఆదరించేవా — సెలవీయి స్వామీ-' అని వేడుకున్నదామెను.

అరచేత, చినవాణ్ణి నిలుపుకున్న గండు - చెండు నెగరేసినట్టు, చినవాణ్ణి విసరగా - ఆచేత - ఆచేత అనుతూ-చినవాడు, దేవరకు నిలివెడు దూరానికి చేరుకోంగా—

చినవాణ్ణి దేవరముంగల నిలిపి, ఎత్తి మోసిన గండడు - మలిచేతికి మెలేసిన విచ్చుకత్తి తీసి - చినదానికి అందీయగా - చిన్నది, ఏమని పలికింది-!

'సింగందేవర-మారుపలకరా సినవాడా !
సెబ్బర - నీదో, నాదో!
మన బుద్ది - రగతంతో శుద్ధికావాలి.
నిన్నొడిసి నన్నొడుసుకోవాలి.
అడుగు ముందుకెయ్—'

మారాజు బిడ్డ - జంకూ గొంకూ లేకుండా అడుగు ముందుకు వేశాడు.

'బతుకుమీద బ్రమత లేదా !- కన్న మారాజుల కడసారి కంట సూసుకోవాలని ఆబలేదా - ఈ గండం తప్పితే కలకాలం బాగుండేనని ఊహ లేదా?'

ఆనందవర్ధనుడు, నిర్భయంగా, చిరునవ్వుతో తల ఊగించాడు.

'నీవు పుటకఎత్తిం దెందుకు?'
'సుఖపడేందుకు.'

'బతుకే అంతహూతూందె - సుగమేడిది?'

"నిన్ను చూస్తూ కన్ను మూయడం సుఖం కాదా?- కోటలో పుట్టాను కోటలో పెరిగాను. చిన్ననాడు, దాదు లాడించారు - యిన్నాళ్ళూ పరిచారికు లాడించారు. లోకం చూడలేదు; ఏది మంచో, ఏది చెడ్డో నాకేం తెలుసు-

మారాజు బిడ్డనే - కాని, కాలుదీసి కాలుపెట్టేందు కన్నా - పరిచారకులమీద ఆధారపడి బ్రతికాను, అది సుఖమా?

ఏది సుఖం - ఏది దుఃఖం?—నాకు తెలియదు - ఎవరూ చెప్పలేదు—

నీ కళ్ళలోకి చూడటం సుఖం అని తెలిసింది:

నిన్ను చూడలేకపోతే - అదే దుఃఖం అని యిప్పుడు, యికముందు, అర్థంఅవుతూంది.

కోరకముందే కరుణించిన దేవరను - మరోవరం అడగలేను—

ఈ జన్మకు ఈ క్షణమే సుఖం!

చాలు: బతుకంతమైతేనేం?—

తెగయ్!—'

మారాజుబిడ్డ, ఇలా అనీ అనంగనే, ఆ చిన్నదాని చేతిలో వాలు, మెరుపల్లే మెరిసింది - రాచబిడ్డకు, కుడి చెంపను గీరగా నెత్తురు చిమ్మింది.

మరోసారి - వాలు తళుక్కుమని ఝళిపించింది - ఆ చిన్నదాని చెక్కిలి నెత్తు రోడింది.

చేతనున్నవాలు, భగ భగ - మంటల్లోకి విసిరేసి-
ఆ చెంపకు యీ చెంప ఆనించి, చిన్నదేమన్నదంటేను:

"అన్నెము పున్నెమయింది - ఆశ మారాకేసింది-
సేవున్న తీవె సిగిరించింది-
కోనకొచ్చిన కూనా-నా పలుకు నీ గొంతు పలికింది.
రగతానికి రగతానికి సుట్టరికమయింది.
బతుకు లేకమయినాయి...
ఇంక నీ మెచ్చుకోలేమి - దేవరా!

* * *

"కంటివా - సినకోడా - సింగందేవర కీ బకితి సాలలా - యీ రకితి సాలలా - ఆరగింపవుదాము. ముందు
నీ వురికేవా - నన్నురకమంటవా!'

చినవాడు, పకపక నవ్వాడు.

"పుటుకతో నచ్చిన బుద్ధి మారదే చిన్నదానా - మారాజు బిడ్డను కానా, - ముందు నే నురికేను!"

అనడమే తడవుగా - కనులన్నా మూయకుండా- గగ్గురుపడకుండా - సింగమంత సత్తువతో - 'చేదుకో దేవరా!' అని బొబ్బపెట్టి - చినవాడు మంటల్లోకి ఉరికాడు.

అప్పుడు కమ్మిన మైకం - ఎన్నో యుగాలకు బల వంతాన కన్ను తెరిపించింది.

అలా, కన్ను తెరిచిన చిన్నవాడి మొగాన్ని-చిన్న దాని రెండు కళ్ళూ కావిలించుకున్నాయి.

మంట లేమాయె?

మంటలు కావవి - మాణిక్యపు తీగెలు! సింగం

దేవర వెలసిన పొద్దున - ఆ సామి పాదాలకడ మొలిచి నాయి, చేయెత్తి మొక్కుకుంటున్నట్టు - ఎదుగూ బొదుగూ లేని బతుకై అలా రెపరెప - ధగధగలాడుతుంటాయి. ఉరకమని, ఆ చిన్నది ఆనపెట్టింది, చిన్నవాడి నిబ్బరానికి గురుతు ఎరిగేందుకట.

చినవాడిని అరచేత మోసి తెచ్చిన గండడు, ముందడుగుగా - మూంక అక్కడకు చేరుకుంది. గండడు అన్నాడు కదా!-

రాస కులాన పుట్టిన మచ్చ - రగతం సిమ్మగా తుడుసుకుపోయె.

ఆనవాలు కానరాని కోన కొచ్చిన సినవాడా! - మా సినదానికోసం - దేవరకు నిన్ను నీవు యిచ్చుకున్నావ్ - ఈ నీడను నీ బతుక్కు దేవర ముగుదలైంది! - కూన నేలుకో!

నిన్ను కన్నోరి కంటికి దూరం కావాలి; నీవు కన్నోడు మా కంటికి సల్లన కావాలి!

అని పలికి - ఆమూంక కోనలో కలిసిపోయింది.

ఆనాడు కాముని పున్నమ.

ఎన్ని పున్నము లాయెనో యాదమాలి యెరకమాలి —అక్కడా చిన్నవాడు - చిన్నదానిమీద మమతగా ఉండగా,—

ఓ పున్నమినాడు - పసికందు కేరుమన్నాడు—

తీయమావి నీడనుంచి - తేనెతో పెంచి - పరుసవేది పట్టున - పసిమి నీరెండలో గారాబంచేయగా - పసికందుకు

బంగరు రంగు నిలిచి - పలుకరించంగా కిలకిలలాడి - చూపుకు చూపానించే చురుకొచ్చి - నేరుపొచ్చి నేవళ మొచ్చి - అలా పదిపున్నములు గడువంగా—

—పసికందు, బాలుడాయెనని, చెంచులు, సంబరాన దేవరకు బాలుణ్ణి - కంట దీవించమని - కొలుచుకుని సంబ రంచేసి - పసివాణ్ణి - దేవరముంగల వదలగా—

పారాడే బాలుడు - అంతలో లేచి నిలుచుని - దేవర వంక చూసి - అడుగు యీవలకు వేసి - కన్నవాడిమీదికి తడబడగా—

—చిన్నది, కెవ్వు మన్నది.—

"తలచరాని శకునమైంది చినవాడా - నా మనసులో బెరుకు నిజమైంది. నీకు నీ అయ్యమీద బ్రమత పోలేదు. కన్న మారాజును మరచిపోలేదు. దేవరకు నిన్నిచ్చుకుని, నన్నిచ్చుకుని - లోకం మరిచావనుకుంటిని - అది దబ్బర - నీ ఊహ, నీవు కన్నవాడు. కంట కట్టినాడు.

ఎల్లకాలం ఎన్నెల్లో నన్ను సూసుకుంట వనుకుంటిని-

అది నీసేత కాలే!—

కోసకొచ్చిన సామి - సిరిదేవమ్మనే మరిచి, యీడ నుండి పోదుననే - ఆ సామి, కోరితెచ్చిన సినవోడా! యిన్ని పున్నమూ లీడను జోడుండినా, అయ్యమీద చూపు మాయలేదే! - దేవర వరమిచ్చినా నరుడు - నరుడే -పరుస వేది - సోకినా బ్రమత బ్రమతే - మనకూ,

అంతే రాత!—

ఇంక నీదారి నీదైంది సినవోడా!"— అని ఆచిన్నది కంట ముత్యాలు రాల్చింది.

చినవాడికి నోటమాట రాంగనే—

"లేమా!" అని వాపోతూ - "యీ కలిమి కలకాల మనుకున్నాను! కలకున్న విలువలేదే - నన్ను చిన్నచూపు చూడకే - నిన్ను విడిచి బ్రతుకలేనే -" అనగా—

—"నాకు పుట్టిన బుద్ధి కాదిది సినవాడా!- కోనలో సత్తెమది. ఈడ మసలేనోరికి దేవరే తండ్రి - నీమనసు ఆ కట్టు తప్పింది—

మనకు రుణం తీరింది.

నిన్నిడిసి బతకడం నాకు సుగమా ?

కాని - దేవర సత్తె మింతే. యింక నోరెత్తరాదు.

అల్లదుగో - ఆ సుక్క నడినెత్తికి రాంగనే - నీ వీడ నుండవు.

నీ కోటలో ఉండేవు.

నే నేమాత నంటివా - పండు పండిన అరటిమాను నరుడైతే సరుకుతడు - నారాయుడు, మొలకెత్తిసడు—

కోనలో కనుతెరచిన బాలాకుమారుడికి తోడయే కన్నె - యీడనే పుట్టి పెరగాలి.

నాకు తోడుగాబుట్టినవోడు - నా అన్న తమ్ముడు - యీడకు కూతౌదని దూరాన సిలకలకోనలో గూడెం ఏలుతుండడు - మా అన్న యింటకట్టిన ఊగూగులో ఆడ కూతురు 'కేసు' మనంగనే దేవరకు మొక్కులిచ్చి మనబిడ్డను నీకాడ కంపేను. సాకాలి నీవు. ఈడ సినదానికి వయసొచ్చిన

పున్నమికి - మన బాలుడికి కానరాని మరులెత్తి మరలి వచ్చేను. రాంగనే దేవరకన్నెదర, సినదాన్ని తానేలుకోంగా —మన బాలుడు ఉగ్గు తాగినచోట - పసికందు కేరింత లాడగా - అప్పుడు, - నిన్ను నేను తలుచుకుంట - కలుసుకుంట—

ఆ గడియకు కానుకునుందాం సినవాడా!—

కోటకు జేరంగనే కోనేడనున్నదని ఆరాతీసేవు!

అంతుసిక్కదు.

దూరానుంటి మనుకోకు. కంటనీరెట్టకు. కాసుకుంటాను సినవాడా!—" అన్నది.

చినవాడి కనులు మసకలు కమ్మి - కనులు తెరిపిని పడంగా - తాను ఎక్కడ ఉన్నాడు - ఆనాడు నిదురలేక- నిదురలేచిన పానుపుమీద!

... ...

మహారాజు ఆనందవర్ధనుడు కోటకు తిరిగి చేరుకోంగనే మొదట కంట జూచింది భద్రుణ్ణి. యింతకాలమేమైనావని అడుగలేదు, - ఆనాడు మాయమై, యీనాడు సాక్షాత్కరించినందుకు ఆశ్చర్యపడలేదు. ఆ ముదుసలి—

"నాయనగారెక్కడ?" అన్నాడు ఆనందవర్ధనుడు.

"ఏదో కీకారణ్యంలో తపస్సులో ఉన్నారు.

"ఉన్నతావు తెలుసునా?"

"తెలియరాదని కట్టడిచేశాడు మహారాజు"

"కారణం—"

"నీకు తెలియాలి, దైవానికి తెలియాలి!"

"ఔను, దైవానికే తెలియాలి."

తన కథ భద్రుడికి చెప్పాడు ఆనందవర్ధనుడు; తప్పని సరిగా సింహాసనం ఎక్కాడు: కాని,- రాజ్యం తాను చేయ లేదు: ధర్మం నాలుగుపాదాలమీద తనంతట తాను నడు స్తూంది. రాజ్యంలో ఆర్తులెవరూ లేరు: మహారాజుతప్ప:

ఎప్పుడూ, పరధ్యానంగా,- ఉండేవాడు కాని,- పరా కన్నది లేదు: చెక్కిలిమీది గేరను తడుముకుంటూ తలపోసు కుంటూ ఉండేవాడు.

అలా ఉండగా ఉండగా,- పున్నములు గడవంగా- కాముని పున్నమి-ముమ్మారు గడచిరాంగా,-

నిదురోయే మారాజుపక్కను బాలుడు కేరింత లాడగా - ఆ బాలుణ్ణి -తానె త్తి పెంచినాడు భద్రుడు.

* * * *

"భద్రా మన కిక ఒంటరితనం తప్పదు" అని మహా రాజు అనంగనే భద్రుడు విచారించాడు, సంతోషించాడు. మహారాజు వెనువెంట తానూ చిరంజీవి మందిరానికి తరలి పోయినాడు.

చిరంజీవి నరకేసరి - కదలితే అందాలు వేయిండా లుగా మెరిసే రూపసి, - తానైన పదింపదిగ కంట జూస్తే దృష్టి తగులునేమో, -- అని, కనుచాటుచేసి పెంచిన బాలుడు, - ఎండకన్నెరుగని బాలాకుమారుడు. లేమ కన్న వాడు, - తన ఒంటరితనానికి శరణోపాయమైనవాడు.—

తండ్రిని చూసి, నమస్కరించడం చేతకాక, అల వాటులేక కౌగలించుకున్నాడు.

తండ్రీ - కుమారుడూ ఒకరినొకరు తనివితీరా, చూసుకున్నారు.

"ఏమయ్యా నాన్నా!—"

"తీరూ తెన్నూ, తెలియని ఆవేదన నాన్నా!—"

"అనగా"

"అర్థంకాని ఆనందం—"

"మంచిదే - నాయనా, నీకు అర్థంకానిది - నాకు అర్థం అయింది-నీకు యీ కోటలో నిలువ మనసు లేకుండా ఉంది కాదూ—"

"అనిపిస్తూంది - కాని అలా అని చెప్పలేను—"

"చెప్పనక్కరలేదు - నేను చెప్పినట్టు విను. నీవు యీ కోటలో ఉండనక్కరలేదు - విడిచి పోవచ్చును—"

"మనస్పూర్తిగానే అంటున్నారా—"

"ప్రశ్నిస్తున్నది నీవేనా?—"

"నే - నే!"

—! "నేనే" అని పలికిందెవరు? —లేమ!

మహారాజు మౌనంగా ప్రమాన్పడి - కరడుకట్టిన చిరునవ్వై నిలుచున్నాడు - 'లేమా కన్నవాణ్ణి చూసి, నన్ను మరచేవుసుమా! క్షణం యుగమౌతుందని గురుతుంచుకో" అని మనసులో పలవరించాడు—

కుమార కేసరి - నిదుర మేల్కొనినట్లు తెప్పరిల్లి తండ్రికి నమస్కారంచేసి, - అడుగు ముందుకు వేశాడు.

భద్రుడి మొగంలోకి నవ్వి - తా-తా - అన్నాడు.

మహారాజు కన్ను మసక వేసింది. భద్రుడికి లోకం కనుపడలేదు.

ఆనాటికి మరునాడు, కాదు, ఏనాడో ఎవరి కెరుక—

దూరదూరపు రాజ్యాలనుంచి దూతలొచ్చినారు—

కుమారుడికి కన్నె నిచ్చేనని ఒకరాజు: వియ్యానికి సమ్మతించకపోతే, - విరుచుకుపడి, పరగణాను నాశనంచేసే నని మరొకరాజు, వర్తమానం పంపినారు.

మహారాజు నవ్వి - "వియ్యమందేందుకు నేను కాను - సింగం దేవర. ఆ సామికి వర్తమానం పంపించండి-" అని బదులు పలికి పంపివేసి, - రాజ్యాన్ని ప్రజలకు అప్ప గించి, - కోటను, నిలువ నీడలేనివారి కిచ్చి, - నిలువఉన్న విలువలేని మణిమాణిక్యాలు - ఘంటాపథంలో రాసులు పోయించి - తనకు తాను మిగిలి - భద్రు డొక్కడూ వెంట రా-లాగిలీతీరాన ఉన్న ఉద్యానవనంలో తానానాడు నిలుచున్న మల్లెపట్టున ఉనికి ఏర్పరచుకుని, - పవలు ఒడ లెరుగక, - రాత్రి నిదురలేక, - ఎన్నోపున్నములుండగా -

ఆ రేయి కాముని పున్నమి.

కారు కమ్మింది వెన్నెల - కనుమేరకు అందని దూరాన, గగనాన బంగరు రంగు తేరింది -ఆ రంగు మొయి లల్లే తేలుకుంటూ ముంచుకు వస్తూంది - గాలాడకపోయినా తీవెలు కదలినాయి.

వసంత వేళ కాకపోయినా కోయిల కూసింది.

పసికందు కేరింత - మనసుకు వినిపించింది.

లేమ - నవ్వింది.

మహారాజు ఆనందవర్ధనుడు - ఆ నవ్వులో కలసి పోయినాడు.

నిదుర మానుకున్న భద్రుడికి ఆ రేయి వల్లమాలిన నిదురపట్టింది.

ఉలికిపడి - మెలకువరాగా - ఏడీ మహారాజు-? -

ఆకాశంలో జేగురు కమ్మింది. ఓ చుక్కను మరో చుక్క ఒరుసుకుంది - తేలిపోతూన్న మొయిలు సింగయ్యల్లే జటలు విదిలించింది.

భద్రుడు - సింగం దేవరను తలచి చేమొత్తి మొక్కె. 'సత్తెం అంటే నీదే దేవరా!' - అని - గొణుక్కుంటూ మారాజు ఎల్లవేళలా కూర్చునేపట్టున దోసెడు జాజులు చల్లాడు. 'మరల రానక్కరలేదు - కాముని పున్నమి - వచ్చినా, మా కక్కరలేదు. కోనలో వెలుగు కోనలో ఉండనీ -' అని కొలుచుకున్నాడు.

—:o:—

మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి
కథలు

మత్తకోకిల	1–50
కాముని - పున్నమి	1–50
చిత్రశాల	1–50
చెంగల్వ	1–50

ఈ నాలుగు పుస్తకములలోని కథలు ఒకేసంపుటంగా కూడకూర్చబడినవి. సంపుటి 7–50

'బుచ్చిబాబు' కథలు

ఎల్లోరా	1-25
కలలోజారిన కన్నీరు	1-25
నా గాజుమేడ	1-25
జ్ఞాననేత్రం	1-25
కాలచక్రం నిలిచింది	1-25
మూడుకోతులు	1-25
ఆశాప్రియ	1-25
ఆమెనీడ	1-25
దేశం నాకిచ్చినసందేశం	1-25

ఆదర్శ గ్రంథమండలి
విజయవాడ.

Check List

Book Number	AAL02A203	Date	25/09/21
Front Cover	yes	Back Cover	yes
Blank Pages	CD, 4, 125		
Missing Pages	NO		
Prepared	Lakshmi	Scanned	Mounika
BOOK SIZE	H 7.3 W 4.8	Pages	130

cutting

Daveed [M], [S]